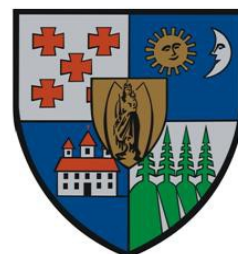

Strategia de Dezvoltare Rurală a Județului Harghita pe perioada 2010-2020, axată pe dezvoltarea sectorului agrar

S.C. Harghita Consulting

Miercurea-Giuc
C.U.I. 27649000

Cuprins

Introducere	3
I. Metodologia elaborării strategiei	4
II. Contextul politicilor de specialitate	8
III. Analiza situației	12
3.1. Caracteristici fizico-geografice	12
3.2. Caracteristici administrative și demografice	16
3.3. Performanța economică a sectorului agricol	19
3.3.1. Performanța sectorului în economia națională pe baza indicatoarelor macroeconomici	20
3.3.2. Performanța sectorului în economia județului	31
3.4. Principalele probleme privind prelucrarea și valorificarea	38
3.5. Vânătoria și gestionarea fondului forestier	40
3.6. Condițiile sociale și tehnologice ale sectorului agrar din județ	46
3.6.1. Situația drepturilor de proprietate	48
3.6.2. Forme de agricultură	51
3.6.3. Nivelul tehnologic al producției agricole	57
3.6.4. Cadrul instituțional al sectorului agricol	61
3.7. Funcțiile agriculturii în dezvoltare rurală	71
3.7.1. Funcțiile de mediu	71
3.7.2. Funcțiile turistice ale agriculturii	73
3.7.3. Funcțiile energetice ale agriculturii	76
3.7.4. Funcțiile socio-culturale ale agriculturii	77
3.8. Strategiile administrațiilor publice locale referitoare la agricultură și dezvoltare rurală în domeniul agrar	80
3.8.1 Programele Consiliului Județean Harghita implementate în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale	93
3.9. Sisteme de sprijin	95
IV. Arborele problemelor din sectorul agrar	102
V. Analiza SWOT	105
VI Viziunea de viitor a sectorului agrar	109
VII Sistemul obiectivelor	112
VIII. Programe de dezvoltare	115
Bibliografie	138
Anexe	142

Introducere

Sectoarele agricol și forestier din județul Harghita pe parcursul ultimilor douăzeci de ani au trecut printr-o lungă perioadă de tranziție, care din mai multe puncte de vedere nu s-a finalizat nici în momentul de față. Restructurarea economico-socială, tranziția de la socialism la economia de piață, a avut printre consecințe restructurarea mijloacelor de producție (printre ele terenul agricol) retrocedându-le pe acestea vechilor proprietari sau moștenitorilor acestora. Procesul de retrocedare cu numeroase contradicții, a indus și mai multe probleme pentru vechii și noii proprietari, iar datorită ineficienței sale s-au produs numeroși factori care au stat în calea dezvoltării o lungă perioadă de timp.

În trecutul apropiat s-au înregistrat numeroase tentative cu privire la soluționarea acestor probleme, obținându-se rezultate parțiale. Programele de dezvoltare au fost inițiate de diferiții agenți ai sectorului, depunând eforturi pentru soluționarea problemelor. Pe lângă toate aceste inițiative importante a lipsit viziunea strategică și voința de colaborare în soluționarea problemelor din sectorul agrar.

Pe lângă acestea sectorul agrar din județul Harghita dispune de resurse nevalorificate, sau valorificate ineficient. Multe persoane au atras atenția în cadrul diferitelor foruri despre faptul că deși resursele din domeniul ale județului nu pot fi comparate cu resursele din zonele de câmpie, totuși existența acestora justifică asigurarea competitivității sectorului chiar și pe plan internațional prin participarea eficientă în trendurile pieței.

Până la realizarea acesteia este o cale lungă, iar primul pas trebuie să fie reprezentat de cuprinderea programelor, inițiativelor, ideilor de dezvoltare într-un document strategic, care asigură un cadru eficient și o modalitate de stimulare pentru instituțiile, și persoanele fizice interesate de sectorul agrar. Așadar a fost oportun realizarea unei strategii care sintetizează problemele sectorului, și funcționează ca un ghid pentru implementarea proiectelor de dezvoltare. Elaborarea strategiei de dezvoltare a fost inițiată de Consiliul Județean Harghita, iar rolul acesteia este de a ajuta, sprijini activitățile fiecărei persoane interesată în sectorul agrar.

I. Metodologia elaborării strategiei

Strategia de dezvoltare a sectorului agricol din județul Harghita este o strategie sectorială, și poartă majoritatea caracteristicilor strategiilor sectoriale. Focusează asupra dezvoltării agriculturii, astfel strategia poate fi percepută ca un instrument de valorificare eficientă a potențialului din sectorul agrar. Dezvoltarea agriculturii însă este o sarcină care datorită specificului domeniului (în cazul județului Harghita asta poate apărea în mod accentuat) necesită o perspectivă integrată și intersectorială. Din acest punct de vedere pe parcursul formulării măsurilor/intervențiilor în domeniu nu putem trece peste externaliile acestora și peste efectul lor asupra altor domenii.

Condițiile privind necesitatea abordării intersectoriale s-au realizat prin următoarele:

- Suprafața terenului necesar pentru dezvoltarea agriculturii din județ versus suprafața terenului necesar pentru alte ramuri industriale
- Capital necesar agriculturii versus capital necesar altor ramuri industriale
- Valoarea adăugată produsă de sectorul agrar versus valoarea adăugată produsă de alte sectoare
- Performanța economică a sectorului agrar în raport cu celelalte ramuri economice
- Proporția forței de muncă necesită de sector versus proporția necesită de alte sectoare
- Aprecierea potențialului agrar din județ în raport cu alte potențialuri economice
- Oportunități de dezvoltare și rentabilitatea investițiilor din agricultură versus alte sectoare
- Trenduri și tendințe macroeconomice importante în diferitele sectoare economice

Abordarea sectorială contribuie și la faptul că, în locul subdimensionării sau supradimensionării importanței sectorului în economia județului, se pot formula propuneri care se raportează la capacitățile reale ale sectorului și stimulează realizarea unei structuri economice echilibrate în județul Harghita.

Aplicând conceptul integrat și trecând peste dimensiunea economică a problematicii dezvoltării sectorului agrar într-un sistem extins. Prin aplicarea acestei viziunii integrate am putut dezbate problematica sectorului economic în cauză în conexiune cu următoarele domenii:

- Protecția mediului și gestionarea peisajului
- Coeziune socială, cultură și identitate rurală
- Economie și turism rural

Se poate observa că cele trei domenii menționate reprezintă de fapt piloni de bază a dezvoltării durabile astfel, prezentul document de dezvoltare ține cont simultan de aspectele economice, sociale și de mediu.

Practica de planificare a fost focalizat pe principiul sectorialității, însă în strategia de față pe lângă condițiile mai sus amintite trebuie ținut cont și de condițiile de dezvoltare spațială a teritoriului. Aplicarea acestor condiții a fost necesară deoarece:

1. Sectorul agricol din județul Harghita nu poate fi perceput ca un domeniu omogen, sistemul de condiții al producției agricole (condiții geografice, calitatea și productivitatea solului, ponderea populației angajate în sectorul agrar, etc.) acesta fiind diferit atât la nivel zonal cât și regional.
2. Agricultură cuprinde numeroase procese spațiale, iar dezvoltările induc numeroase procese teritoriale.
3. Pe parcursul formulării intervențiilor trebuie să ținem cont de dezvoltarea spațială, și să acordăm atenție efectelor acestora asupra disparităților teritoriale

Așadar la nivel județean dezvoltarea sectorului agrar se află în strânsă legătură cu unul dintre instrumentele importante ale dezvoltării teritoriale, cu dezvoltarea rurală. Relația dintre agricultură și dezvoltare rurală este una naturală, separarea lor fiind imposibilă. Suntem în cunoștință de cauză cu privire la faptul că rural nu înseamnă agricultură, însă este o evidență și faptul că fără agricultură nu există spațiu rural. Tocmai din acest motiv dezvoltarea sectorului agrar nu se poate realiza individual, iar sistemul de condiții și obiective al acestuia trebuie să fie convergent cu cel al dezvoltării rurale, asta însemnând că dezvoltarea acestui sector în primul rând trebuie să se orienteze asupra creșterii nivelului de trai a locuitorilor din satele, comunele și orașele județului și a persoanelor angajate în sectorul agrar.

Principiile care au stat la baza elaborării prezentei strategii sunt așadar inter-sectorialitatea, viziunea integrată, dezvoltarea durabilă, dezvoltarea teritorială și creșterea nivelului de trai. Orizontul de timp al valabilității strategiei este cuprins în intervalul 2010-2020, iar după anul 2013 se va actualiza cu politicile de finanțare în vigoare în viitoarea perioadă de programare a UE.

Pe parcursul elaborării strategiei am ținut cont de politicile de specialitate, politica rurală și agrară a Uniunii Europene, condițiile Politicii Agrare Comune și reformele importante ale acesteia relevante pentru județ. Am acordat atenție și politicii agrare din România precum și documentelor strategice de nivel regional și național elaborate în domeniu; totodată în procesul de elaborare a strategiei am acordat importanță integrării inițiativelor locale în mod bottom-up. Pentru realizarea acestora am utilizat următoarele mijloace:

1. Listarea strategiilor de dezvoltare microregionale din județ, cât și a strategiilor LEADER recent elaborate concepând astfel în sincron cu acestea prezenta strategie.
2. Pe parcursul planificării strategice am acordat posibilitatea participării publice.

În acest caz în locul metodelor pasive, de tip ex-post am ales metode cu ajutorul cărora strategia s-a putut realiza prin colaborarea actorilor și specialiștilor din acest sector. Cele mai importante instrumente ale participării publice au fost forumurile (un forum tematic în fiecare regiune), întâlniri cu grupuri-țintă, interviuri (agenții agricoli și specialiștii din domeniu) și chestionarele sociologice (peste 200 de chestionare).

Echipa de elaborare a strategiei a expedit chestionarul din anexa documentului la un număr de 213 agenți agricoli. Persoanele intervievate, selectate prin criterii de specialitate au provenit din zonele rurale ale regiunilor Cristuru Secuiesc, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, și Gheorgheni. Vârsta medie a persoanelor chestionate este de 46 ani, 84,8% fiind bărbați iar 15,2% femei. Din punctul de vedere al structurării eșantionului pe sexe și vârstă este important de menționat că în Ținutul Secuiesc în modelul familiei tradiționale deciziile referitoare la organizarea gospodăriei sunt luate în general de bărbatul cel mai în vârstă din familie; și în acest caz generațiile tinere dispun de cunoștințe inovative ele arătând deschidere spre acest domeniu. Structura persoanelor chestionate pe baza sectorului de activitate arată următoarea imagine: 22,3% desfășoară activități în domeniul creșterii animalelor, 15,6% în domeniul cultivării plantelor, iar 62,1% este interesată în ambele domenii. Mai mult de jumătate din

persoanele chestionate (51%) cultivă un teren cu o suprafață mai mare de 10 hectare. Considerăm că această categorie reprezintă segmentul care în viitor poate îndeplini un rol important în realizarea unui model agricol viabil.

Din punctul de vedere al planificării strategice cel mai important aspect este reprezentat de acordul comun al agenților din domeniu, în raport cu acestea orice argument devine minim. Fără exagerare putem spune că a existat o cerință importantă pentru realizarea unui document de dezvoltare. Acestea s-au putut observa și la forumurile organizate, la întâlnirile cu grupurile țintă, în cazul interviurilor realizate, iar în final aceasta reiese și din rezultatele sondajului realizat. La întrebarea referitoare la necesitatea elaborării unei strategii privind dezvoltarea sectorului agrar 97,4% din persoanele chestionate au răspuns afirmativ.

Pe lângă acestea angajații Consiliului Județean au acordat posibilitatea de consultare în domeniu fiecărui cetățean interesat.

Strategia de dezvoltare a sectorului agrar este alcătuită din 5 mari capitole. Pe parcursul analizei situației vom prezenta funcțiile economice sociale și de mediu ale sectorului agrar, vom dezbate condițiile sociale și tehnologice ale producției agricole, și problemele legate de finanțarea sectorului. La realizarea analizei situației am folosit numeroase date statistice. Însă este evident și faptul că realitatea nu se poate prezenta exclusiv pe baza datelor statistice. Această afirmație este și mai relevantă pentru sectorul agrar deoarece în nenumărate cazuri datele nefiind accesibile la nivel local sau național. Această lacună poate fi compensată prin cunoștințele cercetătorului, experiența acestuia și activitățile de teren duse la bun sfârșit.

Analiza situației este urmat de arborele problemelor și obiectivelor, care prezintă raporturile de cauzalitate dintre probleme și obiective.

Analiza SWOT ca un mijloc important al planificării strategice a contribuit la identificarea punctelor tari, și la elaborarea unui scenariu de maximalizare a posibilităților.

Viziunea de viitor prezintă acea stare care se dorește a fi atinsă, aflându-se într-o strânsă legătură cu sistemul de obiective și priorități.

Propunerile de dezvoltare concrete sunt cuprinse în programe și proiecte; la baza formulării cărora au stat următoarele condiții: relevanța intervenției, rezultatele și efectele scontate, precum și fezabilitatea acestora. Considerăm că unul dintre cei mai importanți indicatori al unei

strategii este reprezentat de efectul indus al acestuia asupra mediului social. II. Contextul politicilor de specialitate

La nivelul Uniunii Europene Politica Agricolă Comună (PAC) înseamnă orientarea de bază a politicii, care reglementează agricultura și rolul acesteia în procesul de dezvoltare rurală. În cele ce urmează, vom prezenta pe scurt bazele concepției politicii agricole comune și a sistemului de măsuri aferent. De asemenea vom prezenta ce modificări au intervenit în acest domeniu în trecut și ce directive putem aștepta în viitor.

Tratatul de la Roma (Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene) stabilește obiectivele de bază ale Politicii Agricole Comune la art. 39, după cum urmează:

- a) creșterea productivității agriculturii prin promovarea progresului tehnic, prin asigurarea dezvoltării raționale a producției agricole, precum și prin utilizarea optimă a factorilor de producție, și în special a forței de muncă;
- b) asigurarea unui nivel de trai rezonabil pentru populația agricolă, în special prin majorarea veniturilor individuale ale lucrătorilor din agricultură;
- c) stabilizarea piețelor;
- d) garantarea siguranței aprovizionărilor;
- e) asigurarea unor prețuri rezonabile de livrare către consumatori.

Cu ocazia negocierilor purtate despre PAC s-au conturat cele trei principii ale acesteia:

1. piața comună a produselor comune și a alimentelor: produsele realizate în statele membre sunt disponibile pe piața comună fără restricții. Pentru a asigura șanse egale pe piața comună a fost nevoie de unificarea normelor de producție și de reglementare a pieței, a mijloacelor care afectează cererea și oferta, a normelor de reglementare a sprijinului și a prevederilor privind calitatea produselor, siguranța sanitar-veterinară etc.
2. Potrivit principiului comunitar al preferinței se impune ca produsele realizate în interiorul comunității pe piața comună să beneficieze de prioritate față de produsele provenite din țări terțe. În acest scop sunt sprijinite produsele autohtone și aplicate măsuri severe de protecție la import.

Potrivit principiului solidarității financiare statele membre suportă cheltuielile aferente funcționării Politicii Agricole Comune potrivit unor norme de contribuție financiară uniforme,

fără a se avea în vedere mărimea producției interne și a importanței economiei naționale.

Producătorii sunt sprijiniți în baza unor norme uniforme stabilite la nivel comunitar.

Odată cu integrarea în Uniunea Europeană, România urmează, în ceea ce privește agricultura și dezvoltarea rurală, principiile Politicii Agricole Comune (PAC), care reprezintă un set de reguli și măsuri care vizează în principal creșterea productivității, garantarea unui nivel de viață rezonabil populației din agricultură, stabilizarea piețelor, garantarea securității aprovizionărilor, asigurarea consumatorului cu provizii la prețuri raționale. Potrivit Reglementării Consiliului Europei nr. 1290/2005 privind finanțarea politicii agricole comune, s-au creat două fonduri Europene pentru agricultură:

- **FEGA** - Fondul European de Garantare Agricolă - pentru finanțarea măsurilor de marketing

- **FEADR** - Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală - pentru finanțarea programelor de dezvoltare rurală.

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală este accesat începând din martie 2008, după aprobarea **Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)**.

Pornind de la Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/ 2005, din 20 septembrie 2005, privind sprijinul pentru dezvoltarea rurală prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), a fost creat Planul Național Strategic pentru România, care constituie baza pentru implementarea Programului Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2007 - 2013.

Astfel, Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 (PNDR) detaliază modul concret în care sunt finanțate investițiile din fondurile Europene pentru agricultură și dezvoltare rurală.

Măsurile Planului Național Strategic iau în considerare Liniile Directoare Strategice Comunitare ce fac referire la mediul rural. În funcție de analiza situației socio-economice și de mediu, obținută pe baza datelor statistice disponibile, au fost stabilite prioritățile și direcțiile pentru dezvoltare rurală, în strânsă legătură cu prioritățile comunitare. Prin Planul Național Strategic 2007 – 2013 și ulterior prin PNDR s-au conturat patru direcții (axe) prioritare pentru finanțare prin FEADR.

Prima direcție prioritară pentru dezvoltarea spațiului rural (Axa I) - **Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic** - urmărește restructurarea și dezvoltarea producției agricole și silvice, dar și a industriilor prelucrătoare aferente, pentru a le face mai competitive și pentru a

contribui la creșterea economică și convergența veniturilor din spațiul rural (acolo unde este posibil), în paralel cu asigurarea condițiilor de trai și protecția mediului din aceste zone.

Axa II - Îmbunătățirea mediului și a zonelor rurale - pune accent pe menținerea și îmbunătățirea calității mediului din zonele rurale ale României prin promovarea unui management durabil atât pe suprafețele agricole, cât și pe cele forestiere. Obiectivele privind menținerea biodiversității și conservarea naturii se materializează prin sprijinirea conservării și dezvoltării pădurii, asigurarea unei ocupări echilibrate a teritoriului și dezvoltarea practicilor de management durabil al terenurilor agricole și forestiere.

Axa III - Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale - vizează gestionarea și facilitarea tranziției forței de muncă din sectorul agricol către alte sectoare care să le asigure un nivel de trai corespunzător din punct de vedere social și economic.

A patra direcție (Axa IV) – **LEADER** – are în vedere de implementarea unor strategii locale de dezvoltare pentru îmbunătățirea guvernării administrative la nivel rural.

Principiile de dezvoltare ale perioadei de programare 2014-2020:

Reforma PAC trebuie să continue pentru a promova sporirea competitivității, utilizarea eficientă a resurselor puse la dispoziție de contribuabili și rezultatele așteptate de cetățeni în urma unei politici publice eficace, în ceea ce privește securitatea alimentară, mediul, schimbările climatice și echilibrul social și teritorial. Obiectivul ar trebui să fie generarea unei creșteri mai durabile, mai inteligente și mai favorabile incluziunii pentru Europa rurală. Orientarea sprijinului exclusiv spre agricultorii activi și remunerarea serviciilor colective pe care aceștia le furnizează societății ar spori eficacitatea și eficiența sprijinului și ar oferi PAC mai multă legitimitate. Cele trei obiective principale ale viitoarei PAC ar fi:

Obiectivul nr. 1: Producția alimentară fiabilă

Obiectivul nr. 2: Gestionarea durabilă a resurselor naturale și politicile climatice

Obiectivul nr. 3: Dezvoltarea teritorială echilibrată

III. Analiza situației

3.1. Caracteristici fizico-geografice

Județul Harghita este situat în partea centrală a Carpaților Orientali și în partea estică a Podișului Transilvaniei, în partea centrală a României. Se învecinează cu județele Suceava la nord, Neamț și Bacău la est, Covasna și Brașov la sud și Mureș la vest. Datorită poziției sale, asigură legături rutiere și feroviare între cele două mari regiuni geografice și istorice – Transilvania și Moldova.

Suprafața județului este străbătută de la nord-vest spre sud-est de două șiruri de munți: în partea centrală se desfășoară pe cca. 150 km lungime șirul munților vulcanici Căliman (2100 m) - Gurghiu (1778 m) - Harghita (1800 m); în partea estică se întinde șirul munților zonei cristalino-mezozoice și a flișului cretacic - Bistricioarei (1689 m), Giurgeului (1575 m), Hășmașului (1792 m), Ciucului (1490 m) și Nemirei. Cele două șiruri muntoase sunt despărțite prin depresiunile intramontane Bilbor, Borsec, ale Giurgeului, Ciucului și Casinului.

Relieful prezintă o mare varietate de forme și altitudini, între înălțimi de peste 2000 m (vf. lezerul Călimanului 2031 m) și de numai 400 m (în lunca Târnavei Mari).

Datorită așezării și condițiilor de relief, o mare parte a județului aparține ținutului climatic al munților mijlocii. Orientarea aproximativ perpendiculară a unităților de relief față de direcția dominantă – vestică - a circulației atmosferice generale, existența treptelor de relief și a șirului de depresiuni intramontane, imprimă condițiilor climatice ale județului câteva particularități.

Valorile temperaturii medii anuale sunt cuprinse între 1-4 OC în regiunile muntoase de peste 1400 m, între 4-6 OC pe platoul vulcanic și în depresiunile intramontane și între 6-8 OC în zona de dealuri. Durata de strălucire a soarelui este între 1400-1500 ore anual.

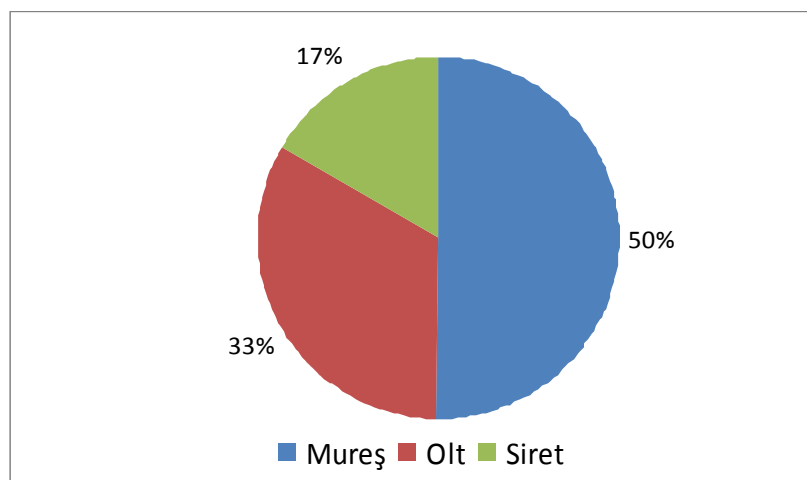
Cantitatea medie anuală a precipitațiilor este puternic influențată de poziția teritoriului față de calea maselor de aer. Astfel se explică cantitatea mai mare de precipitații din nordul și vestul județului, 636,3 mm la Toplița și 633 mm la Odorheiu Secuiesc, față de cele din depresiunile intramontane de 571 mm la Joseni și 565 mm la Miercurea Ciuc. În zona montană înaltă cantitatea de ploi și zăpadă însumează o medie anuală de precipitații de 1000-1200 mm. În privința distribuției precipitațiilor în cursul anului, intervalul mai-septembrie este cel mai ploios, iar intervalul octombrie-aprilie este cel mai uscat. Durata zilelor cu strat de zăpadă, în funcție de

altitudine și expunere, este cuprinsă între 60-160 de zile. Vânturile sunt influențate puternic de relief. Frecvența anuală cea mai mare o au vânturile din vest, nord-vest și nord-est.

Pe suprafața județului Harghita s-a dezvoltat o bogată rețea hidrografică, lacuri și mlaștini și s-au acumulat importante rezerve de ape subterane.

Rețeaua hidrografică a județului aparține bazinelor hidrografice ale Mureșului, Oltului și Siretului (prezentate în figura de mai jos).

Grafic nr.1: Repartiția cantității de apă pe principalele bazine

sursa: PATJ Harghita

Apele de suprafață sunt drenate de cursurile superioare ale Mureșului, Oltului, Târnavelor, Vârghișului, Homoroadelor, Bistricioarei, Biczului, Troțușului, Uzului și Casinului. Lungimea totală a rețelei hidrografice codificate a județului este cca. 2.600 km.

Resursa de apă reprezintă elementul indispensabil al vieții, fiind una din bogățiile vitale pentru dezvoltarea economică și socială.

Potențialul apelor de suprafață este utilizat mai cu seamă pentru asigurarea alimentării centralizate cu apă potabilă a unor așezări urbane (Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Gheorgheni, Toplița, Bălan și Vlăhița), rurale (Praid, Sâncrăieni, Ciumani, Joseni, etc.) și a necesarului de apă pentru unități industriale.

Utilizarea energetică a cursurilor principale de apă este foarte redusă. Nici Acumularea Zetea nu este utilizată până în prezent pentru producerea de energie electrică.

Piscicultura este reprezentată printr-un număr redus de păstrăvării, iar numărul heleșteielor este redus.

În prezent resursele de apă nu sunt utilizate pentru irigație nici în zonele de deal și de luncă.

Județul Harghita dispune de resurse de apă subterană potabilă în depresiunile intramontane, utilizate în prezent în scopul alimentării populației (Miercurea Ciuc, Băile Tușnad, Borsec, Sânsimion, Sânmartin, Tușnad) și a unor unități ale industriei alimentare (Remetea, Miercurea Ciuc).

Starea solurilor

În condițiile fizico-geografice ale județului, sub influența factorilor care au influențat procesele pedogenetice, a luat naștere un înveliș variat de sol.

În zona muntoasă sunt răspândite solurile brune și brune acide. S-au format pe substratul litologic, alcătuit din roci eruptive, cristaline, calcare, marne și gresii, în condițiile unui climat umed și răcoros.

Pe aceste soluri, dispuse pe un areal între 400-1700 m, se dezvoltă în bune condiții pădurile de molid și în zonele mai joase pădurile de amestec (fag și molid).

În zona cristalino-mezozoică și în etajul subalpin din Munții Călimani și Harghita s-au format soluri brune podzolice și feriluviale. Se caracterizează printr-o acumulare mai intensă a humusului având proprietate acidă.

În zona dealurilor și depresiunilor sunt caracteristice solurile argiloiluviale podzolice și mai reduse solurile litomorfe (rendzine).

Pe luncile Oltului și Mureșului se dezvoltă solurile hidromorfe humicogleice. Când drenajul lor este foarte slab, se formează soluri humicogleice turboase sau chiar soluri turboase eutrofe, răspândite în depresiunile Ciuc, Giurgeu, Bilbor și Borsec.

Pe luncile Mureșului (între Ditrău și Toplița) și a Târnavei Mari, în aval de Odorheiu Secuiesc, s-au format soluri aluviale.

Calitatea unui sol este determinată de mai mulți factori, pe baza cărora se calculează bonitatea terenurilor; acești factori sunt: temperatura aerului, precipitații atmosferice, gleizare, pseudogleizare, textura și poluarea solului, panta și expoziția terenului, alunecări de teren, adâncimea apei freactice, inundabilitatea terenului, porozitatea, conținutul în CaCO₃, reacția, volumul edafic, rezerva de humus, excesul de umiditate și conținutul de schelet al solului.

Tabel nr.1: Clase de calitate pe tipuri de sol în județul Harghita exprimat procentual

Tipul de sol	Clasa				
	I	II	III	IV	V
Litosoluri	-	-	-	-	2
Regosoluri	-	-	-	-	3
Aluvisoluri	21	27	19	17	12
Faeoziomuri	79	63	34	5	-
Eutricamosoluri	-	10	41	21	13
Districambosoluri	-	-	-	4	27
Luvosoluri	-	-	6	34	19
Andosoluri	-	-	-	-	6
Gleiosoluri	-	-	-	7	7
Stagnosoluri	-	-	-	12	9
Histosoluri	-	-	-	-	2
Total %	0, 74	3,7 8	22,7 5	41,3 6	31,3 7

Sursa: PATJ Harghita

3.2. Caracteristici administrative și demografice

Suprafața județului este de 6.638,9 km², ceea ce reprezintă 2,8 % din teritoriul României. Este un județ de dimensiune medie, ocupând locul al 13-lea dintre cele 41 de județe.

Din punct de vedere al structurii administrative a teritoriului, județul cuprinde 4 municipii Miercurea Ciuc - reședința județului Harghita, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Gheorgheni, 5 orașe, 58 de comune și 236 sate. Se constată o pondere ridicată a localităților mici, slab populate, fără infrastructură adecvată.

Așezările urbane și comunele județului Harghita sunt unite în 15 microregiuni cu caracteristici asemănătoare ale potențialului natural și economic.

Suprafața totală a județului Harghita este de 663.900 ha, din care 396.552 ha fiind reprezentat de terenuri agricole, ceea ce reprezintă 60% din suprafața totală și 40 % teren neagricol, adică 267.348 ha.

Tabel nr. 2: Repartiția terenurilor în județul Harghita

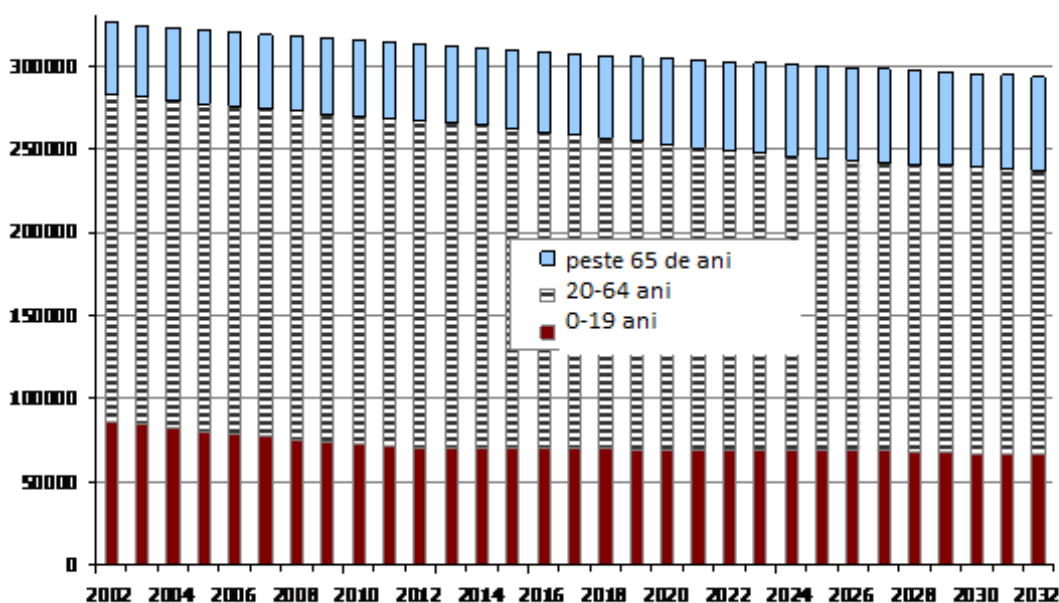
Suprafața totală Ha	Teren agricol Ha	Teren Forestier Ha	Teren ne forestier Ha
663900	396552	225024	42324

sursa: INS

Conform datelor statistice populația județului Harghita în anul 2010 a fost de 325.127 locuitori, valoare care reprezintă 13% din populația totală a regiunii. Densitatea populației în județ este de 49,2 locuitor/km², valoarea ce rămâne în urma mediei regionale (74,2 locuitor/km²) și naționale (90,5 locuitor/km²). În județ rata totală de dependență demografică este aproape de nivelul național, înregistrând o valoare de 43,9% (în anul 2008 nivelul național este de 43%, conform datelor statistice). În județul Harghita sunt caracteristice acele procese demografice nefavorabile care sunt prezente și la nivel național, acestea fiind: balanța negativă a migrației, diminuarea numărului populației și îmbătrânirea acesteia. Între anii 1990-2010 populația județului a înregistrat o scădere echivalentă cu populația unui oraș mic (a scăzut cu mai mult de 39.000 de persoane), iar indexul îmbătrânirii a crescut de la 42% la 85%.

Conform unor calcule anticipate (Csata István și Kiss Tamás -Perspective demografice în județul Harghita) până în anul 2022 populația județului va scădea la 302.477 de persoane, iar în anul 2032 populația va fi de numai 293.384 de persoane. Persoanele mai sus amintite au făcut calcule și pentru diferite grupuri de vârstă, iar rezultatele calculelor conduc fără echivoc la îmbătrânirea populației (ex.: ponderea populației de peste 65 de ani va crește cu 30%, ponderea populației între 0-19 ani va scădea cu 22,8%, iar a populației între 20-64 ani cu 13,5% până la sfârșitul perioadei examinate).

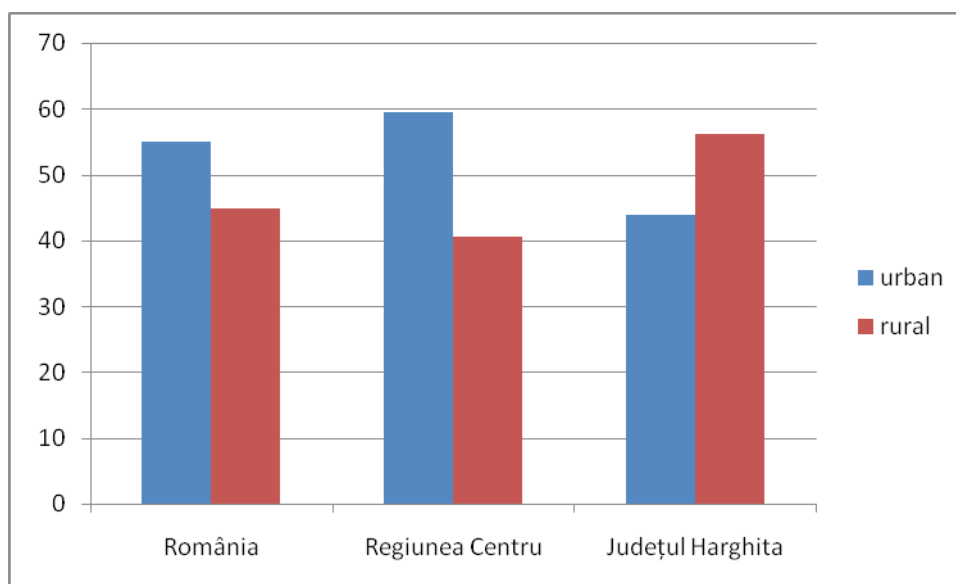
Grafic nr. 2: Evoluția ponderii populației conform versiunii de bază (județul Harghita)

Sursa: Csata István și Kiss Tamás

Structura județului este definită prin orașe de dimensiuni mici și mijlocii și zone rurale organizate în jurul acestora. Județul Harghita – fiind o zonă predominant rurală – ponderea populației din zona rurală depășește cu mult media regională. În prezent 56% din populația județului trăiește în mediu rural.

Grafic nr. 3: Divizarea populației pe mediu rural și urban, 2010

Sursa: INS

3.3 Performanța economică a sectorului agrar

În acest subcapitol vom analiza performanța sectorului agrar pe baza indicatorilor macroeconomici, după care vom trece în revistă evoluția performanței agriculturii și potențialul existent în agricultură. Pentru definirea trendurilor și variabilității tendințelor din acest sector trebuie să analizăm indicatorii de performanță în dinamica acestora. Pe parcursul elaborării unui document de dezvoltare a sectorului agrar ar fi o mare greșeală dacă am face abstracție de la contextul macroeconomic precum și de la criteriile de bază ale acestuia. Formularea direcțiilor de dezvoltare durabilă prin neglijarea trendurilor macroeconomice și tendințelor din cadrul acestui sector chiar dacă nu ar fi imposibilă ar fi o inițiativă extrem de riscantă; astfel economia județului Harghita devine analizabilă numai în contextul economiei naționale, iar sectorul agrar nu este o entitate distinctă de celelalte sectoare economice.

Prezentarea raporturilor macroeconomice este urmat de prezentarea rolului îndeplinit de agricultură în economia județului Harghita. Pe parcursul analizei vom prezenta potențialul sectorului agrar, vom dezbate aspectele structurii de producție și vom defini acele domenii (care prin lansarea unor programe de dezvoltare) vor deveni avantaje comparative ale județului Harghita.

3.3.1 Performanța sectorului în economia națională pe baza indicatorilor macroeconomici

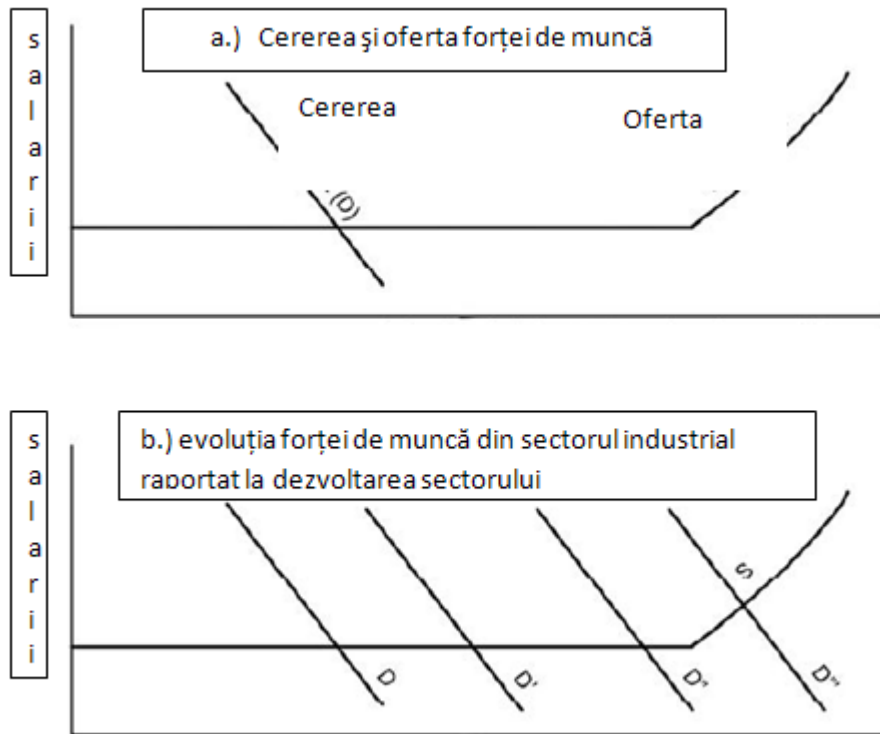
Performanța sectorului agrar în economia națională este utilizată des ca un indicator negativ al modernizării și dezvoltării economice. Pentru măsurarea performanței economice se utilizează mai mulți indicatori (participarea sectorului din PIB, capacitatea de export a sectorului, proporția și măsura investițiilor directe străine, ponderea populației ocupate în agricultură) sau sisteme complexe de indicatori, însă tezele formulate pe baza acestora trebuie analizate în contextul potențialului real din sector, altfel concluziile pot induce în eroare.

Numeroase analize naționale și internaționale au făcut referiri asupra faptului că în România chiar și după douăzeci de ani de la Revoluție ponderea populației ocupate în sectorul agrar este foarte ridicată, fapt care are legătură cu mai multe procese economico-sociale ale perioadei de tranziție. Un astfel de proces, în deosebi după privatizare, poate fi considerat ca reprezentând valul lichidării marilor uzine industriale, agricultura devenind astfel domeniul șomajului ascuns. Scăderea drastică a productivității sectorului industrial a condus la creșterea exagerată a numărului populației ocupate în sectorul agricol. Refugiul social al maselor în sectorul agricol a fost indus de factorii juridici, economici, sociali și politici deopotrivă. Pe lista factorilor juridici apar legile de reprivatizare (legea fondului funciar) adoptate la începutul anilor 90. Mediul conjunctural nefavorabil și situația economică fără perspectivă, inflația și diminuarea salariului real (conform unui studiu realizat de BNR, în anul 2001 nivelul salariilor reale a scăzut cu 40% față de anul 1990), cât și decepția față de economia de piață au intensificat procesele menționate anterior; fiind intensificate și de măsurile guvernamentale ineficiente din punctul de vedere al competitivității sectorului agricol, și de experimentele reformei agrare.

Structura diformă a pieței forțelor de muncă, șomajul ascuns din agricultură au constituit probleme și în celelalte sectoare economice; iar în lipsa ameliorării acestora nu ne putem aștepta la creștere economică durabilă. Cele menționate sunt demonstrate și de modelul economiei cu două sectoare (model foarte popular în economie) creșterea salariilor reale în industrie (sau în alte sectoare) se realizează numai în cazul în care în agricultură nu mai există exces de forță de muncă. Conform modelului menționat oferta forței de muncă a sectorului industrial și nivelul salariilor din industrie este definit de excesul de forță de muncă din sectorul agricol și de salariul minim necesar întreținerii. Rózsás Tamás în studiul intitulat – activitățile

economice cu valoare adăugată permanent ridicată: subclima politicii economice - în modelul economiei cu două sectoare afișează piața forței de muncă din sectorul industrial în următorul fel:

Grafic nr. 4: Piața forțelor de muncă din industrie în modelul economiei cu două sectoare

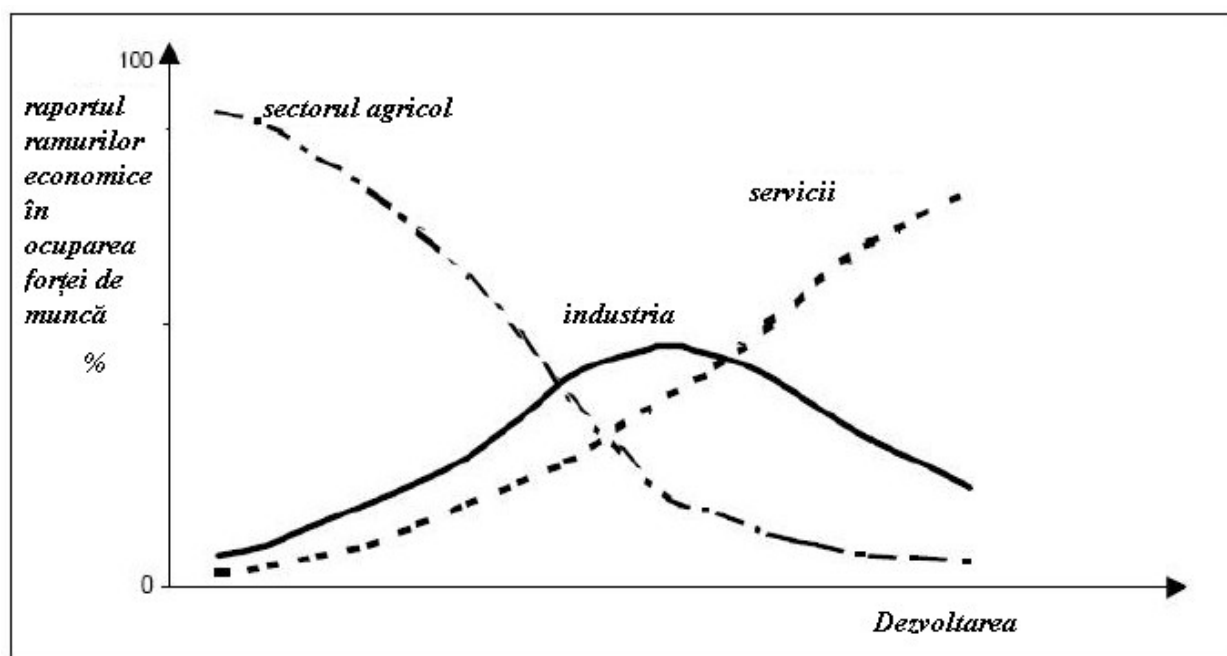

Sursa: Rózsás Tamás – activitățile economice cu valoare adăugată permanent ridicată: subclima politicii economice

Aplicând simplificat concluziile studiului cu referire la România putem afirma că până când nu va scădea sau va dispărea excesul de forță de muncă în sectorul agricol nu ne putem aștepta la creșterea rapidă a salariilor reale (evident afirmația este veridică doar parțial, deoarece modelul este doar cu două sectoare, iar șomajul ascuns din agricultură are un efect minim asupra evoluției salariilor reale de ex: din domeniul high-tech, sau a sectoarelor industriale inovative, și a sectorului de servicii). Conform modelului general al schimbărilor macrosociale într-o economie națională se pot distinge patru etape din perspectiva dezvoltării economice și al evoluției structurii de ocupare. Prima este etapa industrializării, în care crește permanent

participarea industriei din ocuparea forței de muncă, spre dezavantajul agriculturii; în etapa a doua pe lângă creșterea participării industriei crește și participarea sectorului de servicii; în etapa a treia participarea industriei din ocuparea forței de muncă începe să scadă; iar în ultima etapă cel mai important sector al economiei naționale din punctul de vedere al ocupării forței de muncă devine sectorul terțiar. Analizele în domeniu referitoare la județul Harghita au fost realizate de Nagy Istvan în teza sa de doctorat. Următoarele scheme au fost împrumutate de la specialistul menționat.

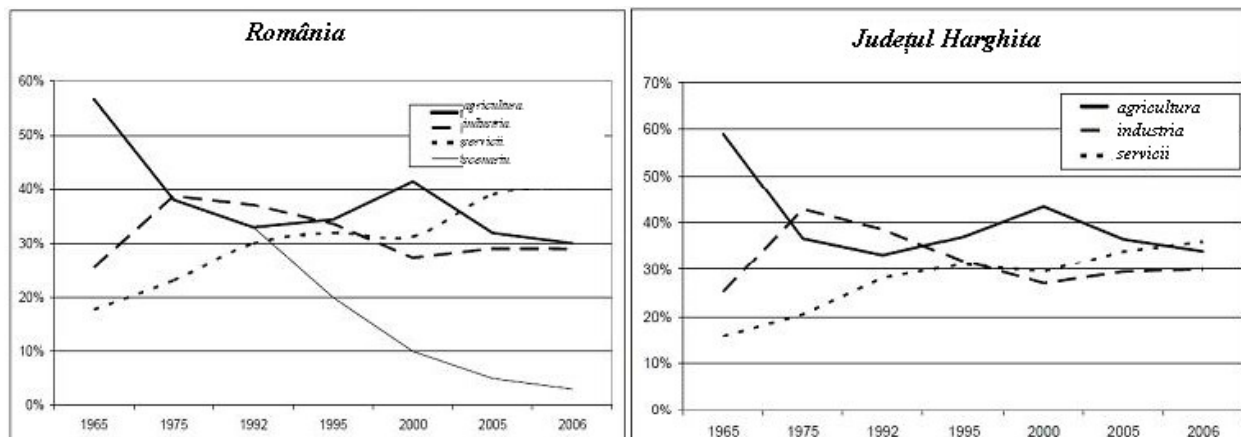
Grafic nr. 5: Modelul general al schimbărilor macro-structurale

Sursa: Nagy István - Lucrare de disertație

Conform autorului menționat evoluția ocupării forței de muncă poate fi urmărit și în cazul României. În anii 1970 în consecința programelor de industrializare ale erei socialiste forța de muncă a început să migreze spre industrie iar la începutul anilor 80 s-a lansat cea de-a doua etapă a dezvoltării, care s-a încheiat în anul 1992. În cazul României însă evoluția proporției forței de muncă angajată în agricultură nu se realizează similar modelului de mai sus, ci participarea acestui sector se stabilește la nivelul de dinaintea perioadei de industrializare. Conform autorului realitatea din România nu urmează scenariul general al modelului din pricina faptului că la începutul anilor 90 foarte multe persoane au văzut și au căutat existența în domeniul agriculturii.

Grafic nr. 6: Schimbări macro-structurale în România și județul Harghita

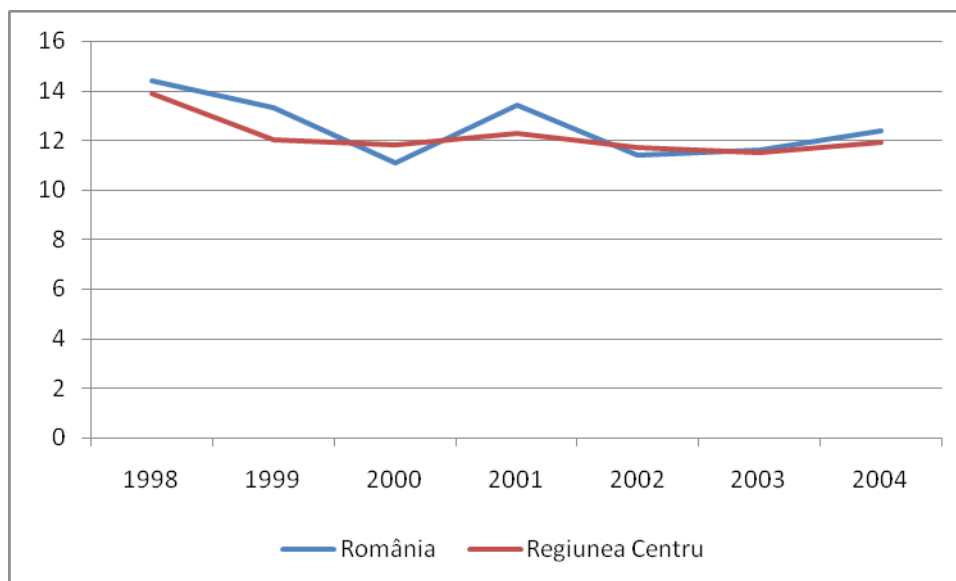

Sursa: Nagy István - Lucrare de disertație

Se poate observa și pe baza schemelor de mai sus că modelul general se poate aplica numai într-o anumită măsură în cazul României sau în cazul județului Harghita, cea din urmă realizând o evoluție similară tendinței naționale. Astfel se poate întâmpla ca pe baza datelor statistice în anul 2010 ponderea populației ocupată în agricultură în România este aproape de 30%, în timp ce media europeană este doar 5%.

Din punctul de vedere al participării agriculturii din PIB, în perioada postdecembristă se poate semnală o tendință de scădere permanentă. În ultimii 20 de ani însă au fost ani, sau mai bine zis cicluri în care în raport cu perioada anterioară s-a putut semnală creștere a participării sectorului din PIB. În timp ce în anul 1989 ponderea sectorului din PIB a fost de 13,7%, în 1992 această valoare s-a ridicat la 18,6%. La sfârșitul anilor 90 tendința de creștere este înlocuită de cea de scădere, iar anul 2001 se înregistrează o nouă creștere, an în care ponderea sectorului agrar în PIB a înregistrat valoarea de 13,4%. Fenomenul menționat are legătură cu restructurarea sectorului de ocupare și cu declinul sectorului industrial. După anul 2004 ponderea sectorului scade (de ex. în 2008 valoarea este de numai 6,5%), care nu se poate explica în primul rând prin diminuarea valorii agregate a producției, ci prin creșterea accentuată a celorlalte sectoare (construcții, servicii).

Grafic nr. 7: Ponderea agriculturii și gestionării fondului forestier din PIB, perioada 1998 și 2004

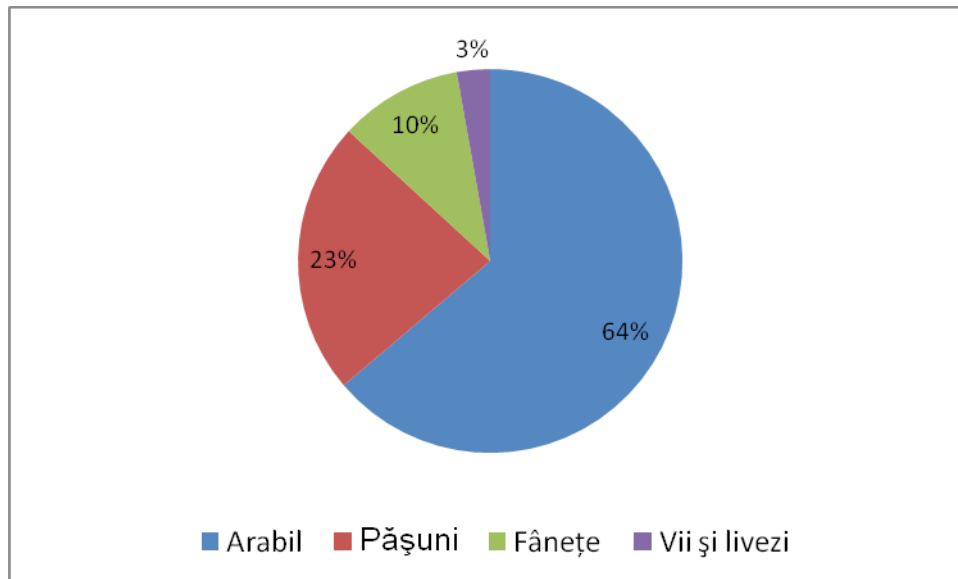
Sursa: Analiza produsului intern brut la nivelul Regiunii Centru în perioada 1998-2004, Lucrare elaborată în cadrul ADR Centru

În anul 2010 ponderea sectorului din PIB este de 4%, în timp ce media Uniunii Europene este de numai 1,5%. Această valoare de 4% în comparație cu media europeană poate fi considerată ridicată, însă dacă luăm în considerare potențialul agrar al țării atunci această valoare nu pare a fi chiar atât de ridicată.

Pe baza datelor furnizate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în anul 2009 suprafața terenurilor agricole era de 14705 mii de hectare, din care 9384 de mii de hectare au fost utilizate ca teren arabil. În context european din punctul de vedere al suprafeței a terenurilor agricole România se află pe locul șapte, iar din punctul de vedere al terenurilor arabile pe locul cinci. Dacă raportăm ponderea terenului agricol pe cap de locuitor obținem o imagine mult mai clară despre potențialul agrar. În România această valoare este de 0,42 hectare de teren arabil/locuitor. În UE numai în patru țări există o valoare mai mare decât cea din România, aceste țări fiind Dania, Finlanda, Bulgaria, și Ungaria. Evident, pe lângă mărimea terenurilor arabile un indicator important îl reprezintă calitatea și productivitatea solului. Pe baza acestora terenurile agricole sunt clasificate pe cinci categorii. În țară, majoritatea terenurilor agricole (care pe baza graficului de mai jos constituie 64% din totalul terenului arabil) se încadrează în categoria a 2-a respectiv a 3-a iar solurile încadrate în categoria 1 ocupă doar 8,77% din

suprafața terenurilor arabile. În majoritate fânețele și pășunile se încadrează în categoriile de calitate 3-5, podgoriile (vii) în categoriile de calitate 2-4, în timp ce livezile se încadrează de cele mai multe ori în categoriile 3-5.

Grafic nr. 8: Structura terenurilor agricole după folosință

Sursa: MADR

În ceea ce privește cultura însămânțată a terenurilor agricole, în anul 2009 majoritatea terenurilor a fost cultivate cu cereale, acestea ocupând o suprafață de 5.179,9 mii de hectare realizându-se o recoltă de 14.398 mii tone cereale. Din punctul de vedere al ponderii culturilor de cereale cea mai mare valoare a fost realizată de culturile de grâu și porumb, atât din punct de vedere al mărimii suprafețelor cultivate cât și al cantităților produse (în 2009 5228,6 mii tone de grâu și 7866, 5 mii tone de porumb). În afară de culturile de cereale o importanță deosebită în producția agricolă o au și cele de floarea soarelui (pe o suprafață de 783,5 mii hectare a produs 1098,1 mii tone), cartofi (256 mii hectare, 4093 mii tone) și legume (238 mii hectare, 3281 mii tone).

Din punctul de vedere al evoluției numărului total de animale după Revoluție s-a putut semnala o scădere permanentă a șeptelului de bovine, porcine, ovine caprine și păsări de curte. În următorul tabel am cuprins evoluția numărului de animale și volumul de materie primă rezultată din aceasta pe o perioadă de patru ani.

Tabel nr 3: Evoluția numărului total de animale în România în perioada 2006-2009

	Unitate	de	2006	2007	2008	2009
	măsură/ An					
Specii						
Bovine	Mii capete		2934	2819	2684	2503
Porcine	Mii capete		6815	6565	6174	5893
Ovine și caprine	Mii capete		8405	9334	9780	11147
Păsări de curte	Mii capete		84990	82036	84373	83631
Producția						
Carne	Mii t		1401	1503	1426	1588
Lapte	Mii hl		64607	61048	53089	47088
Ouă	Milioane de buc.		7429	6522	6692	6097
Lână	Mii t		19,4	21	22,1	21,8

Sursa: anuarul statistic 2008, INS, MADR

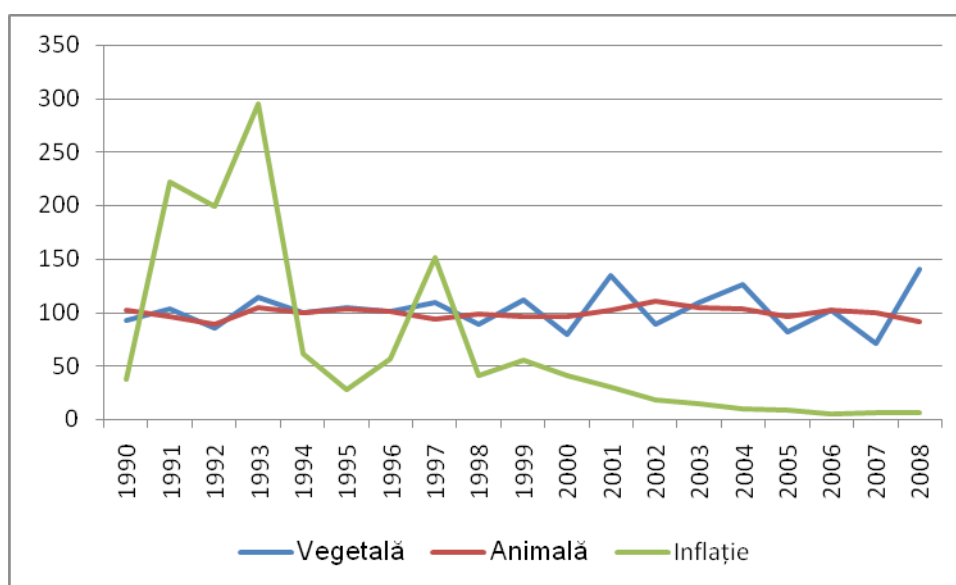
Pentru unele specii de animale (porcine) indicate în tabel se evidențiază o scădere a numărului populației în timp ce pentru celelalte specii se observă o stabilitate atât din punct de vedere al efectivului cât și a volumului de producție.

Pe baza datelor statistice putem afirma că în momentul de față se observă stoparea *degradării* sectorului agricol, un rol important în acest sens revenindu-i intervențiilor guvernamentale de modernizare a sectorului și fondurile de finanțare acordate de Uniunea Europeană. Producția tinde spre concentrare și economie de scară (cel puțin la nivel macro), iar datorită investițiilor, deși într-o măsură redusă, crește nivelul tehnologiei și a productivității. Din punct de vedere al productivității se semnalează o întârziere, fapt justificat și de cele prezentate mai jos. După Revoluție, asemănător țărilor centrale și est europene, cel mai mare deficit al verticului agrar a fost fără îndoială producția agricolă. În ultimii 5-6 ani, industria alimentară după mai mulți ani de degradare a început din nou să se revigoreze; datele statistice arată dezvoltarea capacității industriei de prelucrare/procesare (de ex. în 2008 a crescut cu 12% capacitatea de procesare a cărnii și cu 22% capacitatea de procesare a legumelor și fructelor, în raport cu anul anterior). Însă, cel mai mare profit și în cazul României s-a realizat în sectorul comerțului, aflat

la vârful verticumului agrar. Avem convingerea că politica agrară a României ar trebui să stimuleze într-un mod mai eficient echilibrarea acestui sistem asimetric, și crearea armoniei între cele două sectoare (agricultură, zootehnie).

În următorul grafic putem urmări evoluția producției agricole pe perioada 1990-2008 calculul căruia își dorește să corecteze distorsiunile cauzate de inflație (deoarece valoarea producției apare la prețul din anul anterior); pentru a obține o imagine reală asupra mediului economic am considerat că este important să prezentăm și rata inflației. În intervalul de timp care stă la baza analizei, perioada dintre 1993-1997 este aceea în care la cultivarea plantelor se poate semna o tendință de creștere constantă, în timp ce în cazul creșterii animalelor se pot semna două astfel de tendințe cu extindere temporală pe patru ani. Una dintre acestea fiind cea dintre 1993-1996 cea de-a doua cuprinde perioada dintre 2001 și 2004.

Grafic nr. 9: Evoluția producției agricole la valoarea reală (anul precedent = 100%) și a ratei inflației între 1990-2008

Sursa: INSSE, BNR

Analizând situația ultimilor 10 ani pe baza graficului de mai sus se poate identifica un an de criză (anul 2007), care poate fi explicat prin condițiile meteorologice nefavorabile producției agricole (secetă).

Dacă facem o comparație între participarea sectorului agricol din PIB, și participarea sectorului din salariați, atunci putem concluziona performanța slabă a sectorului. Pe lângă nivelul scăzut al valorii adăugate performanța slabă a agriculturii din România se datorează și productivității ineficiente a sectorului. Performanța productivității are legătură cu mai multe probleme a căror soluționare este unul din obiectivele prezentei strategii de dezvoltare a sectorului agrar din județul Harghita, astfel: tehnologia utilizată, cunoștințele și gradul de perfecționare a persoanelor ocupate în agricultură, condițiile nefavorabile de producție și structura nefavorabilă a proprietăților, gradul de organizare, etc.

Un alt indicator important al competitivității unui sector este reprezentat de performanța de export a acestuia. Din punct de vedere al economiei naționale este un dezavantaj faptul că în ciuda potențialului agrar, România este importatoare net; de exemplu în anul 2005 industria alimentară din România a produs un deficit de 1,3 miliarde de euro (pe lângă un export de 673,3 milioane de euro, și un import de 2021,9 milioane de euro). În ceea ce privește structura exportului, bilanțul este pozitiv în special în acele sectoare în care atât nivelul de prelucrare a produselor cât și valoarea adăugată este scăzută. Importul este ridicat în cazul acelor produse în care capacitățile rămân sub nivelul național de consum. La realizarea bilanțului nefavorabil a contribuit și industria alimentară nedevelopată. În anul 2009 raportat la anul precedent reducerea deficitului produselor agroindustriale poate aduce o notă de optimism (în perioada ianuarie-noiembrie 2009- deficitul a scăzut cu 510,8 milioane de euro, decât în perioada similară din anul precedent). Cel mai important partener comercial este Uniunea Europeană, 77% din totalul exportului se orientează către statele membre, iar 80% din import provine din aceste state.

Aderarea la UE, desființarea granițelor, liberalizarea piețelor a agricultura românească într-o perioadă în care nu era pregătită pentru provocările liberei concurențe. Se pare că mijloacele statului de a lupta împotriva dumpingului de pe piața europeană și mondială s-au epuizat. Fondurile Uniunii Europene și programele guvernamentale orientate spre dezvoltarea agriculturii nu au reușit să contrabalanseze pierderile provenite din dezavantajul competițional. Politica Europeană anti-discriminare și anti-protecționism a pus întreprinderile agricole necompetitive în fața unei importante provocări, cel puțin din punctul de vedere al valorificării produselor. Agenții agricoli din România (și cei din Ținutul Secuiesc și din județul Harghita) au

fost în incapacitatea de a intra în competiție cu produsele provenite din străinătate fiind de calitate, realizate la un preț scăzut și un grad ridicat de productivitate. Astfel nu este surprinzător faptul că problematica ajungerii pe piață a fost una dintre cele mai des menționate probleme de către agricultorii intervievați pe parcursul muncii de teren.

Nu în ultimul rând trebuie să facem câteva referiri și despre veniturile persoanelor angajate în sectorul agricol. Conform PNDR, în regiunile rurale din România 40% din populație își obține venitul din agricultură. Mai mult de trei sferturi a veniturilor gospodăriilor se realizează în natură fapt ce atrage atenția asupra importanței sectorului în existența gospodăriilor, și asupra nivelului scăzut al participării pe piață. Venitul realizat de gospodării din sectorul agricol este mult mai redus (283 Ron/locuitor în anul 2008) decât venitul acelor gospodării care desfășoară activități în alte sectoare economice (cu 33% mai ridicat în anul de referință). Conform celor mai recente date statistice în 2010 salariul mediu net în sectorul agrar (agricultură, piscicultură, silvicultură) a fost 1383 Lei, în timp ce în industrie această valoare era 1932 de Lei.

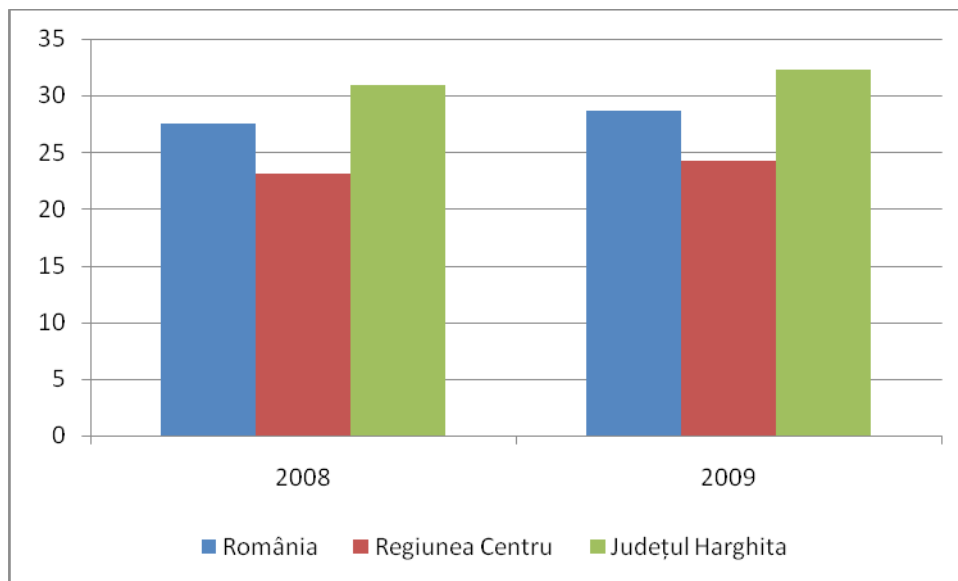
În cele prezentate în prezentul capitol am încercat să conturăm o imagine de ansamblu despre procesele de după Revoluție care au avut o influență esențială asupra sectorului agrar, cât și despre acei factori care au influențat evoluția (involuția) acestui sector. Performanța sectorului în economia națională a fost analizată pe baza principalilor indicatori macroeconomici (ponderea din PIB, volumul de producție, export, venituri, etc.). Am putut constata că agricultura joacă un rol important și în momentul de față în economia națională, în special din punct de vedere al gradului de ocupare; iar datorită restructurării economiei naționale importanța economică a sectorului arată o tendință de diminuare, fapt ce se poate prognoziza și pentru perioada de viitor. Se poate constata că sectorul agricol a fost influențat negativ în cele mai multe cazuri de procesele economice din perioada de tranziție. Aderarea UE nu a putut asigura o soluție promptă referitor la aceste probleme, ci din potrivă efectele de la începutul perioadei de integrare au fost mai degrabă negative. În momentul de față procesul de degradare a sectorului s-a oprit, și au apărut unele semne de dezvoltare. Valorificarea eficientă și durabilă a potențialului agrar rămâne însă o provocare consistentă pentru România. În cadrul sectorului agrar una dintre cele mai mari provocări este reprezentat de crearea unui verticum care poate asigura un nivel și un venit rezonabil.

3.3.2. Performanța sectorului agrar în economia județului

În prezentul subcapitol vom analiza situația și performanța economică a sectorului agrar din județul Harghita. În cele ce urmează vom dezbate problemele sistemului de producție, dar vom prezenta și acele sectoare care par a fi promițătoare din perspectiva condițiilor actuale.

Procesele macroeconomice și macrosociale dezbătute anterior au provocat schimbări asemănătoare trendului național și în cazul județului Harghita. Pe baza modelului general al schimbărilor macrosociale am putut observa că în perioada 1990-2000 participarea sectorului agrar din salariați a arătat o creștere permanentă, procesul fiind identic cu trendul național. Începând cu anul 2000 ponderea populației angajată în sector este mai ridicată decât valoarea națională, iar arcul scăderii din perioada următoare este mai plat decât cel național, fapt ce se poate concluziona prin ritmul mai redus al retragerii forțelor de muncă din sector. Pe următorul grafic se poate observa că în anul 2009 ponderea salariaților din sectorul agricol a fost de 32%, valoare mai ridicată decât media regională și națională.

Grafic nr. 10: Ponderea salariaților din agricultură, gestionarea fondului forestier, și pescuit, anii 2008-2009

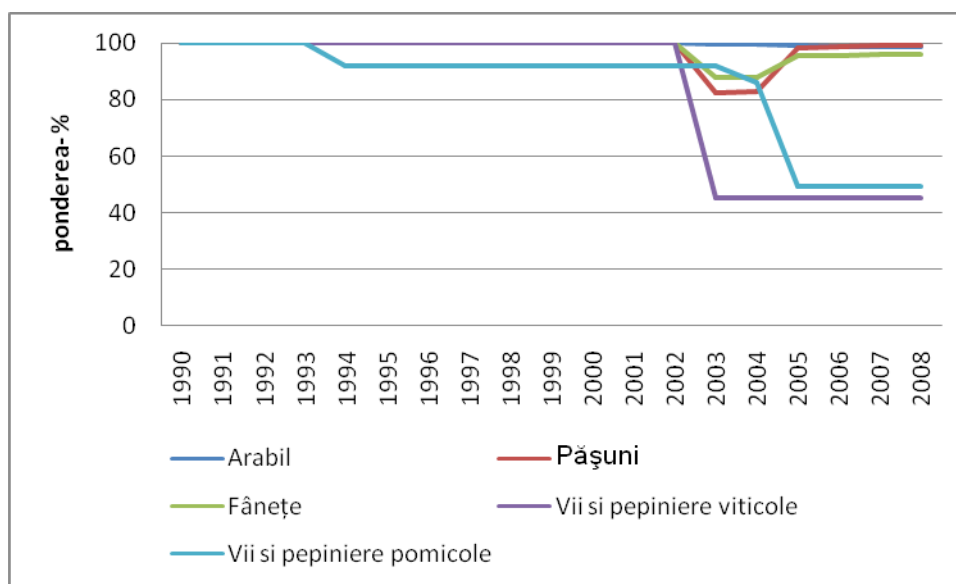

Sursa: INS

Suprafața agricolă din județul Harghita reprezintă 2,7% din suprafața agricolă totală a României, pe baza datelor statistice suprafața agricolă din Harghita are o dimensiune de aproape 400.000 de hectare (396.552. hectare în 2008). Această valoare este proporțională din punct de vedere

teritorial, fapt aflat în interdependență cu distribuția ratei terenurilor neagricole (grad redus de urbanizare, lipsa marilor orașe, etc.). Conform datelor statistice aproximativ 97,16% din terenul agricol județean se află în proprietate privată.

Grafic nr. 11: Repartizarea terenurilor agricole din județul Harghita după modul de folosință 1990-2008 (1990=100%)

sursa: INSSE.ro

Dacă facem o comparație între evoluția terenurilor agricole după folosință cu situația din anul 1990 se poate concluziona o scădere semnificativă începând cu anul 2002. Pe baza graficului se poate observa că în cazul unor categorii de terenuri agricole gradul de valorificare al acestora a înregistrat scăderi drastice. Astfel suprafața agricolă utilizată ca vii de struguri și livezi s-a redus cu mai mult de 50%. Aceasta în cazul viilor înseamnă o scădere de la 72 hectare la 35 hectare, în timp ce în cazul livezilor o scădere de la 1540 hectare la 762 de hectare. În perioada analizată suprafața terenurilor arabile a scăzut cu aproximativ 1000 de hectare. Fânețele și pășunile au înregistrat de asemenea; fânețele înregistrând o scădere de 1250 de hectare, iar pășunile aproximativ 6800 de hectare. În spatele acestor procese există explicații legate de piață și unele care nu au legătură cu procesele de pe piață. Lichidarea sistemelor de producție bazate pe proprietate colectivă, și retrocedarea suprafețelor agricole a determinat comunitățile locale spre repunerea în funcțiune a modelelor de producție utilizate în perioada de dinaintea colectivizării. Acest model în județul Harghita constă în: producția pe mici parcele, gospodării de

subzistență. Față de media europeană mărimea gospodăriilor este redus, nivelul tehnologiilor utilizate este depășit, iar în locul inovației și cunoștințelor de specialitate este popular practica predării cunoștințelor colective de la generație la generație. Numărul întreprinderilor agricole și ponderea acestora din cifra de afaceri (pe baza datelor Administrației Finanțelor Publice Harghita, la jumătatea anului 2008 aceasta a realizat valoarea de 2-3%) și ponderea acestora din salariați (3%) este ne semnificativă în economia județului. Despre unitățile agricole cu personalitate juridică vom face referiri mai pe larg și în capitolul dedicat prezentării cadrului instituțional al agriculturii din județ.

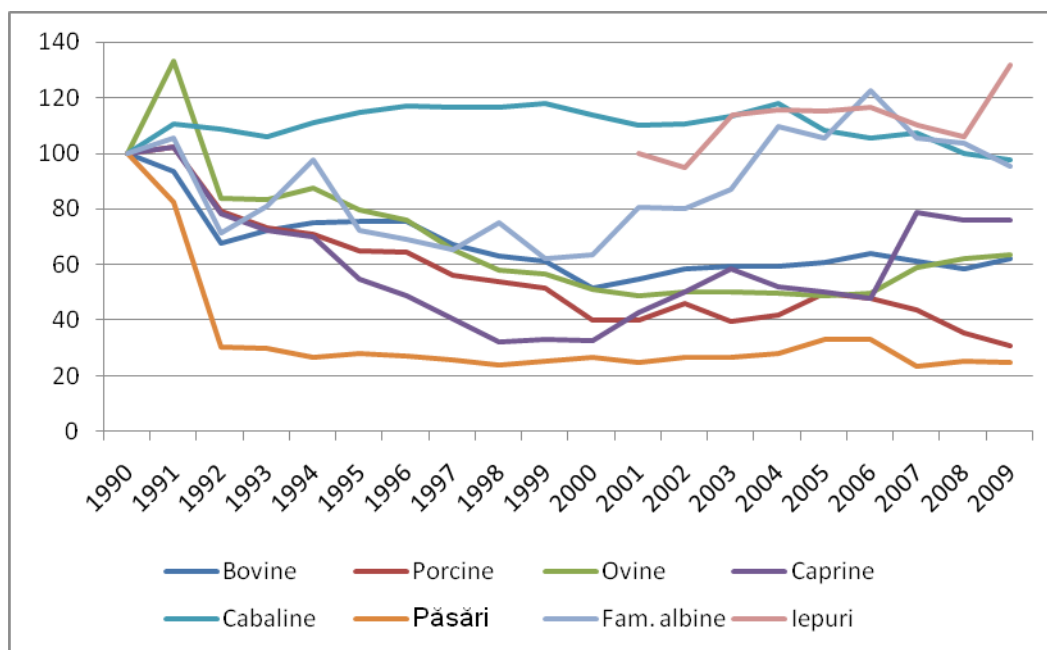
Din punctul de vedere al producției agricole județul Harghita s-a aflat (și se află) într-o situație dificilă datorită structurii teritoriale și economice specifice județului. Județul poartă caracteristicile zonelor rurale (densitatea scăzută a populației, lipsa marilor orașe, zone montane, scăderea numărului de locuitori, îmbătrânirea populației, etc.), totodată datorită structurii economice specifice (de ex. în majoritatea comunelor și satelor industria lipsește cu desăvârșire) dependența de sectorul agrar este mult mai mare decât media națională. Dezvoltarea, revitalizarea unor astfel de regiuni este o provocare în sine, însă problema este intensificată de faptul că situația dezavantajoasă nu poate fi compensată nici de condițiile producției agricole. Din pricina condițiilor geografice structura cultivării terenurilor arabile și productivitatea solului arată o imagine mult mai nefavorabilă decât media națională; în timp ce la nivelul țării 64% din suprafața agricolă este utilizat ca teren arabil, în județ această valoare este doar 23%. Deși în județ suprafețele utilizate ca pășuni (37%) și fânețe (40%) sunt peste media națională, pe baza calității $\frac{3}{4}$ din acestea se încadrează în categoriile 4-5 (în cazul terenurilor arabile 0% se încadrează în categoria 1, și 2,5% în categoria 2). Productivitatea slabă a solului influențează și cantitatea produsă pe hectar. În județul Harghita productivitatea medie a culturii de cartofi pe hectar în anul 2008 a fost de 13.922 kilograme, în timp ce media regională a depășit valoarea de 16.000 kilograme. În același an în cazul culturii de porumb productivitatea medie a fost de 2.961 kg, valoare care a rămas în urma mediei naționale (3.215 kg), și a mediei regionale (3.845 kg). Așadar propunerile și măsurile de dezvoltare privind dezvoltarea sectorului agrar trebuie formulate în contextul celor două fenomene prezentate

mai sus, structura economică înapoiată (dependență de sectorul agricol) și condițiile agricole dezavantajoase.

La nivelul județului suprafețe favorabile culturilor de cereale se regăsesc în special în depresiunea Ciucului, porumbul poate fi cultivat în zona Odorhei cu un climat mai călduros, iar cartoful poate fi cultivat atât în depresiunea Ciucului cât și a Gheorgheniului. Din punctul de vedere al culturilor însămânțate în județ predomină culturile de cartofi, grâu și secară, culturile de cartofi ocupă în general 1/3 din totalul terenurilor arabile. Dacă analizăm producția de cartofi pe localități, pe baza datelor din 2003 cea mai mare cantitate a fost produsă în localitățile din microregiunea Ciucul de Jos (Sâncrăieni, Sânmartin, Sânsimion), și în comunele din regiunea Gheorgheni (Ditrău, Suseni). În privința producției de fructe, pe primul loc se situează comuna Lupeni cu 647 tone produse, pe locul doi se află comuna Corund (572 tone). Din perspectiva cantității produse pe ultimele locuri se află localitățile din zonele de munte Borsec, Voșlăbeni, și Băile Tușnad.

Datorită condițiilor de climă și relief, în județul Harghita condițiile sunt mai favorabile zootehniei, fapt justificat și de structura utilizării suprafeței agricole din momentul de față. Conform datelor statistice din ultimii 20 de ani zootehnia a urmat aceleași tendințe ca și agricultura. Pe baza graficului de mai jos este vizibil că în anii 90 în afara cabalinelor efectivul fiecărei specii de animal a înregistrat scăderi însemnate. Procesul de scădere s-a oprit undeva la începutul anilor 2000, în perioada de după acest an efectivul majorității speciilor de animale s-a stabilizat. În cazul familiilor de albine și a caprinelor se pot semnală creșteri, însă caprinele în anul 2009 abia dacă ating $\frac{3}{4}$ din efectivul înregistrat în anul 1990.

Grafic nr. 12: Evoluția numărului total de animale în județul Harghita în perioada dintre 1990 și 2009 (1990=100%, în cazul iepurilor 2001=100%)

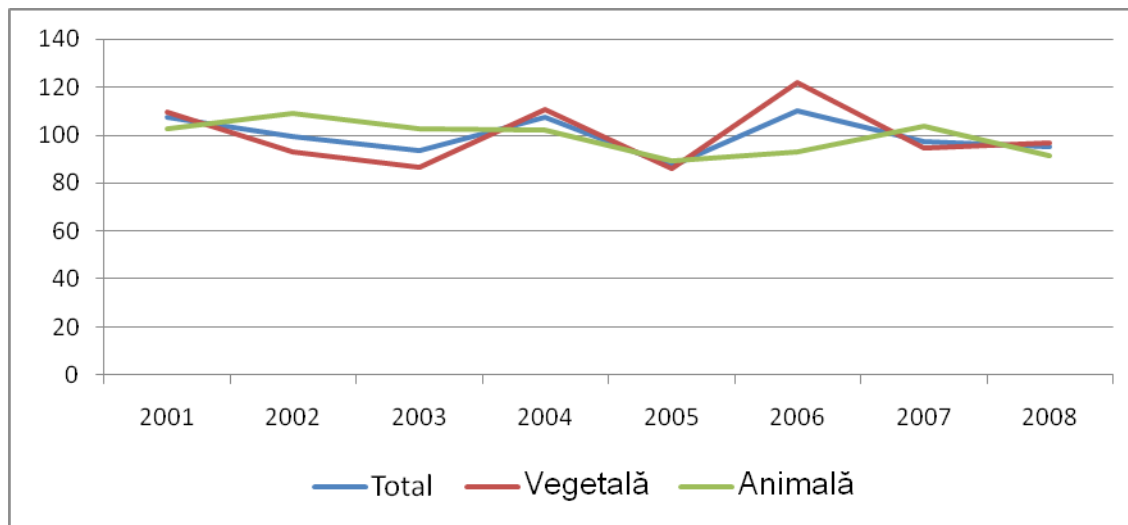

Sursa: INS

Diminuarea a atins cote drastice în cazul porcinelor și păsărilor de curte, efectivul scăzând cu 100.000 capete. În paralel cu acest proces, efectivul bovinelor s-a stabilizat undeva între 70-75 de mii de capete. Numărul familiilor de albine este aproape identic cu cel înregistrat în anul 1990, adică undeva în jurul a 15.000.

Cele mai recente date statistice referitoare la greutatea vie a animalelor destinate producției de carne datează din anul 2008. În acest an greutatea vie a animalelor destinate producției de carne a fost de 12.864 tone, din care jumătate au fost bovine. Greutatea vie a porcinelor a fost de 3.651 tone, producția de lapte a fost de 1.537 litri, iar numărul ouălor a fost de 56 de milioane în județul Harghita.

Grafic nr. 13: Evoluția producției agricole în județul Harghita (anul precedent = 100%)

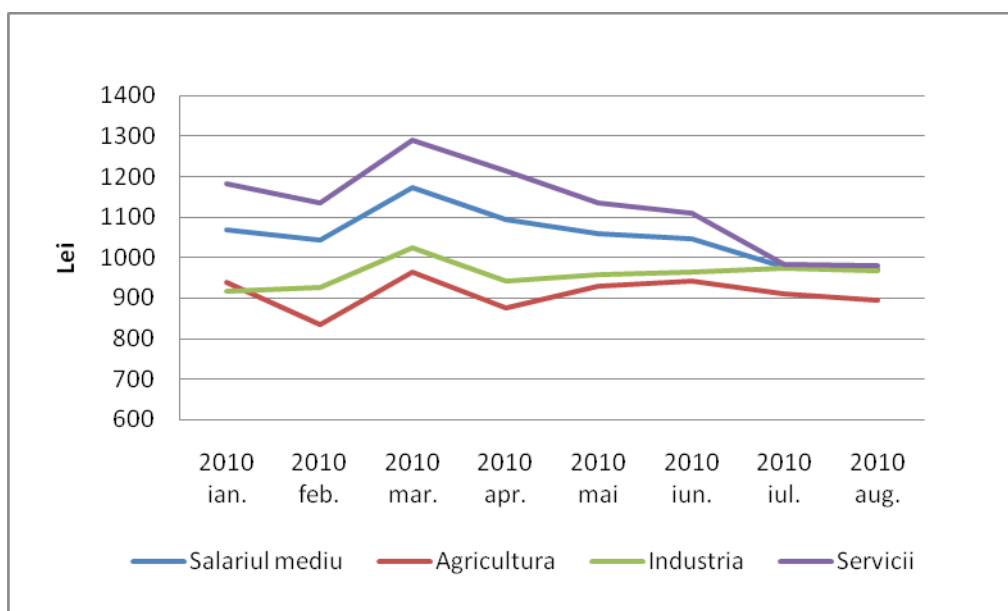

Sursa: INS

În anul 2008 valoarea nominală a producției agricole a fost 1.026.204 Lei în total, care s-a împărțit pe sectoare în felul următor: 67,9% cultivarea plantelor, 31,8% creșterea animalelor, și restul de 0,3% a fost realizat de serviciile legate de agricultură. Întrucât analizăm ponderea diferitelor sectoare din producția totală putem concluziona că în ultima perioadă se poate observa o scădere a participării zootehniei din valoarea nominală produsă (de ex. în 2002 ponderea sectorului a fost de 41,5%).

Următorul grafic arată evoluția salariului net din sectorul agricol, în raport cu salariul net din industrie și servicii. Anterior am făcut referiri cu privire la salariul net al salariaților din agricultură la nivel național, care rămâne sub nivelul salarial din industrie, atingând valoarea de 1383 în luna august din anul 2010. În calcularea salariului mediu din sectorul agrar apar și salariile din gestiunea fondului forestier, pescuit și vânătoare. Graficul arată că la sfârșitul perioadei analizate salariul mediu din industrie și servicii converge la valoarea de 970 de Lei, iar salariul mediu obținut din agricultură rămâne cu mult sub media națională, atingând doar valoarea de 896 Lei.

Grafic Nr. 14: Evoluția salariului net mediu în județul Harghita, perioada ian. 2010- aug. 2010

Sursa: INS

Așadar pe baza celor prezentate salariul net este cel mai redus în sectorul agricol, totodată un angajat în sectorul agricol din județul Harghita primește un salariu mai mic cu aproape 400 de lei decât salariul net mediu pe țară. Dacă dorim să nuanțăm mai departe imaginea prezentată trebuie să afirmăm că oficial în sectorul agricol numărul salariaților este redus, iar veniturile obținute din agricultură nu apar în datele statistice.

În concluzie putem spune că potențialul agrar din județul Harghita rămâne sub media națională. Condițiile de relief favorizează zootehnia, deși în ultima perioadă participarea sectorului din producție arată o scădere. Modul de gospodărire, condițiile sociale și tehnologice pot favoriza agricultura ecologică și bio-agricultura. Totodată la nivelul județului Harghita domeniul agrar nu trebuie tratat ca o problemă pur economică. Aceasta îndeplinește un rol important în peisajul județului, în turism, și în păstrarea și ocrotirea culturii populare; așadar agricultura din județul Harghita trebuie tratată dintr-o perspectivă cât mai complexă. Despre caracterul multifuncțional al agriculturii vom face referiri și în capitolele următoare ale prezentului document.

3.4. Principalele probleme privind prelucrarea și valorificarea produselor

În ultima perioadă în județul Harghita mai multe unități de prelucrare au fost privatizate, unele fiind chiar lichidate. În cazul procesării laptelui o problemă generală este reprezentată de faptul că majoritatea marilor procesatori nu prelucrează laptele cumpărat de la producătorii locali, iar în cele mai multe cazuri prețul de cumpărare este foarte scăzut și se stabilesc anumite condiții pe care producătorii locali nu le pot îndeplini. Putem afirma că producătorii sunt într-o poziție de subordonare neputând influența procesul de stabilire a prețului sau a condițiilor contractuale.

Cantitățile valorificate de gospodăriile de mici dimensiuni slăbesc pozițiile de pe piață a producătorilor de față cu procesatorii și comercianții.

Relațiile contractuale între prelucrători și micii producători sunt relativ flexibile. Prelucrătorii – în funcție de pozițiile de pe piață și de rata inflației – modifică prețul de achiziționare și de 3-4 ori pe an. În acest fel producătorii nu interpretează rigid prevederile contractuale și de mult ori trec la cumpărători care oferă condiții mai avantajoase. Relații contractuale mai serioase cu prelucrătorii au numai producătorii mai mari.

Marea parte a produselor agricole provenite din județ părăsește zona preponderent ca materie primă, fiind prelucrate local doar într-o măsură redusă. Datorită acestui fenomen, în ultima perioadă au apărut multe inițiative pentru creșterea gradului de prelucrare și pentru organizarea valorificării produselor, sub forma unor asociații – așa cum va rezulta din cele ce urmează -, însă eficiența funcționării încă nu se cunoaște. În ultima perioadă în județ s-au realizat mai multe inițiative ce pot fi considerate exemplare, astfel de inițiative sunt de ex.: achiziționarea de către producători a punctelor de colectare a laptelui din Lunca de Jos și Cristuru Secuiesc, cu ajutorul Consiliului Județean și a Camerei Agricole. În domeniul procesării de carne și lapte există inițiative de succes care ar trebui extinse în viitor asigurându-se astfel competitivitatea acestui sector (în momentul de față proporția laptelui prelucrat este de 7%). Astfel de inițiative sunt Unitatea de prelucrare a laptelui Karpatenmilk din localitatea Valea Strâmbă sau produsele Góbé în cazul cărora criteriul de bază este ca produsele să fie realizate exclusiv din laptele achiziționat de la producătorii locali.

Din punctul de vedere al programelor menite să ofere informații și experiențe în domeniul procesării laptelui trebuie amintite caravana PAC și proiectul INSIGHT inițiat și derulat de Consiliul Județean Harghita.

O problemă generală este reprezentată și în domeniul prelucrării de carne lipsa unităților de prelucrare, în momentul de față la nivelul județului nu există nici un abator care să facă față standardelor cerute. Reabilitarea și modernizarea unităților mici de producție prin investiții publice sau private și în acest caz ar putea fi o soluție; 77% din fermierii chestionați pe parcursul muncii de teren au menționat ca principalele sarcini în domeniu construirea abatoarelor, iar 70% înființarea unităților de prelucrare.

Pe baza sondajului menționat, majoritatea persoanelor chestionate consideră că cea mai mare problemă a sectorului agricol din județ o reprezintă greutățile ajungerii pe piață și problemele valorificării produselor (59,6% au menționat aceste probleme). Jumătate din persoanele chestionate valorifică 50-75% din produse pe piață. Din punctul de vedere al modului de valorificare pe primul loc se situează cumpărarea pe bază de contract (49,5%), fiind urmat de practica vânzării la domiciliu (24,5%); 8,3% din agenții agricoli valorifică produsele ca produs de schimb, 7,8% valorifică produse pe piața regională, și 5,4% pe piața locală.

În vederea îmbunătățirii situației menționate Consiliul Județean Harghita a înregistrat marca "Produs Secuiesc", având ca scop – prin atestarea originii și a calității – crearea unei bune poziții de piață a produselor agricole din zonă și a produselor tradiționale meșteșugărești. S-a lansat marketingul unitar al "Produselor Secuiești", iar un element important este reprezentat de Târgul produselor tradiționale secuiești.

3.5. Vânătoare și gestionarea fondului forestier

La realizarea unui document strategic de dezvoltare a sectorului agricol de nivel județean, este indispensabil luarea în seamă a particularităților, a problemelor și posibilităților specifice silviculturii, analiza acestora și întocmirea programelor și a propunerilor de dezvoltare din acest domeniu. Consiliul Județean Harghita, împreună cu celelalte instituții implicate în acest domeniu, dorește asigurarea dezvoltării durabile a gestionării fondului forestier din județ.

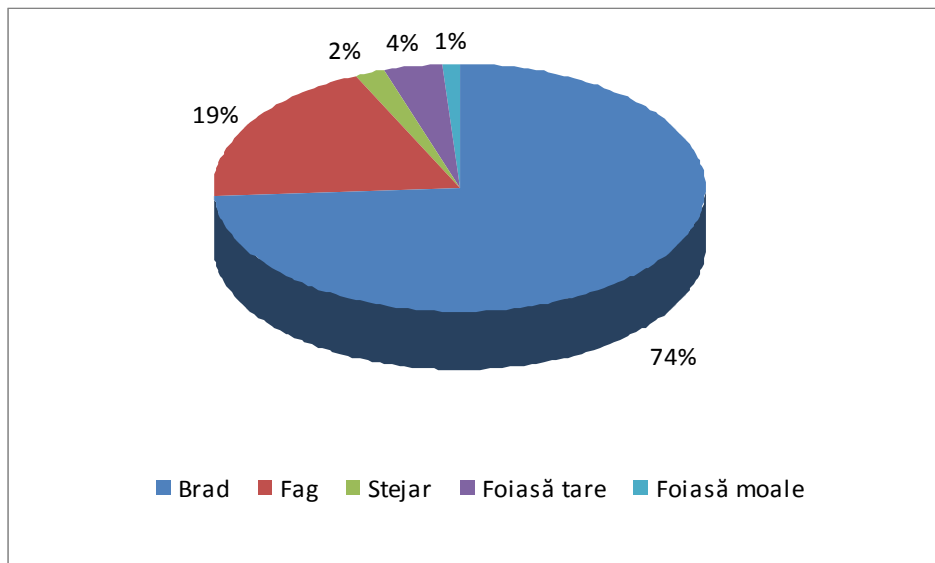
Dezvoltarea durabilă a silviculturii înseamnă că cerințele societății față de păduri (silvicultura, protecția mediului, recreație) trebuie satisfăcute în așa fel încât patrimoniul silvic să nu suporte nici o pagubă. Dorim să scoatem în evidență faptul că starea fizică a pădurilor dintr-un județ, regiune sau țară și peisajul acestora este martorul istoricului unității administrativ teritoriale și prezintă sistemul de valori și atitudinea față de mediu a populației din cadrul acesteia.

La studierea silviculturii trebuie analizate suprafața terenurilor împădurite raportat la totalul suprafeței, totodată trebuie prezentate soiurile de arbori și cadrul instituțional al silviculturii. Legat de acest domeniu se impune și prezentarea potențialului economic, prezentarea situației actuale a gestionării fondului cinegetic precum și prezentarea actelor normative din acest domeniu.

Pădurea este, până în prezent, una dintre principalele resurse ale economiei din Județul Harghita. Mai înainte pădurea a asigurat acel produs de schimb cu ajutorul căruia locuitorii județului au obținut din județele învecinate produsele necesare pentru existență.

35,6% (236.911 ha) din suprafața totală a județului este ocupată de păduri, iar suprafața pășunilor împădurite este de 32.000 ha. Pădurile, în marea lor parte sunt de bună calitate, situate în blocuri intacte (cu excepția acelor suprafețe care în ultimii două decenii au căzut pradă tăierilor ilegale).

Grafic Nr. 15: Structura pădurilor în județul Harghita în funcție de tipuri de arbori

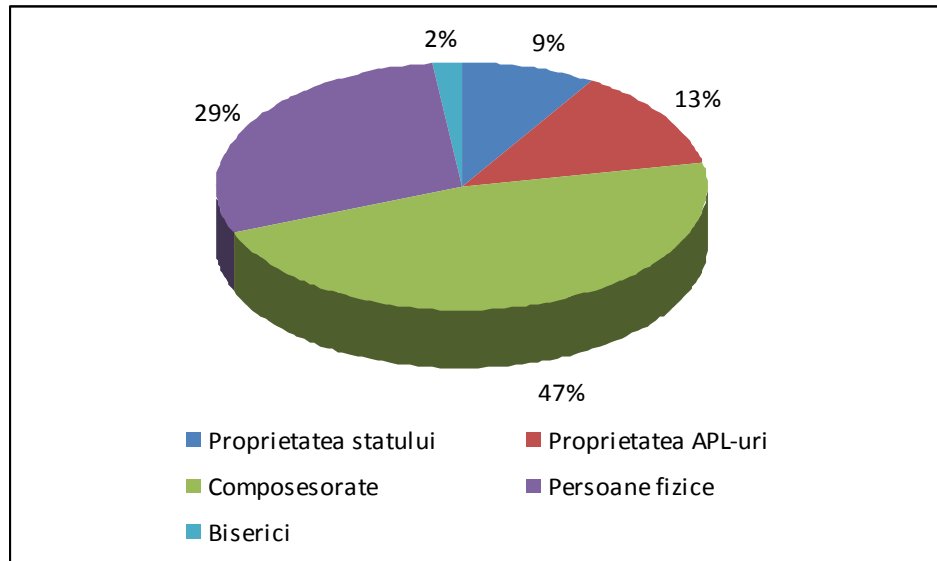

Sursa: Orbok Sándor – Patrimoniul silvic al României și județul Harghita

În județ, bogăția patrimoniului silvic este justificat și prin faptul că suprafața de pădure pe cap de locuitor este de 0,7 ha, pe când la nivel național această valoare este 0,29 ha, iar media europeană este 0,30 ha.

Baza legală pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra pădurilor pentru foștii proprietari a fost Legea fondului funciar nr. 18/1991, însă puține persoane au exercitat acest drept. În anul 2000 a apărut Legea nr. 1/2000 care reglementează reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere. Art. 28 al actului normativ mai sus menționat a prevăzut că în vederea organizării exploatării terenurilor forestiere și a determinării responsabilităților cu privire la exploatarea lor, persoanele îndreptățite se vor constitui, în baza acestei legi, în formele asociative inițiale de composesorat, păduri grănicerești, devălmășie de moșneni, obști nedivizate de răzeși etc. Acest moment poate fi apreciat ca fiind cea a reînființării composesoratelor.

Grafic Nr. 16: Dreptul de proprietate asupra pădurilor din județul Harghita

Sursa: Orbok Sándor – Patrimoniul silvic al României și județul Harghita

Astfel cum rezultă din figura de mai sus, majoritatea terenurilor forestiere sunt în administrarea composesoratelor (47%). În județul Harghita au fost înființate mai multe composesorate, acoperind practic toată suprafața județului. Pe lângă composesorate, ocoalele silvice private au un rol important în administrarea pădurilor din județ.

În vederea creșterii eficienței silviculturii în județ s-a înființat Asociația Composesoratelor și ocoalele silvice private, fiind prima inițiativă de acest gen la nivel național. Ocoalele silvice private au fost înregistrate în cadrul Asociației Composesoratelor, ca persoane juridice distincte. Acest sistem s-a dezvoltat eficient și este viabil din punct de vedere profesional. În legătură cu ocolul silvic privat trebuie reținut, că această inițiativă este unică la nivel european, întrucât în Uniunea Europeană este foarte redus numărul organizațiilor civile care au prerogative de a aplica sancțiuni, iar ocolul silvic are această prerogativă.

În județul Harghita, unele composesorate funcționează deosebit de bine, producând chiar și profit, în timp ce altele au datorii substanțiale.

Trebuie menționat că în urma exploatării forestiere majoritatea masei lemnoase exploatare se valorifică sub formă de buștean, numărul uzinelor de prelucrare a lemnului și a uzinelor de mobilă la nivel local fiind foarte scăzut. Prin urmare lemnul este valorificat cu o valoare

adăugată scăzută. Composesoratele din județ, conform practicii actuale, în 90% din cazuri nu prelucrează masa lemnoasă exploatată.

În perioada 2006-2008, conform datelor disponibile, în județul Harghita exploatarea lemnului arată în felul următor:

Tabel Nr. 4: Masa lemnoasă exploatată în județ în perioada 2006-2008

2006	2007	2008
947,5 mii m ³	1166,7 mii m ³	988,9 mii m ³

Sursa: INS

Exploatarea și prelucrarea lemnului este și în prezent una dintre principalele ramuri industriale a județului, având ca centre Odorheiu Secuiesc, Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Gălăuțaș și Toplița. În unitățile administrative mai sus menționate funcționează acele uzine care prelucrează și valorifică majoritatea masei lemnoase exploatate în județ.

În anul 2006 a fost reînnoit 1167 ha de pădure, în 2007, 805 ha, iar în 2008, 889 ha, aceste acțiuni având costuri semnificative, depășind suma de 9.400 mii de lei.

Silvicultura cuprinde inclusiv domeniile de colectare a fructelor de pădure, a plantelor medicinale și a ciupercilor, precum și gestionarea fondului cinegetic.

Acest domeniu reprezintă un potențial serios în pădurile din județul Harghita, însă ne confruntăm și cu probleme serioase. În cazul fructelor de pădure problema cea mai mare este faptul că aceste produse sunt valorificate în mare parte de către firme străine.

În vederea prelucrării și valorificării fructelor de pădure a fost conceput programul "Gazdasszony" – program de sprijinire a producătorilor rurali de produse tradiționale din județ prin care marea parte a fructelor culese în județ este prelucrat, se produce gem, iar produsul astfel pregătit ajunge pe piață în formă ambalată.

La nivel județean este organizat atât culegerea cât și valorificarea ciupercilor, sunt firme cu acest obiect de activitate, însă în multe cazuri produsele sunt cumpărate fără contracte de vânzare-cumpărare, iar în lipsa actelor normative aplicabile în acest domeniu, aceste probleme nu pot fi soluționate.

Din interviurile realizate pe teren rezultă, că ar fi nevoie de adoptarea unor acte normative care să stabilească interdicția accesului în pădure pentru persoanele neautorizate. Conform legislației actuale, accesul în pădure este nelimitat, și permite culegerea ciupercilor sau a fructelor de pădure pentru consum propriu în limita de 3-5 kg, astfel proprietarii, în majoritatea cazurilor, rămân cu pagubă.

Trebuie amintit și faptul că în județ există condiții favorabile pentru cultivarea anumitor ciuperci cum ar fi hribul (*Boletus edulis*) și trufa (*Tuber melanosporum*). Prin asigurarea specialiștilor și prin desfășurarea unor activități eficiente de marketing și de dobândire a pieței acest domeniu poate deveni o ramură competitivă.

O altă activitate inerentă silviculturii este administrarea fondului cinegetic. Această ramură, după douăzeci de ani poate fi pusă acum pe o nouă traiectorie în Ținutul Secuiesc și în județul Harghita, deoarece actele normative din domeniu se modifică în această perioadă.

Avantajele Ordinului ministrului mediului și pădurilor nr. 1221/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind atribuirea dreptului de gestionare a fondului cinegetic pot fi aplicate în așa fel încât să constituie un beneficiu pentru producătorii din Ținutul Secuiesc și în scopul utilizării proprietăților spre propriul beneficiu.

Potrivit Ordinului Ministerului Mediului și Pădurilor nr. 1221/2010 dat în aplicarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, după expirarea contractelor de gestiune, asociațiilor de proprietari de terenuri li se atribuie direct dreptul de gestionare a faunei cinegetice dacă dovedesc proprietatea asupra a minimum 51% din suprafața fondului de vânătoare în cauză.

Actele normative de mai sus stabilesc modalitatea de atribuire a gestiunii către asociații de vânători, pe o perioadă de 10 ani.

Aceste acte normative favorizează proprietarii prin faptul că adunarea generală stabilește cărei asociații de vânători va delega gestiunea fondului cinegetic, și prin faptul că ei pot hotărî tarifele privind activitățile în cauză.

Potrivit legii suprafața unui fond cinegetic este de cel puțin 7.000 ha la deal și 10.000 ha la munte. Modul de calcul al tarifului de gestionare pentru fondurile cinegetice este stabilită în anexa nr. 3 al Legii nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare. 80% din valoarea tarifului de gestionare aparține asociației de proprietari de terenuri, care poate stabili plata

unor sume către membrii, construirea unor drumuri, adăposturi sau pot stabili de acord cu organizația de vânătoare plata despăgubirilor pentru pagubele cauzate de fauna sălbatică fără a fi nevoie de un proces birocratic.

Pădurea și potențialul pe care aceasta îl poartă reprezintă o resursă importantă a economiei județului și poate reprezenta o asemenea resursă și pe viitor. În vederea dezvoltării practicilor eficiente de silvicultură și în vederea maximizării profitului este necesară realizarea unor programe de dezvoltare în silvicultură; vom aborda acest subiect în partea strategică a prezentului document.

3.6. Condițiile sociale și tehnologice ale sectorului agrar din județ

Principalele schimbări ale perioadei de tranziție

În perioada de după Revoluție economia română a început să treacă pe calea economiei de piață de tip capitalist. Aceasta a rezultat o lungă perioadă de tranziție și un proces de restructurare care nu s-a finalizat nici în momentul de față.

Majoritatea problemelor din sectorul agrar se datorează greșelilor perioadei de tranziție.

Principalele elemente ale restructurării sectorului agrar (proprietate și producție de tip socialist, unități de producție neadecvate, dezvoltare industrială, venituri mici în agricultură, etc.) au fost lichidarea colectivelor, privatizarea, restructurarea și privatizarea unităților agricole de tip socialist.

Acestea au fost așadar punctele de plecare care ar fi trebuit să se realizeze fără mari obstacole și în conformitate cu cerințele de competitivitate ale economiei de piață. Restructurarea însă a fost un eșec din mai multe puncte de vedere, iar procesele greșite reprezintă un obstacol pentru dezvoltarea actuală a sectorului agricol.

Reforma în agricultură ar fi trebuit să îndeplinească următoarele obiective:

- Crearea unui nou sistem, în care să se asigure liberalizarea prețului și pieții
- Realizarea legislației și cadrului instituțional necesar economiei de piață,
- Retrocedarea proprietăților agricole, și restructurarea unităților agricole de tip socialist,

- Realizarea structurii agricole bazate pe proprietate privată,
- Stoparea monopolului în servicii, comerț și inputurile agricole, privatizarea acestora
- Crearea unui sistem eficient de finanțare și credite pentru sectorul agricol

Obstacolele dezvoltării sectorului agricol au fost intensificate și de faptul că în primii ani de după Revoluție s-au înghețat prețurile, în special în cazul alimentelor de bază (pâine, lapte, carne de porc și pasăre). Paralel, în această perioadă prețul produselor provenite din sectorul industrial a crescut, diferența rezultată astfel împiedicând dezvoltarea sectorului agricol, producția profitabilă, și realizarea investițiilor. Din pricina politicii liberale a prețurilor, guvernul a ținut sub control pentru o lungă perioadă piața produselor agricole. Dezvoltarea sectorului agrar a fost influențată și de alți factori din afara sectorului agricol. În consecința discrepanțelor menționate, sectorul a fost apreciat tot mai negativ atât de sfera politică, cât și de cea economică.

Reglementarea prețurilor din domeniu și menținerea la un nivel scăzut în perioada 1990-1997, în condițiile unei rate a inflației ridicate, nu a favorizat dezvoltarea unei producții agricole rentabile. Situația a fost agravată de stagnarea producției agricole, de scăderea producției în industria alimentară, caracteristică în ultimele două decenii de la revoluție. În același timp nici negocierile purtate cu Comisia Europeană privind stabilirea cotelor pe diferite produse agricole nu au favorizat dezvoltarea sustenabilă a acestui sector. O tendință de revigorare în ceea ce privește dezvoltarea agriculturii și a industriei alimentare s-a observat în perioada 2-3 ani dinaintea aderării. Creșterea economică începând cu anul 2000 a creat dezvoltarea de cereri solvabile pentru produsele din industria alimentară. Plățile directe de după aderare și formele de sprijin pentru dezvoltarea rurală au îmbunătățit semnificativ perspectivele agriculturii. Ca un aspect general, fondurile de preaderare ale Uniunii Europene au avut un efect pozitiv asupra producției agricole și creșterea calității vieții în mediul populației rurale.

Dacă trecem în revistă datele referitoare la gradul de eficiență al sectorului agrar, acestea arată o stare de schimbare din perspectiva infrastructurii, logisticii și mentalității, iar asigurarea competitivității sectorului necesită încă o perioadă de timp.

3.6.1. Situația drepturilor de proprietate

Colectivizarea agriculturii în România a reprezentat cel mai amplu proces al reformei funciare, având în vedere faptul că, la sfârșitul anului 1989, aproximativ 60% din suprafața agricolă a țării (respectiv 8,6 milioane hectare) și 70% din cea arabilă (6,5 milioane hectare) era exploatată de unitățile agricole cooperatiste, și aceste unități au fost principali proprietari al efectivului de animale.

În România a dispărut aproape în totalitate proprietatea privată, o măsură ne semnificativă a terenurilor agricole a rămas în proprietatea populației. În paralel cu acestea au apărut noi forme de proprietate:

- Mari uzine agricole de stat
- CAP-uri, care dispuneau numai de terenuri agricole și animale, lipsa însă mijloacele eficiente de producție
- Micile gospodării ale cooperativelor de producție (la început 0,15 hectare, mai apoi maxim 0,3 hectare)
- Proprietățile private ale populației din zona de munte

În anul 1989 suprafața terenurilor aflate în proprietatea cooperativelor de producție și a uzinelor de stat a fost de 11.019 mii de hectare, foștii proprietari au solicitat retrocedarea a 10.194 mii de hectare de teren agricol.

După Revoluție prioritatea reformei agrare a fost reprezentată de repunerea terenurilor agricole în proprietate privată. Aceasta s-a putut realiza pe baza legii fondului funciar nr. 18/1991, care însă din pricina ineficienței sale a indus mai multe obstacole în fața dezvoltării eficiente a sectorului agrar:

- Terenurile agricole au fost retrocedate vechilor proprietari, însă aplicarea legii nu s-a realizat în concordanță cu o politică structurală care să stopeze fragmentarea proprietăților,
- Retrocedarea terenurilor a fost separată de distribuirea utilajelor, astfel proprietarii au fost nevoiți să cultive suprafețele din proprietate în lipsa utilajelor agricole,

- Parcurile de utilaje au fost lichidate, iar majoritatea utilajelor moștenite de la CAP-uri s-au amortizat până în anul 1990,
- Suprafața maximă retrocedată vechilor proprietari a fost de 10 hectare,
- Legea a interzis vânzarea terenurilor pe o perioadă de 10 ani

În privința corectării greșelilor din perioada precedentă s-au născut două inițiative, prima în anul 1997 (prin legea nr. 169) și cea de-a doua în 2000 (prin legea nr. 1), însă nici acestea nu au putut soluționa integral problemele existente. Legea 1/2000 are în vizor compensarea și acelor proprietari cărora din diferite motive nu li s-au putut retroceda suprafețele agricole.

Din pricina cauzelor politice, a lipsei cadrului instituțional și a legislației eficiente, evoluția privatizării terenurilor agricole din proprietatea statului a urmat un proces lent. Procesul de privatizare a reorganizat unitățile agricole de stat în societăți pe acțiuni, dar unicul proprietar rămas tot Statul, astfel acestea au rămas în subordinea statului, îngreunând reorganizarea acestora orientată spre piață.

Conform Recensământului din 2002 în acest an în România au existat 4.256.152 de gospodării, având în proprietate o suprafață medie de 3,27 hectare. Numărul gospodăriilor se ridică la aproximativ 4,2 milioane, acestea cultivând 70% din suprafața agricolă, iar întreprinderile agricole înregistrează un număr de 18.263 de persoane juridice. Numărul gospodăriilor este mult prea ridicat, iar numărul asociațiilor și întreprinderilor agricole este prea redus, iar numărul cooperativelor este nesemnificativ. (Kupán, 2007)

Din punct de vedere al modernizării sectorului agrar, în județul Harghita una dintre cele mai importante obstacole a fost reprezentat de faptul că nu s-a clarificat situația drepturilor de proprietate nici după 20 de ani de la Revoluție.

Astfel cum rezultă din situația statistică a terenurilor întocmită de către Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Harghita pe baza datelor furnizate de către primării la data de 31.12.2009 situația din județul Harghita se prezintă în felul următor:

Tabel Nr.5 : Situația drepturilor de proprietate în județul Harghita

-ha-

N r.	Proprietari	Terenuri arabile	Pășuni	Fânețe	Vii	Livezi	Total agricol	Păduri	Total General
1	Total județ	91.716	146.962	157.060	35	765	396.538	236.911	633.449
2	Proprietate publică	27	1.418	183	0	0	1.628	22.921	24.549
3	Proprietate privată*	91.409	136.035	156.311	35	763	384.553	189.475	574.028

* Inclusiv proprietatea privată a statului și a unităților administrative teritoriale

Potrivit datelor transmise de către OCPI Harghita până la sfârșitul lunii octombrie 2010 în județul Harghita au fost emise 125.600 titluri de proprietate, ceea ce reprezintă un procent de 92,29% din numărul total de cereri validate pentru reconstituire sau constituire.

Astfel, până la sfârșitul lunii octombrie 2010 au fost emise titluri de proprietate pentru o suprafață totală de 489.205 ha, din care 306.619 ha terenuri agricole și 182.586 ha terenuri forestiere.

Procesele de retrocedare lansate după Revoluție au inițiat o serie de proceduri în consecința cărora o proporție importantă a terenurilor agricole nici în momentul de față nu se află în posesia proprietarului de dinaintea revoluției, fapt care își pune amprenta pe o serie de investiții ce se doresc a fi realizate în sectorul agrar. O proporție importantă a persoanelor chestionate a menționat ca un fapt negativ neclarificarea situației drepturilor de proprietate, deoarece în numeroase cazuri acesta contribuie la scăderea eficienței economice a suprafeței agricole dacă gospodarii nu pot achiziționa parcelele din vecinătatea proprietăților lor.

3.6.2. Forme de agricultură

Una din caracteristicile agriculturii din județul Harghita o reprezintă agricultura de subzistență. Conform datelor statistice din perioada 1998-2000 terenurile cultivate de ferme de subzistență reprezintă 37%, în timp ce în Bulgaria 20%, iar în Ungaria 3%.

Numărul ridicat al fermelor de subzistență din județul Harghita poate fi explicat prin schimbările economice de după Revoluție, perioadă în care forța de muncă eliberată în urma concedierilor din sectorul industrial și-a căutat subzistența în agricultură. De asemenea se observă în prezent o reîntoarcere la agricultură, ca o măsură de combatere a crizei în rândul populației.

Alături de agricultura de subzistență fragmentarea proprietăților este o altă caracteristică a sectorului agricol județean, încadrându-se perfect în situația națională, această fragmentare este mult mai pregnantă în zonele de munte cu condiții nefavorabile.

Această structură s-ar putea păstra mult timp după aderare, deoarece gospodăriile și întreprinderile mici crescătoare de animale vor avea un rol important în zonele unde nu există posibilități de dezvoltare pentru creșterea animalelor. Având în vedere faptul că numărul producătorilor mai mari este scăzut, extinderea este posibilă doar prin intermediul legăturilor strânse create cu gospodăriile de familie și prin îndemnarea la asociere a producătorilor.

Agricultura de pe parcele mici, fragmentate, difuze asigură supraviețuirea pe termen scurt a celor care nu au alte surse de trai, respectiv pentru cei cu această formă de viață. Acest fenomen înseamnă menținerea sărăciei și constituie principalul obstacol la crearea unei economii de piață dezvoltate în România.

Sisteme agricole contemporane:

Pe parcursul evoluției agriculturii s-au format patru tipuri de producție, agricultura tradițională, industrială, biologică, și cea integrată. În raport cu caracteristicile economice, ecologice, socio-culturale, cu nivelul de dezvoltare, tradițiile aceste patru tipuri apar simultan și în momentul de față în diferitele regiuni.

Agricultura tradițională este o activitate ce poate fi considerată a fi depășită în regiunile dezvoltate de pe mapamond, deoarece se bazează pe utilizarea accentuată a potențialului natural și a resurselor umane. Practica este caracterizată de implicarea redusă a resurselor

externe și a input-urilor industriale. Toate acestea rezultă un efect ecologic favorabil, deoarece datorită valorificării integrale a produselor nu se produc deșeuri. Totodată sistemul închis, dependent de potențialul natural s-a putut dezvolta numai într-o anumită măsură. (Buday-Sántha, 2002)

Menținerea agriculturii tradiționale forțează populația regiunii spre practicarea unei forme agricole bazate pe utilizarea accentuată a resurselor umane, și a forței animale, cultivând mici parcele de teren în special prin gospodării familiale. Din păcate această practică este omniprezentă și în cazul județului Harghita. Nivelul de mecanizare este redus, cunoștințele sunt transmise de la generație la generație, se utilizează îngrășăminte naturale, iar rotația culturilor se utilizează numai în puține cazuri.

Nivelul de eficiență al acestei practici agricole este unul redus, produsele obținute sunt valorificate în general pentru consumul propriu, numai în anumite cazuri surplusul este valorificat pe piață. Astfel această practică asigură minimul necesar pentru gospodării, și se acomodează foarte greu la cerințele pieței. Este evident și faptul că deși obiectivul sistemului agricol tradițional este asigurarea producției de alimente, acesta nu poate deservi un număr ridicat de populație, regiunea devenind importatoare de alimente.

Agricultura industrială s-a lansat datorită modernizărilor din perioada industrializării, inovațiile tehnologice fiind utilizate și în agricultură. Caracteristicile agriculturii industriale sunt:

- Utilizarea îngrășămintelor chimice, pesticidelor, fungicidelor, hormonilor, mecanizare și automatizare, reabilitarea solului, specii de plante și animale cu un randament ridicat,
- Diversificarea culturilor agricole în raport cu cerințele pieței, utilizarea tehnologiilor intensive și super-intensive,
- Concentrarea terenurilor agricole în parcele de 10-50, respectiv peste 50 hectare, în privința asigurării economiei de scară
- Cerințe importante de investiții și finanțare,
- Eficiență economică sporită, randament ridicat, posibilități nelimitate de dezvoltare,
- Orientare spre produse finite și viziune pe termen scurt fapt ce conduce la creșterea cantității de deșeuri și la poluarea mediului

Practica agricolă intensivă este caracteristică în special în țările cu o economie dezvoltată (Franța, Germania, Marea Britanie, Olanda, Danemarca) în care este asigurat capitalul necesar realizării investițiilor de mare volum.

Agricultura industrială favorizează siguranța în domeniul producției de alimente, a veniturilor și producției de export, iar prin acestea se asigură bazele necesare realizării investițiilor din viitor. Dezavantajul acestui tip de agricultură constă în poluarea mediului, efectele sale negative asupra sănătății consumatorului, și utilizarea accentuată de energie.

Modelele agricole contemporane au ca scop combinarea avantajelor din agricultura tradițională și cea industrială în privința armonizării celor mai importante două funcții, cea biologică și cea de asigurarea producției de alimente. S-au lansat două tipuri, cea integrată și bio-agricultura.

Formă alternativă de agricultură – agricultura ecologică: Una dintre principalele sarcini ale agriculturii este susținerea vigurozității și productivității solului, în baza condițiilor impuse de protecția mediului și agricultura ecologică. Potrivit unui act normativ adoptat la nivelul Uniunii Europene menținerea productivității solului, a activității biologice, a rezervelor nutritive, respectiv a condiționării solului trebuie asigurată primordial prin utilizarea îngrășămintelor organice, a îngrășămintelor verzi și a materiilor organice compostate.

De mai multe decenii agricultura ecologică (cu alte cuvinte organică, biologică) are un trecut de succes pe plan internațional. Prin agricultura ecologică se pot produce alimente și alte produse fără a polua solul și mediul ambiant. Baza acestei forme a agriculturii constă în recunoașterea faptului potrivit căreia agricultura nu constă doar în producerea de alimente, ci și din protecția mediului. Procesele sale de muncă sunt inseparabile de relațiile cu natura și colectivitatea umană, de cunoștințele și sistemul de valori al acesteia din urmă.

Agricultura ecologică este o formă durabilă de agricultură atât din punct de vedere al mediului cât și din punct de vedere al economiei. În centrul concepției sale stă protecția mediului, prezervarea și restabilirea armoniei dintre om și natură. Se bazează pe experiențe de mii de ani și pe rezultatele științei contemporane. Nu utilizează materii și tehnologii poluante (cum ar fi pesticide, manipularea genetică, tratamente bazate pe hormoni etc. producând astfel alimente valoroase, sănătoase, gustoase și lipsite de materii dăunătoare.

Poate realiza producție ecologică fiecare persoană care respectă prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului privind produsele agroalimentare ecologice, aprobată prin Legea nr. 38/2001, dacă se înregistrează la Autoritatea Națională a Produselor Ecologice, la direcția județeană de agricultură și la serviciul de agricultură ecologică al Ministerului Agriculturii.

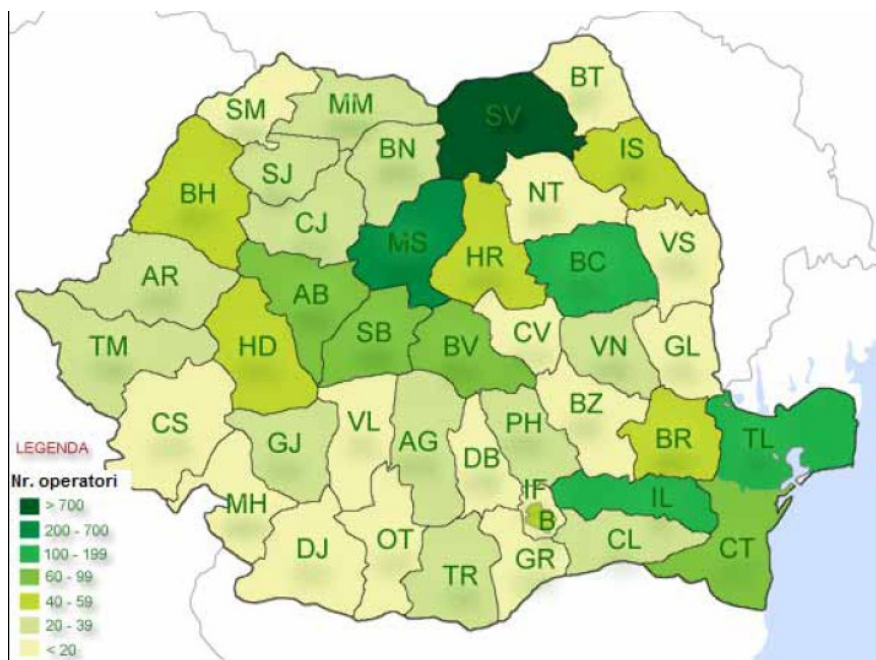
În primul rând persoana care dorește să realizeze sau să comercializeze produse ecologice va trebui să încheie un contract și să se înregistreze la ANPE. Cu ocazia înregistrării i se pun la dispoziție toate informațiile de care va avea nevoie pe viitor, astfel: fișa de înregistrare, contractul, condițiile de producție și alte documente informative. Un exemplar al contractului se depune până la data de 31 mai la Direcția de agricultură.

Trecerea de la agricultura tradițională la agricultura ecologică este de 2 sau 3 ani în domeniul culturii plantelor și a creșterii animalelor (bovine de carne: 12 luni, rumegătoare mici și porcine 6 luni, pui de carne și de ouă de 3 zile: 6 săptămâni, familii de albine: 1 an).

În agricultura ecologică pentru asigurarea îngrășământului organic se impune creșterea de animale (min. 0,2 max. 1,5/ha).

Începând cu anul 2010 beneficiază de sprijin persoanele care doresc să realizeze agricultură ecologică și notifică acest fapt la APIA până la data de 15 august a fiecărui an. Nivelul sprijinului diferă în funcție de mărimea fermei astfel: 0,3-5 ha – 1500 Euro, 5,1-20 ha – 2300 Euro, 21-50 ha – 2900 Euro, 51-100 ha – 3400 Euro, peste 100 ha – 3800 Euro.

Harta Nr. 1: Distribuția fermelor ecologice din România, 2010

Sursa: MADR

Producția agricolă integrată este un sistem de producție care utilizează cele mai recente rezultate ale cercetării-dezvoltării din domeniul științelor tehnice, toate acestea realizându-se în raport cu cerințele pieței. Creșterea productivității și eficienței se realizează prin aplicarea principiilor și mijloacelor agriculturii industriale și a bioagriculturii, ținând cont prevederile protecției mediului, a sănătății animalelor și plantelor, și de cerințele de igienă. Toate acestea necesită cunoștințe de specialitate, mecanizare, studii, evaluări și precizie în toate acestea, având ca rezultat final creșterea randamentului și eficienței. (Buday-Sántha, 2010)

Avantajul producției integrate constă în faptul că elimină riscurile bioagriculturii și efectele negative ale agriculturii industriale. Totodată necesită un grad ridicat de specialitate și organizare în utilizarea mijloacelor și utilajelor industriale. Este caracterizat de utilizarea îngrășămintelor organice, reducerea activităților în cultivare, prognoze pentru dăunători și practici naturale de creștere a animalelor.

Aceste două perspective, bioagricultura și producția integrată trebuie urmate și de județul Harghita, acestea putându-se realiza eficient în această regiune atât în mod intensiv cât și extensiv. La început, pentru consolidarea poziției de pe piață, activitățile de bioagricultură trebuie să fie desfășurate de agricultorii care sunt în situație dezavantajată din perspectiva producției agricole eficiente, cu randament ridicat. Pe lângă acestea și bioagricultura necesită cunoștințe ample și utilizarea unor tehnologii și mijloace de producție inovative.

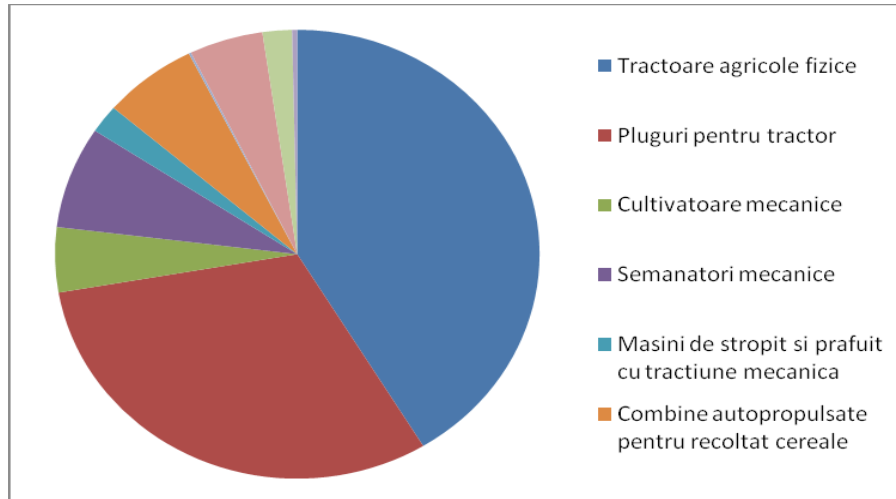
În agricultura județului Harghita pe lângă condițiile producției intensive există și condiții favorabile activităților extensive (în special în zootehnie), care sunt mai eficiente din punct de vedere al protecției mediului și naturii.

Din punct de vedere al evaluării sistemelor de producție din viitor, o condiție importantă este reprezentată de îndeplinirea rolului în asigurarea siguranței produselor alimentare. Țărilor dezvoltate trebuie să li se asigure siguranța produselor alimentare, astfel se arată necesitatea lansării acelor sisteme de asigurare a calității care pot conduce la producția unor alimente sănătoase. (Buday-Sántha, 2010)

3.6.3 Nivelul tehnologic al producției agricole din județul Harghita

În ceea ce privește nivelul tehnologic al sectorului agricol, în anul 2008 parcul de utilaje din județ a numărat în total 5.819 de utilaje.

Grafic nr. 17: Nivelul tehnologic al sectorului agrar în anul 2008

Sursa: INS

Unul dintre cei mai des folosiți indicatori pentru măsurarea gradului de mecanizare a sectorului agricol este reprezentat de raportul terenurilor agricole la 1 tractor. Pe baza datelor statistice în județul Harghita această valoare este de 38, valoare mai favorabilă decât media națională (54 hectare/tractor), dar este mai nefavorabilă decât media regiunii Centru (34,3 hectare/tractor).

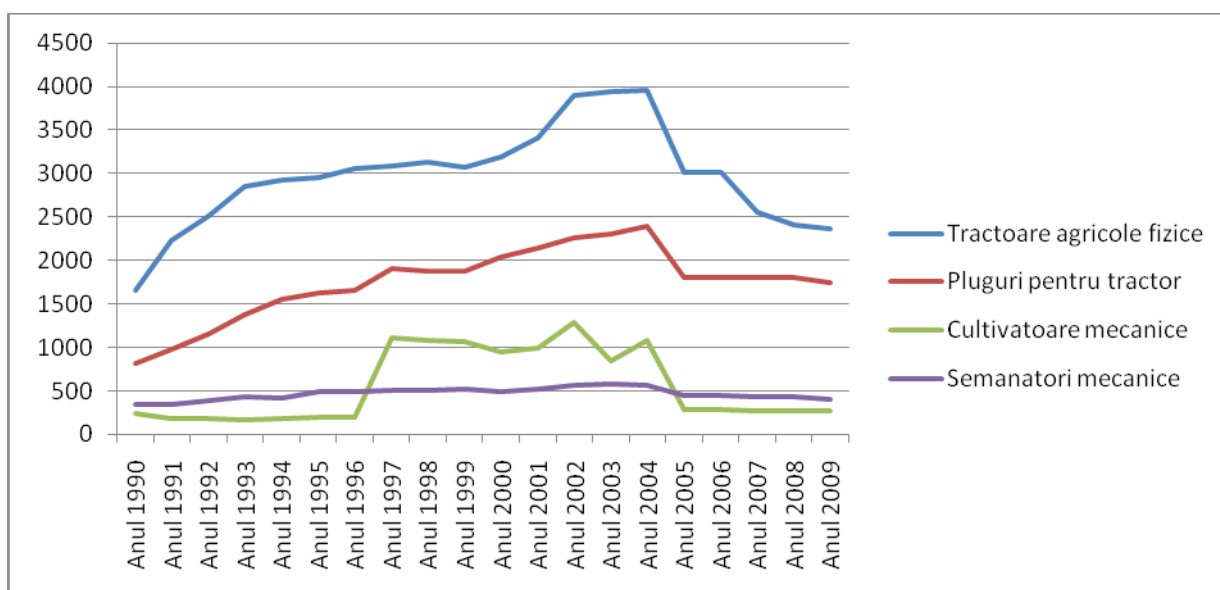
Dacă raportăm totalul utilajelor agricole la totalul suprafeței agricole atunci obținem valoarea de 68 hectare, adică în județul Harghita unui utilaj agricol îi revine în medie 68 hectare de teren agricol. Evident, pe baza acestor date nu este voie să tragem concluzii pripite, deoarece în Ținutul Secuiesc și județul Harghita apar simultan următoarele fenomene:

- Deseori se întâlnesc cazuri în care nivelul gospodăriei nu justifică nivelul de mecanizare (prea multe utilaje agricole) tractorul și utilajele agricole uneori fiind considerate un simbol al statutului social
- Acestea conduc la faptul că utilizarea utilajelor nu este favorabilă, nefiind ideală nici recuperarea cheltuielilor. Realitatea arată că deseori proprietarii nu pot

întreține utilajele (nu au bani pentru combustibil), astfel deși dețin astfel de utilaje, o sumedenie de probleme sunt realizate prin forță umană și animală

- Necesitatea forței de muncă este foarte ridicată datorită modului de producție învechit, a tehnologiilor, nivelului de organizare și a structurii proprietăților
- Nivelul tehnologic este învechit, datorită faptului că majoritatea utilajelor au fost moștenite de la Cooperativele agricole de producție iar în lipsa cunoștințelor de specialitate întreținerea eficientă a acestora nu s-a realizat.

Grafic nr. 18 Evoluția numărului utilajelor 1990-2009

Sursa: INSSE

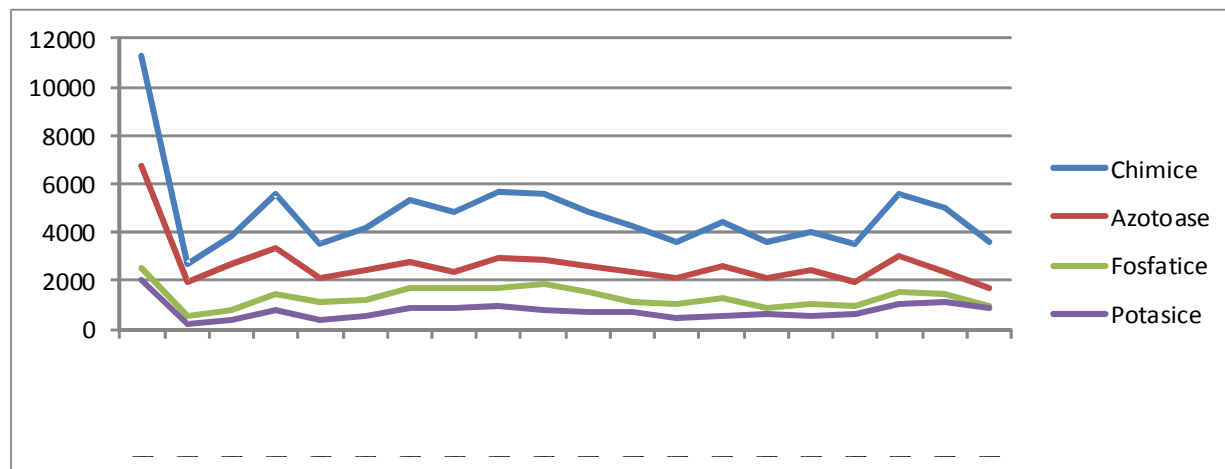
Conform datelor prezentate pe graficul de mai sus, în județul Harghita începând cu anul 2004 s-a înregistrat o scădere voluminoasă a numărului de utilaje agricole. În această perioadă s-a schimbat parcul învechit de utilaje.

Pe lângă lipsa de fonduri, un alt factor care îngreunează creșterea gradului de mecanizare este reprezentat de lipsa cerințelor din acest domeniu, fapt ce se află în strânsă legătură cu nivelul scăzut al cunoștințelor de specialitate. Abținerea de la schimbarea tehnologiei utilizate,

schimbarea practicilor uzuale se leagă de îmbătrânirea persoanelor care desfășoară activități în domeniul agriculturii. După retrocedarea suprafețelor agricole gospodarii au început producția pe baza experiențelor de dinaintea colectivizării, iar în lipsa interesului generațiilor tinere față de agricultură nu s-au putut preda cunoștințele comune, astfel acestea neputându-se dezvolta. După retrocedare vechii și noii proprietari nu au beneficiat de experiențe și cunoștințe de specialitate, care ar fi fost necesare pentru dezvoltarea tehnologică, iar în consecință producția agricolă s-a relansat cu un nivel foarte redus de mecanizare.

O altă condiție tehnologică importată este utilizarea corespunzătoare a îngrășămintelor chimice. În județul Harghita cantitatea de îngrășământ chimic utilizată pe hectar este de 78kg, valoare ce rămâne sub media națională, aceasta din urmă rămânând sub media Europeană. Pe graficul de mai jos iese la iveală faptul că după Revoluție, odată cu închiderea Cooperativelor agricole de producție a scăzut într-o măsură deosebită cantitatea îngrășămintelor chimice utilizate pe hectar, și s-a stabilizat la un nivel sub cel ideal. Acestea sunt în primul rând rezultatele unor procese economice.

Grafic Nr. 19: Evoluția folosirii îngrășămintelor chimice (1990-2009, kg agenți chimici)

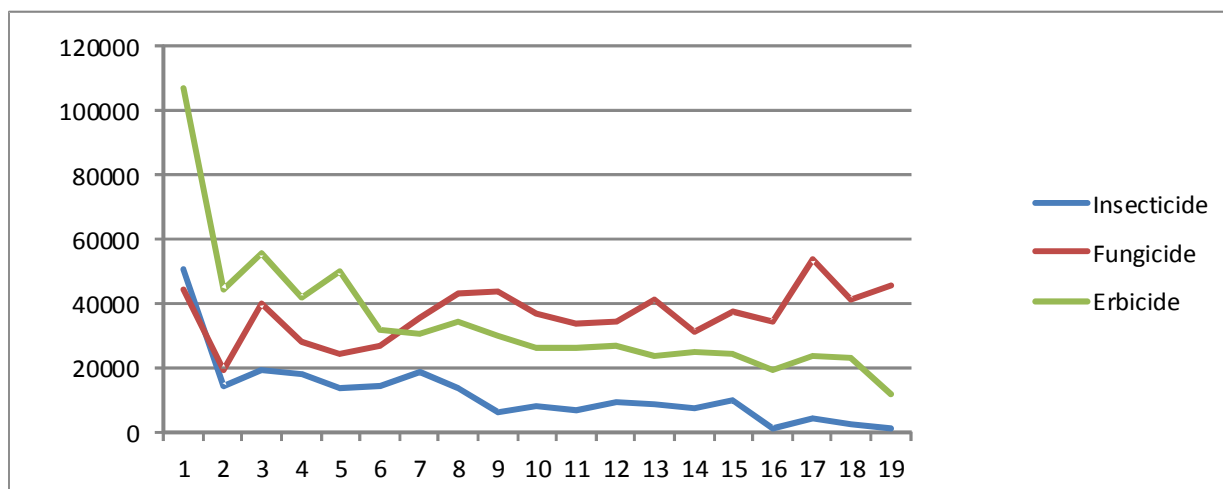
Sursa: INSSE

Utilizarea îngrășămintelor organice arată o situație mai favorabilă decât cea prezentată anterior, însă pentru o agricultură competitivă este nevoie și de utilizarea îngrășămintelor chimice dar trebuie ținut cont și de protecția mediului la folosirea chimicalelor, însă în lipsa utilizării acestora nu se poate realiza în mod eficient asigurarea elementelor nutritive necesare productivității solului. (Buday-Sántha, 2009)

Pe lângă folosirea îngrășămintelor chimice, despre nivelul tehnologizării face mărturie și utilizarea pesticidelor; și în acest caz se poate semnală o tendință de scădere, însă având în vedere nivelul cunoștințelor de specialitate din momentul de față, poate fi perceput ca un fapt

pozitiv, deoarece utilizarea acestora în mod nepoluant necesită ample cunoștințe de specialitate.

Grafic Nr. 20 : Evoluția utilizării pesticidelor în județul Harghita (1990-2010, tone agenți chimici)

Sursa: INSSE

Un alt factor care contribuie la siguranța și echilibrul producției agricole este utilizarea sistemelor de irigație. La sfârșitul anilor 90 în județul Harghita suprafețele agricole cultivate prin utilizarea sistemelor de irigații s-au redus la minim, realizându-se o scădere în consecința căreia din anul 2000 nu se înregistrează date statistice despre acest domeniu. Sistemele realizate în perioada dinaintea Revoluției, în lipsa întreținerii și dezvoltării s-au degradat, acesta fiind consecința lipsa fondurilor din domeniu. Întreținerea sistemelor de irigații necesită o colaborare și cooperare strânsă între agenții agricoli, și o politică de finanțare a instituțiilor centrale și locale, însă în Județul Harghita acestea nu s-au realizat.

3.6.4 Cadrul instituțional al agriculturii în județul Harghita

În România coordonarea agriculturii se realizează la nivel ministerial prin Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Direcțiile județene de agricultură și dezvoltare rurală organizate în subordinea MADR au ca atribuție principală asigurarea implementării locale a politicilor și strategiilor centrale.

Având în vedere caracterul complex al agriculturii, în acest domeniu își desfășoară activitatea numeroase instituții centrale și locale.

Instituții ale statului:

Agenția Domeniilor Statului (ADS) este instituția specializată care realizează privatizarea societăților comerciale cu profil agricol, constituite în conformitate cu Legea nr. 15/1990 și concesiunea terenurilor cu destinație agricolă proprietate publică și privată a statului, administrate de aceste societăți. ADS a fost înființată prin Legea nr. 268/2001, ca instituție de interes public, cu caracter financiar și comercial, în subordinea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale (MAPDR).

Atribuțiile principale ale ADS sunt administrarea și utilizarea eficientă a terenurilor cu destinație agricolă aparținând domeniului public și privat al statului, inclusiv a institutelor și stațiunilor de cercetare și producție agricolă și a unităților de învățământ agricol și silvic.

Administrația Națională a Îmbunătățirilor Funciare este administratorul amenajărilor de îmbunătățiri funciare de interes național din România. ANIF a fost înființată pentru a asigura administrarea, întreținerea, repararea și exploatarea lucrărilor de irigații, desecări-drenaje, combaterea eroziunii solului, îndiguiri, baraje și altele asemenea, inclusiv apărarea împotriva inundațiilor și ghețurilor, fenomenelor meteorologice periculoase și accidentelor la construcțiile hidrotehnice din amenajările proprii. Alături de cele de mai sus ANIF răspunde de realizarea programelor de investiții privind studiile, proiectarea și execuția lucrărilor de îmbunătățiri funciare și asigurarea asistenței tehnice în întreținerea și exploatarea amenajărilor de îmbunătățiri funciare de către persoane juridice și fizice, precum și de asociațiile utilizatorilor de apă pentru irigații. ANIF desfășoară de asemenea activități de import-export, cooperare

internațională în domeniul îmbunătățirilor funciare, comercializare de echipamente de irigații, echipamente și utilaje agricole, tehnologii și servicii.

Tehnologia irigațiilor este slab dezvoltată în județul Harghita, construcția și exploatarea sistemelor de irigații nu este rezolvată datorită lipsei resurselor.

ANIF dispune de mai multe sucursale, dintre care Sucursala Mureș - Olt Superior, cu sediul în Brașov și unități de administrare județene, inclusiv în județul Harghita, cu sediul în Miercurea-Ciuc.

Institutul de Stat pentru Testarea și Înregistrarea Soiurilor este autoritatea națională în domeniul examinării noilor creații vegetale, în vederea înregistrării în Catalogul oficial al soiurilor de plante de cultură din România. Institutul elaborează metodologia și testează noile soiuri în vederea înregistrării lor, efectuează verificarea anuală a purității varietate a soiurilor multiplicare, asigură conservarea probelor din colecția de referință, completează și este depozitarul Registrului soiurilor, redactează și publică anual Catalogul oficial al soiurilor. Nu are sucursală sau centru de testare în județul Harghita.

Agenția Națională pentru Ameliorare și Reproducție în Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu" este o instituție publică, cu personalitate juridică, finanțată integral de la bugetul de stat, în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Agenția este autoritatea națională competentă în domeniul zootehnic privind ameliorarea, reproducția, conservarea și managementul resurselor genetice. Atribuțiile de autoritate competentă ale Agenției sunt îndeplinite la nivel județean de către oficiile pentru ameliorare și reproducție în zootehnie, structuri fără personalitate juridică în subordinea Agenției.

Institutul de Bioresurse Alimentare a fost înființat ca un institut de cercetare în industria alimentară cu venituri obținute integral din proiecte în programe naționale și internaționale de cercetare - prin competiție; proiecte în programe de cercetare prioritare - prin licitație; comenzi și contracte de prestări servicii în domeniile sale de activitate (analize de laborator, producție, consultanță etc.).

Inspekția Națională pentru Calitatea Semințelor funcționează în cadrul MADR și răspunde de certificarea calității și originii semințelor, de verificarea autenticității și purității varietate în pre- și post-control. De asemenea, autorizează și supraveghează societățile comerciale producătoare de material săditor pe parcursul întregii faze de producție.

Agenția Națională de Consultanță Agricolă (A.N.C.A.) este organizată și funcționează ca instituție de specialitate a administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, finanțată de la bugetul de stat și din venituri proprii.

A.N.C.A. are următoarele atribuții principale și responsabilități:

- pregătirea pentru integrarea în Uniunea Europeană a populației rurale care desfășoară activități agricole, piscicole, silvice și de diversificare a activităților din mediul rural;
- diseminarea prevederilor legislative armonizate cu cele ale Uniunii Europene;
- promovarea în rândul populației rurale a programelor de dezvoltare rurală;
- acordarea de asistență și consultanță tehnică pentru accesarea rapidă a fondurilor structurale, a sistemului de susținere a producătorilor agricoli și a altor programe de finanțare;
- pregătirea și perfecționarea profesională în domeniul agricol, silvic și piscicol a populației din mediul rural;
- organizarea unui sistem informațional eficient.

Aceste atribuții se realizează la nivel local prin intermediul camerelor agricole județene, printre care prin Camera Agricolă a județului Harghita. Activitatea de perfecționare și cea de diseminare a informațiilor este completată la nivel județean prin intermediul organizațiilor neguvernamentale ca Organizația Caritas Dezvoltare Comunitară Rurală și Fundația LAM.

Aderarea la Uniunea Europeană a condus la înființarea unor instituții ce au drept scop împărțirea eficientă a sprijinelor.

Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (A.P.D.R.P.) asigură implementarea tehnică și financiară a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și a preluat

în totalitate derularea și monitorizarea Programului SAPARD. Structura A.P.D.R.P. cuprinde 42 de oficii județene și 8 centre regionale.

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) funcționează în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Începând cu aderarea la Uniunea Europeană derulează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură (FEGA). Subvențiile se acordă sub formă de plăți directe la hectar gestionate de Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS) și în cadrul măsurilor de piață pentru implementarea mecanismelor comerciale conform Politicii Agricole Comune (PAC). Astfel, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură administrează sistemul de certificate de export-import și garanții pentru importul și exportul produselor agricole, elaborează și implementează procedurile privind aplicarea sistemului de intervenție pentru produsele agricole. Alături de aparatul central instituția dispune de 42 de centre județene și 210 centre locale, dintre care 6 în județul Harghita.

Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală coordonează activitatea direcțiilor județene de agricultură și dezvoltare rurală. Asigură, ca structură distinctă, managementul, informarea și controlul cu privire la programele UE, programul Leader etc.

Agencia Națională pentru Pescuit și Acvacultură (A.N.P.A.) este instituție publică de interes național, organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, finanțată integral de la bugetul de stat, care funcționează în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Activitatea A.N.P.A. se completează cu cea a Autorității de Management pentru Programul Operațional pentru Pescuit.

Alături de instituțiile prezentate mai sus există mai multe instituții ce își desfășoară activitatea în domenii legate de agricultură, astfel:

- Rețeaua de Informații Contabile Agricole (RICA)
- Inspecția de Stat pentru Control Tehnic în Producerea și Valorificarea Legumelor și Fructelor (I. S. C. T. P. V. L. F.)

- Inspekția de Stat pentru Controlul Fertilizanților (I.S.C.F.)
- Inspekția de Stat pentru Controlul Tehnic Vitivinicol (I.S.C.T.V.)
- Inspekția de Stat pentru Controlul Organismelor Modificate Genetic (I.S.C.O.M.G.)
- Organisme de Inspekție și Certificare Produse Agricole și Produse Alimentare
- Oficiul Național al Produselor Tradiționale și Ecologice Românești
- Regia Națională a Pădurilor – Romsilva
- Direcția Silvică Harghita

Instituții ale autorităților publice locale:

În județul Harghita în cadrul fiecărei administrații publice locale își desfășoară activitatea un referent agricol. Printre sarcinile referenților agricoli printre altele apare și consilierea oferită fermierilor. Referentul agricol în mod individual nu este capabil de a elabora și implementa proiecte pentru dezvoltarea sectorului agricol din localitatea în care își desfășoară activitatea. Și asociațiile microregionale desfășoară activități în domeniu, la nivelul planificării strategice (fapt ce va fi prezentat la capitolul referitor la această problemă). În cele mai multe cazuri sunt desemnați și persoane responsabile cu problemele din acest domeniu, aceștia căutând soluții la nivel local pentru creșterea gradului de producție a sectorului. Din acest punct de vedere se pot întâlni numeroase bune și rele practici.

Răspunderea pentru elaborarea și managementul programelor de dezvoltare agrară și rurală revine unei direcții distincte din cadrul Consiliului Județean Harghita. Ca urmare un pas foarte important în cadrul Direcției de programe și dezvoltare rurală este considerat înființarea Compartimentului dezvoltare rurală, respectiv mai târziu a Camerei Agricole județene. Rolul primordial al Camerei Agricole Harghitene este relaționarea permanentă cu fermierii, oferirea de informații precum și fundamentarea politicilor profesionale județene.

Rolul Compartimentului de dezvoltare rurală este sprijinirea valorificării produselor, sprijinirea înființării de parteneriate bazate pe profesii și interese comune, facilitarea programelor LEADER și al dezvoltării microregiunilor, relaționarea cu diferite instituții guvernamentale și direcțiile județene ale acestora, respectiv între proprietarii de păduri, fermieri, agricultori, în vederea sprijinirii lor în procesul de promovare și valorificare pe piață a produselor tradiționale.

Pe lângă problema construcției eterogene a județului, fiecare localitate în parte se confruntă cu mai multe probleme, (cum ar fi situația juridică neclară a pământurilor, lipsa investițiilor în infrastructură, etc.), iar rezolvarea lor unul câte unul, separat, este practic imposibilă. Având în vedere faptul că, până nu demult nu exista nici o organizație menită să găsească soluții pentru rezolvarea sistematizată a problemelor de dezvoltare rurală cu care se confruntă fiecare autoritate locală, Consiliul Județean Harghita a luat inițiativa și a înființat Asociația pentru Dezvoltare Rurală al Autorităților Publice (ADI), având rolul primordial implementarea de programe care necesită activități cu caracter de colaborare și acțiuni comune, care pot fi proiecte, informare sau investiție în infrastructură.

Pentru ca asociația să fie capabilă să desfășoare o activitate eficientă, cu programe competente menite să preia problemele cu care se confruntă autoritățile publice locale, și pe care sunt incapabile să și le rezolve cu forțele proprii micșorate de lipsa colaborării, organizarea asociației trebuie realizată treptat, numai cu personal competent, foarte bine pregătit profesional.

După analiza atentă a situației agrare din județ, am ajuns la concluzia că ne confruntăm cu un nivel scăzut de competitivitate, structura fragmentată a terenurilor, sistemul slab dezvoltat de prelucrare și comercializare.

Însă poate fi observată o caracteristică tradițională a comunităților agrare locale, care persistă și în prezent și anume stilul de viață bazat pe legături sociale și auto organizare, lipsa concurenței și lipsa sistemelor, rețelelor de prelucrare și valorificare. O astfel de caracteristică practică și în zilele noastre este claca, operațiune bazată pe schimbul reciproc de forță de muncă.

Organizații de agricultori, asociații:

Pentru protejarea intereselor lor agricultorii maghiari din România se organizează în structuri asociative bine construite. Asociația Agricultorilor Maghiari din România constituită din organizații județene reprezintă interesele agriculturilor maghiari la nivel național. Pentru împlinirea golului dintre asociațiile locale (județene) și cele naționale s-a înființat recent prima asociație apreciată ca fiind regională, Asociația Agricultorilor din Secuime. Asociația s-a înființat cu participarea agricultorilor harghiteni în vederea soluționării problemelor specifice din zonă.

Scopul principal al înființării structurilor asociative din domeniul agriculturii este asigurarea reprezentării intereselor, protejarea intereselor și acțiunii comune. În concordanță cu diferitele activități de agricultură aproape în toate domeniile au fost înființate structuri județene pentru soluționarea problemelor ce necesită colaborare, precum și pentru organizarea prelucrării și comercializării comune. Aceste structuri integrează numeroase organizații locale mai mici:

Scopul principal al **Asociației pentru Protecția Intereselor Prelucrătorilor Tradiționali de Carne** este realizarea produselor de carne în baza unor rețete tradiționale, popularizarea și comercializarea acestor produse, înființarea unor abatoare mici, dezvoltarea turismului rural prin gastronomia gusturilor tradiționale.

Avantajul înființării **Asociației pentru Protecția Intereselor Producătorilor Tradiționali de Panificație** constă în faptul că cercul producător – prelucrător – valorificator funcționează cel mai eficient la nivel asociativ. Înregistrarea produselor ca produse tradiționale, una din condițiile participării la târguri, se realizează printr-un singur caiet de sarcini prin intermediul asociației pentru toți membrii asociați.

Asociația Producătorilor de Cartofi Burgocomciuc s-a înființat în Ciucul de jos, cu sediul în Cozmeni cu scopul de a oferi sprijin pentru producătorii de cartofi, pentru obținerea unei calități superioare în producția de cartofi de consum, - industrial, - de furaj și de semințe de cartofi. Asociația și producătorii de cartofi din Cozmeni au înființat **Cooperativa Agricolă de Valorificare Burgocomciuc**, ce reprezintă prima inițiativă de acest gen din județ.

Asociația Bucătăria Secuiască a fost înființată de agriculturii și gospodinele care realizează în mod tradițional murături, ciuperci uscate, siropuri de fructe și de fructe de pădure, compoturi, gemuri. Ideea este de a crea mici ateliere (bucătării) unde gospodinele pot prepara materia primă pregătită acasă. Comercializarea produselor se va realiza sub o etichetă comună, unică prin intermediul asociației.

Se proiectează implicarea composesoratorilor, care ar putea sprijini financiar realizarea micilor bucătării și a consiliilor locale, care ar putea asigura spațiile necesare funcționării și sprijin

material. Dispozitivele și utilajele se vor dobândi de către asociație prin participare la sesiuni de proiecte.

Asociația Producătorilor și Prelucrătorilor de Fructe din zona Odorhei - Fruct Secuiesc are 39 de membri. Se preconizează participarea în asociație a Consiliului Județean Harghita pentru a sprijini reabilitarea clădirii centrului de prelucrare a fructelor din Forțeni, Com. Feliceni. Agricultorii din Forțeni și împrejurimi nu au alte posibilități în afară de producția, prelucrarea și comercializarea fructelor, de aceea această investiție poate asigura existența celor din zonă.

Asociația Apicultorilor din Județul Harghita este una dintre cele mai bine organizate structuri profesionale, numărul apicultorilor fiind 800. Asociația păstrează o legătură permanentă cu Consiliul Județean Harghita, discuțiile purtându-se pe tema posibilităților de producție și a comercializării produselor. Asociația participă în mod regulat la târgurile de produse tradiționale și expoziții.

Asociația pentru Dezvoltarea Zonelor cu Specific de Creștere a Ovinelor s-a înființat de 5 asociații de crescători de ovine din diferite zone ale județului și Consiliul Județean Harghita având drept scop sprijinirea agricultorilor din domeniu, inventarierea stocului de animale în funcție de rasă, stabilirea direcțiilor de selecționare și a planului de perspectivă de control al producției.

Asociația Crescătorilor de Bovine a Județului Harghita este o asociație de protecție a intereselor care are ca membri 64 asociații teritoriale din județ. Principalele obiective ale asociației sunt:

- conducerea îmbunătățirii raselor
- asigurarea materialelor de reproducere
- înmatricularea bovinelor
- comercializarea produselor
- organizarea expozițiilor

Aceste asociații beneficiază de sprijin substanțial din partea autorităților administrației publice locale. Consiliul Județean Harghita are calitate de membru în mai multe asociații și îndemnă la funcționarea lor eficientă.

Composesoratele:

Căștigătorii retrocedării pădurilor sunt fostele composesorate, care au redobândit marea parte a terenurilor lor. În vederea proiectării și realizării silviculturii mai raționale composesoratele din județul Harghita au fost primii care au înființat asociații de composesorate, care la rândul lor au înființat ocoale silvice private. Cele mai mari suprafețe de păduri aflate în administrația ocoalelor silvice private aparțin composesoratelor, dar există numeroase situații când alături de composesorate au la constituirea ocoalelor au participat biserici, școli, autorități ale administrației publice locale și persoanele fizice. Un asemenea oficiu din județul Harghita este Uniunea Composesoratelor, ce concentrează composesoratele din zona Gheorgheni și Liban. (Fóri Endre, 2003).

Potrivit Codului silvic ocoalele silvice sunt obligate să administreze și să se asigure servicii silvice, după caz, la toate pădurile, indiferent de forma de proprietate, în mod gratuit. Acestea sunt de două tipuri:

a) ocoale silvice de stat - din structura Regiei Naționale a Pădurilor - Romsilva, care administrează păduri proprietate publică a statului și care sunt înființate de aceasta;

b) ocoale silvice private care sunt înființate, în condițiile legii, de unitățile administrativ-teritoriale, de persoanele fizice ori de persoanele juridice care au în proprietate fond forestier sau de asociații constituite de către acestea.

Ambele tipuri de ocoale sunt de interes public și pot administra sau asigura servicii silvice, după caz, și pentru alte proprietăți, pe bază de contracte.

În anul 2003 au existat doar trei ocoale silvice private în județul Harghita, acest număr dublându-se până la sfârșitul anului 2004. În prezent 42,40% din pădurile din județ (în suprafață de 97.871 ha), ceea ce reprezintă 80% din fondul forestier privat, este sub administrarea acestor șase ocoale private. (Szikszai Tamás, 2006)

Cel mai mare beneficiu al celor aproximativ 150 de composesorate cu capital financiar însemnat este faptul că pot rezolva probleme ale comunității care nu pot fi soluționate de administrația

publică locală sau de alte persoane. Pentru a se reuși acest lucru este necesar însă ca în conducerea composesoratelor să se răspândească responsabilitatea socială ce are în vedere cu prioritate interesul comun și concepția de dezvoltare durabilă. (Bendek Márta, 2003).

Întreprinderi din domeniul agriculturii :

Retrocedarea terenurilor începută în anii '90 poate fi considerată ca fiind finalizată în județul Harghita. 90% (2008) din fondul de terenuri se află în proprietate privată, 99% din terenurile lucrate sunt utilizate de agricultori privați, din care 92% reprezintă întreprinderi individuale de agricultori. Cu excepția serviciilor de agricultură (marea majoritate a acestora este de stat) venitul realizat în agricultură aparține aproape în întregime de organisme private. În ceea ce privește numărul întreprinderilor din județul Harghita din cele peste 8000 de întreprinderi înregistrate în 2008 doar 3,2%, 279 societăți se ocupă de activități de agricultură sau pescuit. 87% din aceste societăți reprezintă microîntreprinderi (sub 10 muncitori), 12% reprezintă întreprinderi mici (între 10 și 50 muncitori). În județul Harghita funcționează o singură întreprindere mijlocie în domeniul agriculturii. Singura întreprindere de agricultură din județ care are peste 250 de muncitori nu funcționează ca întreprindere privată. (INSSE)

3.7. Funcțiile agriculturii în dezvoltarea rurală

3.7.1. Funcțiile de mediu ale agriculturii

În prezentul subcapitol vom aborda raportul dintre agricultură și mediu în contextul județului Harghita. Agricultura poate fi percepută ca un sistem complex de relaționare între om și natură, fiind o activitate principală din punct de vedere al formării mediului ambiant. Pe parcursul desfășurării activităților agricole omul valorifică în mod conștient resursele naturale. În trecutul de mai multe milenii a activităților agricole se pot regăsi numeroase exemple, dovezi despre efectul de formare a mediului îndeplinită de agricultură. Practici agricole care au depășit condițiile de mediu și au condus la migrarea comunităților se regăsesc și în perioadele de dinaintea apariției agriculturii moderne, industriale. Omul recunoscând relațiile dintre intensitatea producției agricole, tehnologiile utilizate și randamentul terenurilor agricole s-a străduit să asigure sustenabilitatea prin rotația culturilor, combinarea soiurilor de plante, etc.

Agricultura, cultivarea plantelor a însemnat de fapt sfărâmarea ecosistemelor naturale, efectele sale negative apărând în special în cazul producției monoculturale desfășurate pe suprafețe extinse. În raport cu cele menționate activitățile tradiționale și agricultura extensivă este sustenabilă din punct de vedere al protecției ecosistemelor. Tocmai din această perspectivă în viitor trebuie acordată o atenție sporită protecției terenurilor agricole și pădurilor cu o biodiversitate bogată.

În județul Harghita posibilitățile dezvoltării practicii agricole intensive sunt reduse, astfel nici agricultura din era socialistă nu a afectat atât de negativ unitățile ecologice ca în cazul altor regiuni din România. O problemă mult mai intensă a fost reprezentată de utilizarea neadecvată a îngrășămintelor chimice, și de practica agricolă care ducea lipsă de cunoștințe de specialitate.

În momentul de față este evident că una dintre cele mai importante resurse ale județului constă în mediul natural, în biodiversitate, și în peisaj. Pentru conservarea și protejarea acestora la nivel județean s-au elaborat planuri și strategii (Strategia de dezvoltare a turismului din județul Harghita), însă și agricultura trebuie să se conformeze la sistemul de protecție a valorilor naturale, a biodiversității.

În ultima perioadă se discută din ce în ce mai des despre funcția îndeplinită de agricultură în gestionarea peisajului. Datorită activităților de promovare și finanțare a Uniunii Europene, în cadrul agricultorilor se conștientizează faptul că agricultorul este și ocrotitorul, gestionarul peisajului. Gestionarea terenurilor agricole are o relevanță importantă și din punct de vedere al peisajului, deoarece acestea pot influența considerabil valoarea estetică și ecologică a peisajului. În ultima perioadă terenurile lăsate în paragină reprezintă o problemă accentuată și din perspectiva esteticii peisajului.

Așadar conform celor menționate agricultura din județ trebuie să îndeplinească simultan funcții în sprijinirea activităților agricole nepoluante, protecția biodiversității și păstrarea caracterului peisagistic. Astfel se arată necesitatea acordării unui rol important practicilor agricole tradiționale, activităților nepoluante, și cultivării micilor parcele. Din punct de vedere al

mediului o importanță ridicată este dobândită și de agricultura ecologică, în județ existând condiții favorabile pentru lansarea și dezvoltarea acesteia.

Din păcate la nivelul județului apar și semnele degradării mediului, dar din fericire acestea în majoritatea cazurilor apar la nivel local. Este foarte important ca și pe parcursul îmbunătățirii condițiilor de producție (ecologizarea solului, meliorație, combaterea eroziunii solului) să se acorde o atenție sporită aspectelor de mediu.

În județul Harghita în special în zonele de deal și munte se pot observa fenomenele eroziunii solului. În unele zone ale depresiunii Ciucului și Gheorgheniului se observă eroziuni ale solului, deșuri formate în consecința inundațiilor, etc. Depresiunile situate la o înălțime mai mare – Bilbor, Borsec, Valea Bistricioarei, Ghimeș, Plăieși, sunt expuse eroziunii solului. În 2008 inițiativele privind combaterea eroziunii solului au vizat o suprafață de 35.200 hectare.

Pe parcursul prezentării funcției de mediu îndeplinită de agricultură trebuie prezentate și ariile naturale protejate. În județul Harghita se regăsesc 36 de arii naturale protejate de interes național, suprafața acestora fiind de 5.167,5 hectare, reprezentând 0,77% din suprafața județului. (media națională este de 8%). Conform Hotărârii 162/2005 a Consiliului Județean Harghita suprafața ariilor naturale protejate este de 8.485 hectare, reprezentând 1,29% din suprafața totală a județului. Mulțumită rețelei NATURA 2000 până la finele anului 2013 această valoare va depăși pragul de 15%. Odată cu extinderea rețelei Natura 2000 se deschide posibilitatea protejării florei și faunei, conservării biodiversității, lansării activităților legate de ecoturism, însă acestea se pot realiza într-un mod eficient numai în cazul în care simultan cu extinderea rețelei se va înființa și un sistem eficient de finanțare al acestuia.

3.7.2. Funcțiile turistice ale agriculturii

În literatura de specialitate se menționează din ce în ce mai des legătura strânsă dintre turism și agricultură. Din punctul de vedere al peisajului și valorilor naturale județul Harghita se află într-o situație deosebit de favorabilă, care poate fi valorificată eficient în domeniul turismului. În cadrul capitolelor anterioare a ieșit la iveală nivelul scăzut al competitivității sectorului și s-a

formulat că una dintre principalele problemele ale sectorului agrar este reprezentat de producția slabă și de greutatea valorificării produselor. Având în vedere că strategia județeană de dezvoltare a sectorului agrar s-a elaborat în viziunea integrată trebuie menționat că o soluție eficientă a problemelor amintite ar putea fi reprezentată de valorificarea cât mai eficientă a funcțiilor turistice ale agriculturii. Această funcție în cazul județului Harghita este reprezentată de turismul rural și agroturism. Turismul rural și agroturismul poate deveni un sector competitiv, contribuind astfel din mai multe aspecte la susținerea producției agricole. Deși turismul nu reprezintă în totalitate o soluție pentru realizarea tuturor problemelor cu care se confruntă sectorul agrar, totuși acesta contribuie într-o măsură importantă la creșterea veniturilor gospodăriilor. Importanța turismului rural în județ este recunoscută la scară largă, populația locală, sfera antreprenorială, administrația publică a identificat o reală perspectivă în această formă de turism. Totodată, și în strategia județeană privind dezvoltarea sectorului turistic un domeniu major de intervenție este reprezentat de dezvoltarea și promovarea turismului rural și al agroturismului. În pofida faptului că la nivel județean s-a elaborat un document care vizează dezvoltarea și promovarea sectorului turistic, ar fi o greșeală să trecem cu vederea peste funcțiile turistice ale agriculturii și să formulăm anumite măsuri de dezvoltare și în cadrul strategiei de dezvoltare a sectorului agrar.

În zilele noastre prezentarea culturilor, tradițiilor locale, a identității comunităților locale și activităților legate de agricultură este un produs ce poate fi valorificat în cadrul industriei ospitaliere. Poziționarea ciclurilor și activităților agricole ca produs turistic poate fi o importantă sursă de venit complementară pentru agricultorii din județ.

Agroturismul este un potențial evidențiat în cadrul județului Harghita, practicile agricole tradiționale pot fi o curiozitate în special pentru turiștii sosiți din țările din vestul Europei.

Evident și agroturismul necesită condiții și cunoștințe corespunzătoare (infrastructură de bază și programe turistice, limbi străine și ghizi locali).

În cele ce urmează vom prezenta condițiile turismului rural și al agroturismului din județul Harghita. Pentru dezvoltarea și funcționarea eficientă a turismului este necesar asigurarea accesului la infrastructura turistică și dezvoltarea permanentă a acesteia, creșterea numărului locurilor de cazare, însă toate acestea nu sunt îndeajuns pentru crearea competitivității

sectorului, acesta putând fi realizat numai prin dezvoltarea supra-structurii din sectorul turistic. Suprastructura cuprinde toate acele programe și servicii care sunt accesibile la nivel local.

Următorul tabel prezintă numărul pensiunilor agroturistice din județul Harghita:

Tabel 6.: Numărul pensiunilor turistice

Tipul	Număr
Pensiune agroturistică 1 margaretă	60
Pensiune agroturistică 2 margaretă	320
Pensiune agroturistică 3 margaretă	8

Sursa: Strategia de dezvoltare a turismului din județul Harghita

Din numărul pensiunilor reiese că în cel mai mare număr există pensiuni agroturistice cu 2 margarete, iar cel mai mic număr este înregistrat de pensiunile agroturistice cu 3 margarete. Din datele prezentate se poate concluziona că la nivelul județului Harghita există o bază infrastructurală pe care se poate construi în viitor. Totodată, turismul din județ este caracterizat și de cazarea turiștilor la gospodăriile locale.

Din perspectiva nivelului de dezvoltare a suprastructurii turistice putem afirma că în ultima perioadă datorită recunoașterii posibilităților din acest domeniu a început să se lanseze o ofertă de servicii și programe, iar prin dezvoltarea acestora se poate contribui la crearea și funcționarea eficientă a sectorului agroturistic și turism rural.

Pe parcursul dezvoltării și diversificării suprastructurii din sectorul turistic județean trebuie ținut cont de următoarele aspecte:

- mediu natural atractiv (izvoare de apă termală, arii naturale protejate, izvoare de apă minerală)
- mod de viață tradițional (obiceiuri, tradiții, artizanat, sărbători, evenimente cu caracter cultural și confesional, gastronomia locală)
- activități agricole tradiționale (grădinărit, bioagricultură, cultivarea micilor parcele, zootehnie și multitudinea activităților legate de aceasta)
- Gastronomie (mâncăruri specifice zonei, băuturi)

- Monumente, muzee
- Cultura locală, patrimoniul construit

În județul Harghita a început să se intensifice dezvoltarea turismului rural și agroturismului, fapt datorat realizării concomitente a mai multor factori. Printre acestea se numără apariția unei noi exigențe a cărei factor principal de motivare este reprezentat de posibilitățile de relaxare accesibile într-un mediu favorabil, dezvoltarea turismului de weekend, recunoașterea rolului turismului îndeplinit în economia județului, criza sectorului agricol, etc.

Valorificarea eficientă a funcțiilor turistice ale agriculturii în județul Harghita ar putea conduce la următoarele: turismul ar putea deveni un pilon de bază al dezvoltării rurale, contribuind astfel la creșterea nivelului de trai a populației locale și la menținerea populației. Totodată dezvoltarea turismului rural și agroturismului primește un rol important și în ceea ce privește revigorarea tradițiilor și culturii tradiționale, protecția mediului și a naturii, toate acestea având ca efect final revitalizarea zonelor rurale din județul Harghita.

3.7.3. Funcțiile energetice ale agriculturii

Agricultura din județul Harghita trebuie să treacă de la poziția de utilizator de energie la cea de producător de energie. Folosirea sistemelor de energie alternativă în județul Harghita pot fi redată în sensul că:

- valoarea productivității solurilor este în cea mai mare parte de calitate medie și slabă
- gradul de utilizare a terenurilor agricole este relativ redusă, există suprafețe care pot fi valorificate în scopuri energetice
- o pondere crescută din consumul energetic direct la producția agricolă, reprezentat de consumurile directe necesare pentru lucrări, transport sau prelucrarea produselor, sunt reprezentate de combustibili, în general combustibili fosili.
- organizarea producției și efectuarea lucrărilor agricole se obține prin utilizarea combustibililor clasici, a motorinei.

Energiile regenerabile completată cu eficiența energetică poate deveni pentru agricultura județului Harghita un pilon de dezvoltare sustenabilă a acestei ramuri coroborat cu potențialul

crescut în acest domeniu devenind astfel un factor important având ca scop principal realizarea prin tehnologii a unor output-uri energetice maxime cu un consum minim de energie. Prin tehnologii simple, accesibile, pot fi transformate în diferite forme de energie o serie de produse agricole principale sau secundare, energie care poate fi apoi folosită pentru substituirea unei cantități uneori deloc neglijabile de combustibili fosili. După cum se poate observa una din problemele pregnante ale producției de cartof o reprezintă valorificarea acestui produs dar prin fermentație alcoolică și hidroliză enzimatică duce la obținerea de produse viabile pe piață bioetanol utilizabil în amestec cu benzina pentru motoare cu aprindere prin scânteie. Produsele secundare derivate din agricultură paie, coceni respectiv alte reziduuri lemnoase pot fi de asemenea utilizate pentru obținerea de biomasă. Prin descompunere și fermentarea mecanică a produselor animaliere (gunoi de grajd) se poate obține biogaz utilizabil direct pentru încălzirea fermelor dar și a unor clădiri rezidențiale, prin valorificarea unor plante oleaginoase (rapiță, soia) se poate produce ulei utilizabil pentru ardere directă sau biodiesel, pentru motoare; cu toate că aceste culturi nu se pretează pentru județul Harghita din cauză condițiilor climatice și perioadei scurte de vegetație a plantelor astfel o producție demnă de luat în calcul se poate obține doar în regiunea Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc.

În concluzie energia obținută din diferite specii de plante (sfeclă, cartof, trestie, sorg zaharat, cereale, plante furajere, masă lemnoasă etc.) prin diferite tehnologii care au la bază procese de fermentare, utilizat ca atare sau în amestec cu combustibili clasici pot substitui utilizarea combustibililor clasici.

În rândul plantelor energetice la nivelul județului Harghita trebuie să menționăm despre salcia energetică. În județ sunt asigurate condițiile pentru cultivarea salciei energetice, terenurile agricole neutilizate oferă o reală posibilitate în acest domenii. Salcia energetică este o specie valoroasă din punct de vedere energetic care poate să acopere necesarul de biomasă regenerabilă și totodată să asigure folosirea eficientă a terenului, a resurselor și să contribuie la conservarea mediului în acest sens se recomandă pentru terenurilor degradate și pentru cele cu o productivitate slabă (astfel de terenuri sunt prezente și în cazul județului Harghita) cultivarea acesteia.

3.7.4. Funcțiile socio-culturale ale agriculturii

Cu ocazia analizării situației agriculturii din județul Harghita am vorbit despre nivelul scăzut, în unele cazuri chiar lipsa, competitivității, despre structura de proprietate fragmentată și despre lipsa sistemelor de bază de prelucrare și valorificare. S-a conservat însă modul de trai bazat pe relațiile sociale și autoasociative, caracteristic comunității sociale secuiești tradiționale. Multe din aceste caracteristici pot fi observate și astăzi. Unul din aceste fenomene este claca, respectiv schimbul reciproc al forței de muncă, care se practică și în zilele noastre.

Capitalul social provenit în urma legăturilor sociale existente între rude, vecini, reprezintă o resursă, care poate fi valorificată eficient în desfășurarea muncilor agricole. Astfel, munca agricolă nu este doar o valorificare a relațiilor sociale, o coeziune a comunității bazată pe reciprocitate, ci și un instrument de menținere a acestuia.

Agricultura reprezintă în același timp un element important în formarea identității societății agrare județene. În Ținutul Secuiesc relația dintre om și pământ nu este o relație bazată doar pe criterii economice, numeroase studii regionale indică faptul că se poate observa o legătură puternic emoțională între pământul fermierului și fermier, care definește în mod pronunțat și identitatea individuală a omului.

Acest fenomen se regăsește deseori în negarea renunțării la proprietate (chiar și atunci când terenul este neproductiv) și poate împiedica procesul eficient de producție. S-a observat că, în cazul pământului moștenit acest fenomen este și mai accentuat.

Dealungul secolelor, cunoștințele agricole dobândite în familie s-au moștenit din generație în generație. În prezent, majoritatea tinerilor nu mai practică agricultura tradițională, ori lucrează în alte domenii ori aleg o formă de agricultură diferită de cea tradițională.

În acest sens sunt dese divergențele oarecum simbolice între agricultorul tânăr și generația mai vârstnică referitoare la obiceiurile sau tehnicile folosite. La generațiile tinere spiritul antreprenorial este mult mai dezvoltat, și în județul Harghita ei reprezintă „change agent”- ii agrari, mai ales acei tineri care doresc să urmeze exemplul altor țări, respectiv au dobândit experiență în acest sens.

Referitor la rolul cultural al agriculturii trebuie să vorbim și despre obiceiurile și tradițiile legate de munca agricolă. Semănătoarea sau recolta, deseori reprezentau și evenimente importante în viața comunității.

Diferitele evenimente legate de ciclul agrar, sărbătorile, obiceiurile, sunt bogate în elemente rituale, cărora li se atribuie un rol important în consolidarea coeziunii sociale.

Menționăm că aceste evenimente în afară de faptul că au o funcție socială, se pot valorifica și economic, dacă ne gândim că pot constitui elemente ale unor atracții turistice locale.

Procesele de producție agricolă specifice județului contribuie la consolidarea modelului socio-cultural al comunităților rurale. Am putea spune chiar că facilitează supraviețuirea, consolidarea și buna funcționare a acestor comunități tradiționale.

În acest context se face simțită că un exod în masă din sector, principiile economice și abordarea tot mai puternică a pieții precum și noile așteptări referitoare la o producție competitivă se pot împotrivi principiilor sociale și culturale.

Sarcina de bază a prezentei strategii este gestionarea corespunzătoare a acestor antagonisme și elaborarea unor propuneri eficiente pentru înlăturarea lor.

Deci, ca urmare, trebuie să încercăm să construim modele de producție competitive care să nu afecteze negativ valorile sociale și culturale dobândite prin agricultura tradițională. Numai prin acest mod se poate asigura o dezvoltare eficientă și durabilă a acestei ramuri.

3.8. Strategiile autorităților publice locale referitoare la agricultură și dezvoltare rurală

Având în vedere faptul că prezentul document de dezvoltare se elaborează la nivel județean, iar obiectivele și viziunile acestuia se referă la acest nivel, pentru o bună reprezentare a problemelor, inițiativelor formulate la nivel local și micro-regional este necesar trecerea în revistă a strategiilor de dezvoltare rurală și a strategiilor LEADER elaborate de microregiunile județene, și prezentarea în capitolul actual a obiectivelor, programelor din domeniul agrar formulate în cadrul acestora. Pe parcursul activității de grupare-sintetizare s-a lucrat cu următoarele documente de dezvoltare:

- Strategia de dezvoltare durabilă a microregiunii Ciucul de Sus
- Strategia de dezvoltare a microregiunii Pogány-havas
- Strategia de dezvoltare a microregiunii Felső-Homoródmente
- Strategia de dezvoltare a microregiunii Crisuru Secuiesc
- Strategia LEADER a microregiunii Sóvidék-Hegyalja
- Strategia LEADER a microregiunii G-10
- Strategia LEADER a microregiunii Homoród-Rika-Küküllő
- Strategia LEADER a GAL-Ciuc
- Strategia de dezvoltare pe termen mediu a județului Harghita, 2002-2013

În afară de documentele strategice enumerate mai sus vom face referiri despre programele implementate de Consiliul Județean Harghita în domeniul agrar și dezvoltare rurală, și vom prezenta rezultatele relevante pentru acest capitol din sondajul realizat pe parcursul muncii de teren. Pe parcursul prezentării capitolelor referitoare la sectorul agrar din strategiile menționate vom folosi următoarele categorii:

- Apariția domeniului agrar în analiza SWOT
- Obiective strategice pe termen lung
- Obiective operaționale
- Programe/proiecte

Microregiunea Ciucul de Sus:**1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT**

Puncte tari: -

Puncte slabe:

- Gradul redus de profitabilitate al structurii producției agricole

Oportunități:

- Dezvoltarea producției agricole
- Managementul produselor locale și regionale
- Producția și valorificarea energiei regenerabile

Amenințări: -

2. Obiective strategice pe termen lung

- Restructurarea producției agricole cu un important rol în asigurarea venitului pentru populația locală, prin dezvoltarea complexă a întreprinderilor mici și mijlocii

3. Obiective operaționale/măsuri

- Înființarea unei sau mai multor asociații mici (în formă de întreprindere), care vor cumpăra produsele de la producătorii locali
- Înființarea Cooperativei de colectare și valorificare a produselor la nivel regional în cazul în care vor fi suficienți producători care predă produsele
- Localitățile regiunii vor alege împreună centrul Cooperativei, acesta se poate desprinde în două centre mai mici în funcție de cantitatea produselor predate.
- Construirea infrastructurii necesare: depozite, birouri, transport în regiune
- Căutarea pieții în spectru mai larg folosind relațiile deja formate și funcționale
- Creșterea numărului de importatori, reclame și activități de marketing, eventual prin contact personal
- Înregistrarea produselor distribuite de Cooperativă
- În cadrul Cooperativei trebuie să existe posibilitatea valorificării produselor locale în regiune
- Cooperativa să-și prezinte produsele anual la expoziții locale și internaționale.
- Activitate de marketing în special prin internet: înființarea unei pagini web, banner-e pe site-urile web a comunelor din regiune

- În funcția solicitării Cooperativa poate împlini servicii și în afara regiunii, sau se poate contopi cu organizații din afara regiunii care au activități similare.
- Evaluarea semestrială sau anuală a activității și dezvoltării Cooperativei la ședințele sistematice ale Asociației din Ciucul de Sus, iar dacă este necesar regularizarea sau transformarea funcționării Cooperativei
- înființarea în regiune a practicilor pentru creșterea animalelor bazate pe ferme mici (în cazul bovinelor și ovinelor)
- îmbunătățirea treptată a șeptelului regional în funcția priorității creșterii unor specii de animale
- înființarea a cel puțin două centre de colectare a laptelui în regiune, capabile pentru controlul calității și depozitarea cantității de lapte produs pe săptămână conform normelor în vigoare. Cantitatea de lapte predată zilnic trebuie colectată cu mijloacele de transport asigurate de către Cooperativa de colectare și valorificare a produselor
- Paralel cu dezvoltarea creșterii de animale pentru carne este necesar înființarea a cel puțin unui abator mobil și achiziționarea echipamentelor pentru transportarea produselor de carne în Cooperativă
- Valorificarea rentabilă din punct de vedere economic al materiilor prime de carne în Microregiunea Ciucul de Sus poate fi efectuată numai dacă aceste produse ajung pe piață în formă de produse finite. Pentru prelucrarea laptelui și cărnii, este necesar amenajarea unor uzine mici care prepară produse pe bază de carne și lapte cu banner regional și nume de marcă. La distribuirea produselor finite trebuie să ia parte atât Cooperativa de colectare și valorificare a produselor, cât și întreprinzătorul care a preparat produsul finit.
- Lansarea posibilităților de valorificare a produselor din carne și lapte și marketing-ul produselor finite.
- Monitorizarea sistematică a producției de lapte și carne, pentru că diminuarea sau creșterea acestora poate influența măsura activității Cooperativei de colectare și valorificare a produselor (capacitate de transport și de depozitare) și funcționarea uzinelor de preparare a acestor produse (capacitate de prelucrare și de valorificare).
- Valorificarea produselor locale în regiune: integrare pe piață, participarea la evenimente turistice, rolul în formarea aspectului regional
- În cazul creării condițiilor necesare, propunem obținerea calificării "bio" al produselor, producerea și distribuirea bioalimentelor

4. Programe/proiecte

- Programul Ciucul de Sus microregiunea cu dezvoltare dinamică
- Subprogram înființarea cooperativei de colectare și valorificare a produselor agricole

Microregiunea Pogány-havas**1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT: -****2. Obiective strategice pe termen lung**

- Crearea inovației în agricultură:

În acest caz inovația trebuie percepută în felul următor: modernizarea se va realiza anticipând procesele din viitor, ocrotind valorile locale, și astfel se vor procesa produse competitive.

3. Obiective operaționale/măsuri

- Dezvoltare tehnologică în procesarea laptelui
- Revigorarea cultivării plantelor
- Înființarea sistemului de stimularea participării pe piață

4. Programe/proiecte

- Proiect: Producția și procesarea laptelui

Asigurarea procesării laptelui, valorificarea acestuia, iar prin aceste activități asigurarea competitivității microregiunii, și menținerea practicilor agricole tradiționale

- Proiect: Procesarea produselor locale

Realizarea unei oferte complexe din produsele tradiționale și noi din microregiune, înființarea unui lanț de procesare a materiei prime, creșterea gradului de ocupare din microregiune

- Proiect: Marketing, promovare

Înființarea organizației de agro-marketing prin implicarea gospodarilor din microregiune, valorificarea produselor regionale

- Proiect: introducerea sistemelor de asigurare a calității

În scopul participării pe piețele europene este necesar îndeplinirea cerințelor în vigoare, din această perspectivă se arată necesitatea introducerii sistemului de asigurare a calității

- Proiect: înființarea sistemului de informare

Realizarea unei baze de date cu acces ușor, asigurarea accesului pentru antreprenorii agricoli, astfel asigurarea competitivității unora dintre ei

Microregiunea Homoroadelor de Sus**1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT***Puncte tari:*

- Mediu natural atractiv
- Potențial de pescuit și vânătoare
- Ciuperci, fructe de pădure
- Apă minerală, izvoare
- Zootehnie relativ dezvoltată

Puncte slabe:

- Calitatea slabă a solului
- Valorificarea neorganizată a produselor agricole
- Lipsa posibilităților de procesare a produselor agricole
- Lipsa organizării în colectarea și valorificarea ciupercilor, plantelor medicinale și a fructelor de pădure

Oportunități:

- Înființarea unor programe de peisagistică
- Posibilitățile de valorificare a ciupercilor, fructelor de pădure, produselor bio
- Agricultură biologică
- Înființarea asociațiilor

*Amenințări: -***2. Obiective strategice pe termen lung -****3. Obiective operaționale/măsuri**

- Drepturile de proprietate
- Rezolvarea situației referitoare la cadastru
- Rezolvarea situației terenurilor intravilane și a pădurilor
- Comasarea terenurilor agricole

4. Programe/proiecte

- Program: Program de dezvoltare a sectorului agrar și de dezvoltare rurală

Microregiunea Cristuru Secuiesc

1. Apariția domeniului agricol în analiza SWOT

Puncte tari:

- Suprafețe întinse de pășuni și fânețe
- Existența micilor ferme
- Există suprafață agricolă
- Creșterea animalelor în mod tradițional, nepoluant

Puncte slabe:

- Nu există proiecte de succes în agricultură
- Este caracteristic agricultura de subzistență
- Promovarea necorespunzătoare a sectorului
- Lipsa fermelor

Oportunități: -

Amenințări:

- Lipsa fondurilor guvernamentale
- Pagubele cauzate de animalele sălbatice

2. Obiective strategice pe termen lung

- Realizarea agriculturii competitive

3. Obiective operaționale/măsuri

- Dezvoltarea agriculturii
- Dezvoltarea zootehniei
- Îmbunătățirea posibilităților de valorificare a produselor

4. Programe/proiecte

- Proiect: înființarea centrelor de prelucrare a materiei prime

Înființarea centrelor de prelucrare a materiilor prime (lapte, carne, fructe) în scopul prelucrării materiilor prime din regiune. Obiectivul este producția alimentelor de calitate, și înființarea de noi locuri de muncă.

- Proiect: Înființarea fermelor

Înființarea fermelor, asigurarea tehnologiilor de ultimă oră pentru practicile de creștere a animalelor.

- Proiect: Înființarea și activizarea organizației pentru reprezentarea intereselor

Înființarea unei organizații care să sprijine valorificarea produselor agricole, și stimulează colaborarea dintre persoanele interesate în agricultură.

- Proiect: Promovare

Promovarea valorilor microregionale prin materiale variate în scopul ca informațiile să ajungă la investitori și aceștia să fie atrași în microregiune.

- Proiect: Inventarierea resurselor microregiunii

Inventarierea resurselor în scopul valorificării extinse a acestora.

- Proiect: diminuarea pagubelor cauzate de animalele sălbatice

Diminuarea pagubelor în privința ocrotirii suprafețelor agricole și a produselor, asigurând astfel dezvoltarea producției.

În cele ce urmează vom prezenta strategiile de dezvoltare a patru microregiuni, care au ca obiectiv participarea cu succes în programul LEADER al Uniunii europene, iar în acest scop au înființat grupurile de acțiune locală și au elaborat strategiile LEADER. Este important de menționat că documentele ce vor fi prezentate s-au elaborat în anul 2010, astfel problemele și măsurile formulate în cadrul acestora sunt foarte actuale.

Microregiunea Sóvidék-hegyalja

1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT

Puncte tari:

- materii prime de calitate pentru industria alimentară

Puncte slabe: -

Oportunități:

- extinderea practicii „farm to fork”
- extinderea practicii „community supported agriculture”

Amenințări: -

2. Obiective strategice pe termen lung

- creșterea competitivității sectorului agricol și forestier prin dezvoltare și inovație

3. Obiective operaționale/măsuri

- Dezvoltarea cunoștințelor resurselor umane angajate în sectorul agrar
- Restructurarea și dezvoltarea întreprinderilor agricole prin modernizare și inovație
- Colaborare regională în scopul asigurării competitivității sectorului agricol și forestier
- Participarea întreprinderilor în sisteme de asigurare a calității

4. Programe/proiecte

- Măsura 1. activități de informare și dezvoltare a cunoștințelor de specialitate

Calificarea și perfecționarea resurselor umane din sectorul agrar, asigurarea posibilităților de schimb de experiență.

- Măsura 2. Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere

Sprijinirea firmelor de producție din microregiune în scopul de a crește valoarea adăugată a produselor, utilizarea tehnologiilor inovative, participarea producătorilor în sisteme de asigurare a calității. Măsura 3. Colaborare regională în scopul introducerii de noi tehnologii și a lansării de noi produse în domeniul agricol, forestier și industrie alimentară

Pentru asigurarea eficientă a produselor tradiționale este nevoie de inovație, mai ales în domeniile prioritare: apicultură, ciuperci, fructe, lapte, carne.

- Măsura 4. Susținerea producătorilor care utilizează sisteme de asigurare a calității

În domeniul apiculturii și a altor domenii tradiționale se oferă posibilitatea lansării produselor bio. Produsele bio necesită materii prime de foarte bună calitate, asigurarea cărora este imposibilă fără utilizarea sistemelor de asigurare a calității.

Microregiunea G-10**1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT***Puncte tari:*

- Potențial bogat în ciuperci, fructe de pădure și plante medicinale
- Condiții favorabile zootehniei
- Floră și faună bogată
- Potențial de pescuit

Puncte slabe:

- Solul este nisipos, argilos

Oportunități:

- Atragerea fondurilor în agricultură
- Cerere importantă pe piață în domeniul produselor bio, fructelor de pădure, a ciupercilor și plantelor medicinale

*Amenințări: -***2. Obiective strategice pe termen lung**

- Asigurarea competitivității sectorului agricol și forestier

3. Obiective operaționale/măsuri

- Măsura 1. Calificarea și perfecționarea resurselor umane din sectorul agricol, asigurarea posibilităților schimbului de experiență
- Măsura 2. Mici investiții în industria de prelucrare

Sprijinirea firmelor de producție din microregiune în scopul de a crește valoarea adăugată a produselor, utilizarea tehnologiilor inovative, participarea producătorilor în sisteme de asigurare a calității. Toate acestea sunt necesare pentru asigurarea competitivității întreprinderilor, și a participării cu succes pe piață.

- Măsura 3. Integrare verticală în scopul inovației

În momentul de față nu există o colaborare verticală la nivel regional fapt care îngreunează introducerea de noi tehnologii și lansarea de noi produse în domeniul agricol, forestier și industria alimentară. Pentru asigurarea eficientă a produselor tradiționale este nevoie de inovație, mai ales în domeniile prioritare: ciuperci, fructe, lapte.

- Măsura 4. Sisteme de asigurare a calității în industria alimentară

În domeniul fructelor de pădure, ciupercilor și a producției de lapte se arată necesitatea introducerii sistemelor de asigurare a calității.

- Măsura 5. Promovarea produselor

Un pas important în valorificarea produselor locale este reprezentat de activitățile de promovare. În regiunea analizată este necesară lansarea unei activități de marketing care stimulează participarea pe piață a producătorilor. Importanța activităților de marketing trebuie popularizat și în rândul producătorilor.

Microregiunea Homoród-Rika-Küküllő

1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT

Puncte tari:

- Majoritatea populației din microregiune desfășoară activități în sectorul agricol
- Materie primă de calitate pentru industria alimentară

Puncte slabe:

- Lipsa abatoarelor, punctelor de sacrificare și a uzinelor de prelucrare a cărnii
- Lipsa produselor locale deoarece materia primă nu se prelucrează
- Lipsa informațiilor în ceea ce privește înființarea întreprinderilor de producție

Oportunități:

- Existența organizațiilor care sprijină dezvoltarea sectorului agrar: Caritas, LAM

Amenințări:-

2. Obiective strategice pe termen lung

- Dezvoltarea întreprinderilor și produselor locale

3. Obiective operaționale/măsuri

- Dezvoltarea produselor agrare și a produselor alimentare
- Susținerea valorificării produselor
- Energie regenerabilă

4. Programe/proiecte: -

GAL Ciuc**1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT***Puncte tari:*

- Produse bio
- Fânețe montane
- Ciuperci și fructe de pădure în pădurile din microregiune
- Zootehnia locală
- Numeroase gospodării desfășoară activități în domeniul agrar
- Număr important de animale de casă în gospodăriile locale

Puncte slabe:

- Lipsa pieții de desfacere pentru produsele locale
- Lipsa activităților de marketing în sectorul agricol
- Nivelul redus al prelucrării materiei prime

Oportunități:

- Valorificarea produselor pe piețele din străinătate
- Cultivarea și valorificarea energiei regenerabile
- În consecința crizei economice se poate intensifica agricultura de subsistență

Amenințări:

- Normele naționale și internaționale pot îngreuna valorificarea produselor locale
- Calamitățile naturale amenință agricultura și turismul

2. Obiective strategice pe termen lung

- Diversificarea economiei locale și creșterea gradului de ocupare

3. Obiective operaționale/măsuri

- Lansarea de noi produse și servicii
- Sprijinirea asociațiilor agricole
- Sprijinirea valorificării produselor
- Înființarea IMM-urilor în domeniul agrar

4. Programe/proiecte

- Înființarea IMM-urilor în domeniul agrar, susținerea celor existente
- Lansarea de noi produse și servicii
- Sprijinirea asociațiilor agricole

Planul de dezvoltare pe termen mediu al județului Harghita, 2002-2013

1. Apariția domeniului agrar în analiza SWOT

Puncte tari:

- Suprafețe extinse de păduri și pășuni
- Floră și faună bogată
- Puncte slabe
- Defrișarea pădurilor
- Calitatea slabă a solului

Oportunități:

- bioagricultură
- zootehnie
- cultivarea și prelucrarea plantelor industriale
- pescuit, vânătoare
- dezvoltarea sectorului alimentar
- creșterea eficienței gestionării forestiere

Amenințări: -

2. Obiective strategice pe termen lung

- Crearea agriculturii ecologice durabile care să integreze potențialul agricol din diferitele zone ale județului

3. Obiective operaționale/măsuri

- identificarea posibilităților de utilizare a biotehnologiei
- dezvoltarea capacității de prelucrare

- înființarea asociațiilor de producție
- dezvoltarea activităților de marketing

4. Programe/proiecte

- programe de regenerare a pădurilor și pășunilor
- plantații
- programe extensive de zootehnie
- cursuri și programe de informare
- înființarea sistemului de valorificare a produselor bio
- prelucrarea produselor locale
- înființarea asociațiilor pentru colectarea și prelucrarea produselor agricole
- dezvoltarea relațiilor comerciale
- organizare de cursuri în privința creșterii capacității de atragere a fondurilor de finanțare
- creșterea eficienței practicii de gestionare forestieră
- programe de replantare a pădurilor
- elaborarea unui plan de exploatare pe termen lung
- creșterea valorii adăugate a masei lemnoase exploatare
- valorificarea produselor secundare
- eficientizarea practicii de gestionare a fondului cinegetic

Din strategiile microregionale și strategia județeană a reieșit faptul că fiecare microregiune din județ a reușit într-o anumită măsură să își formuleze problemele și s-au elaborat și programe, proiecte concrete pentru înlăturarea acestora. Din punctul de vedere al documentului de dezvoltare a sectorului agrar din județ are o importanță deosebită faptul că în cazul microregiunilor se pot întâlni două tipuri de probleme: primul tip este reprezentat de problemele caracteristice fiecărei microregiuni, în cadrul cărora aparțin toate acele probleme, obstacole, amenințări care sunt specifice numai microregiunii în cauză, iar rezolvarea acestora trebuie asigurată la nivel micro-regional. Cel de-al doilea tip este reprezentat de totalitatea problemelor cu caracter general în cazul fiecărei microregiuni din județ. În pofida faptului că

problemele sunt similare, majoritatea microregiunilor analizate se străduiesc să le rezolve în mod individual. Considerăm că o strategie de dezvoltare elaborată la nivel județean trebuie să cuprindă inițiativele formulate la nivel micro-regional, și trebuie să integreze fiecare microregiune în procesul de înființare a sistemului de rezolvare a problemelor existente.

3.8.1. Programele Consiliului Județean Harghita implementate în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale:

Pentru implementarea programelor Consiliului Județean Harghita în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale este responsabil un întreg aparat. Din acest punct de vedere poate fi considerat un pas important înființarea compartimentului de dezvoltare rurală, mai apoi a camerei agrare județene, în cadrul direcției de programe și dezvoltare rurală. Cea mai importantă sarcină a Camerei este menținerea relației cu agricultorii, diseminarea informațiilor, și elaborarea politicilor de specialitate. Compartimentul de dezvoltare rurală are printre sarcini susținerea valorificării produselor, înființarea asociațiilor în domeniu, sprijinirea microregiunilor și a programului Leader, relații cu instituții centrale și cu direcțiile județene ale acestora, relații cu agricultorii, producătorii, proprietarii de păduri, susținerea procesului de ajungere pe piață, valorificarea și promovarea produselor tradiționale.

În cadrul programului promovarea produselor locale s-a lansat inițiativa obținerii mărcilor înregistrate a produselor din Ținutul Secuiesc, cu ajutorul acestuia se dorește promovarea produselor și serviciilor realizate în Ținutul Secuiesc la nivel național și internațional.

Ambele mărci se află în posesia Consiliului Județean, și este în creștere numărul cererilor depuse pentru obținerea mărcii.

În cadrul programului intitulat promovarea produselor Secuiești lansat în anul 2009 s-au realizat mai multe evenimente care pe de o parte a oferit posibilitatea producătorilor locali de a-și promova produsele, iar pe de altă parte a atras atenția populației locale despre importanța produselor tradiționale. În cadrul programelor s-au realizat următoarele evenimente:

- Târgul de primăvară a produselor tradiționale locale, Miercurea Ciuc

Prezentări la târguri și expoziții internaționale:

- Farmer-Expó, Debrecen

- Comorile Carpaților Eger
- Ziua județelor maghiare, Szeged
- Târgul de toamnă a produselor tradiționale locale, Miercurea Ciuc, Gheorgheni
- Evenimentul luminile Crăciunului, Miercurea Ciuc

Târgul produselor tradiționale a stârnit atenția cumpărătorilor, astfel Consiliul Județean a format relații de colaborare cu lanțul de magazine Cora din Ungaria, relație în rezultatul căruia producătorii locali au putut expune produsele în aceste magazine. În perioada 6-20 Mai 2010 în hipermarketurile Cora s-au putut gusta și cumpăra produse secuiești în cadrul programului Săptămâna Secuilor.

Rezultatele sondajului realizat pe parcursul muncii de teren arată că majoritatea producătorilor sunt mulțumiți de efortul și munca depusă de Consiliul Județean Harghita în domeniul agrar. De exemplu 70% din persoanele chestionate consideră că în ultima perioadă Consiliul Județean Harghita depune din ce în ce mai mult efort pentru sprijinirea sectorului agricol, 60% din persoane sunt mulțumite de munca realizată de Consiliul Județean Harghita, însă 32,5% consideră că sectorul agricol ar trebui să primească mai multă atenție.

În ceea ce privește dezvoltările din viitor persoanele chestionate au menționat consilierea în domeniu, susținerea valorificării produselor și investițiile în infrastructura de prelucrare ca sarcini în care Consiliul Județean trebuie să îndeplinească un rol important. Din punctul de vedere al asigurării competitivității sectorului agrar, persoanele chestionate au menționat ca investiții importante construirea unui abator, înființarea uzinelor de prelucrare și realizarea unui parc agroindustrial.

3.9. Sisteme de sprijin

În cele ce urmează vom prezenta măsurile referitoare la sectorul agrar al Programului Național de Dezvoltare Rurală mai apoi vom prezenta și sistemul SAPS. La sfârșitul capitolului se vor prezenta și principalele mijloace de garantare.

Măsurile Programului Național de Dezvoltare Rurală:

Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri” se încadrează în Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic” și are ca obiective:

- a. **Îmbunătățirea și creșterea competitivității sectorului agricol** prin promovarea instalării tinerilor fermieri și sprijinirea procesului de modernizare și conformitate cu cerințele pentru protecția mediului, igiena și bunăstarea animalelor, siguranța la locul de muncă;
- b. **Îmbunătățirea managementului exploatațiilor agricole** prin reînnoirea generației șefilor acestora, fără creșterea populației active ocupate în agricultură;
- c. **Creșterea veniturilor** exploatațiilor conduse de tinerii fermieri;
- d. **Creșterea numărului de tineri agricultori** care încep pentru prima oară o activitate agricolă ca șefi de exploatații și încurajarea tinerilor fermieri de a realiza investiții.

Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole” se încadrează în Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic” și are ca obiective:

- a. Introducerea și dezvoltarea de tehnologii și procedee noi, diversificarea producției, ajustarea profilului, nivelului și calității producției la cerințele pieței, inclusiv a celei ecologice, precum și producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile;
- b. Adaptarea exploatațiilor la standardele comunitare;
- c. Creșterea veniturilor exploatațiilor agricole sprijinite;
- d. Sprijinirea membrilor grupurilor de producători sau ai altor forme asociative în vederea încurajării fenomenului de asociere.

Măsura 123 "Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere" se încadrează în Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic” și are ca obiective principale:

- a. Introducerea și dezvoltarea de tehnologii și procedee pentru obținerea de noi produse agricole și forestiere competitive;
- b. Adaptarea întreprinderilor la noile standarde comunitare atât în etapa de procesare cât și în cea de distribuție a produselor obținute;
- c. Îmbunătățirea veniturilor întreprinderilor sprijinite prin creșterea valorii adăugate a produselor agricole;

d. Creșterea valorii adăugate a produselor forestiere precum și a eficienței economice a activității microîntreprinderilor, prin dezvoltarea și modernizarea echipamentelor, proceselor și tehnologiilor de prelucrare.

Măsura 125 - „Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii” se încadrează în Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic” și **are ca obiectiv general** adaptarea infrastructurii agricole și forestiere la noile structuri de proprietate apărute ca urmare a procesului de restituire a proprietăților în vederea creșterii competitivității sectorului agricol și forestier.

Măsura cuprinde două submăsuri pentru care obiectivele specifice se detaliază mai jos, după cum urmează:

- I. Submăsura 125 a *”Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii”*
- II. Submăsura 125 b *”Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea silviculturii”*.

Măsura 141 – „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistență” se încadrează în Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și forestier” și **are ca obiectiv general** creșterea competitivității exploatațiilor agricole în curs de restructurare pentru facilitarea rezolvării problemelor legate de tranziție, având în vedere faptul că sectorul agricol și economia rurală sunt expuse presiunii concurențiale a pieței unice.

Obiectivele specifice ale Măsurii 141 se referă la:

1. Creșterea volumului producției destinate comercializării pentru ca fermele de semi-subzistență să devină viabile economic;
2. Diversificarea producției în funcție de cerințele pieței și introducerea de noi produse.

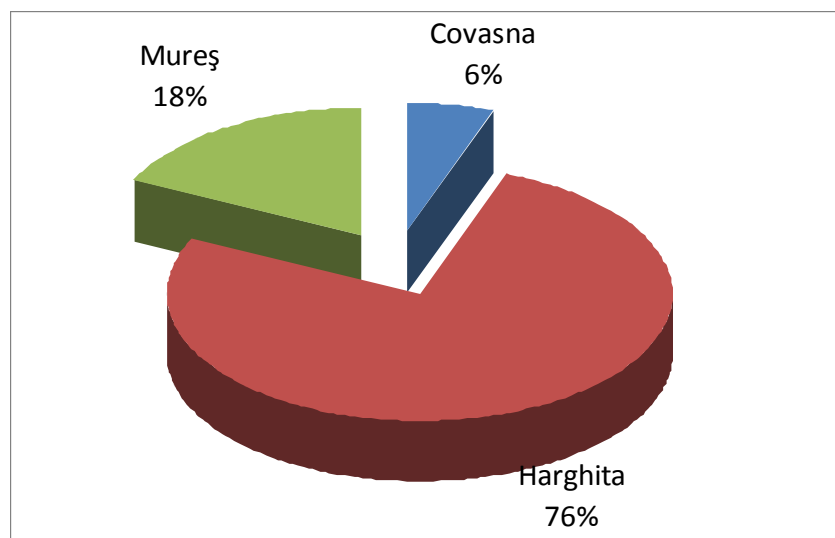
Obiectivele operaționale ale Măsurii 141 se referă la asigurarea sprijinirii veniturilor necesare în perioada de restructurare a fermelor de semi-subzistență pentru o mai bună utilizarea a resurselor umane și a factorilor de producție, prin stimularea spiritului antreprenorial și diversificarea activităților și veniturilor.

Măsura 142 - „Înființarea grupurilor de producători” se încadrează în Axa I – „ Creșterea competitivității sectorului agricol și forestier” și **are ca obiectiv general** creșterea competitivității sectoarelor primare agricol și silvic, prin dezvoltarea echilibrată a relațiilor dintre producători și sectoarele de procesare și comercializare, precum și adaptarea producției din punct de vedere calitativ și cantitativ la cerințele consumatorilor.

Obiectivul specific al măsurii este încurajarea înființării grupurilor de producători în sectorul agricol și silvic în vederea obținerii de produse de calitate care îndeplinesc cerințele comunitare, prin aplicarea unor tehnologii de producție unitare și sprijinirea accesului la piață a propriilor membri.

Din perspectiva măsurii 141, județul Harghita a avut o bună performanță din punctul de vedere al numărului proiectelor câștigătoare.

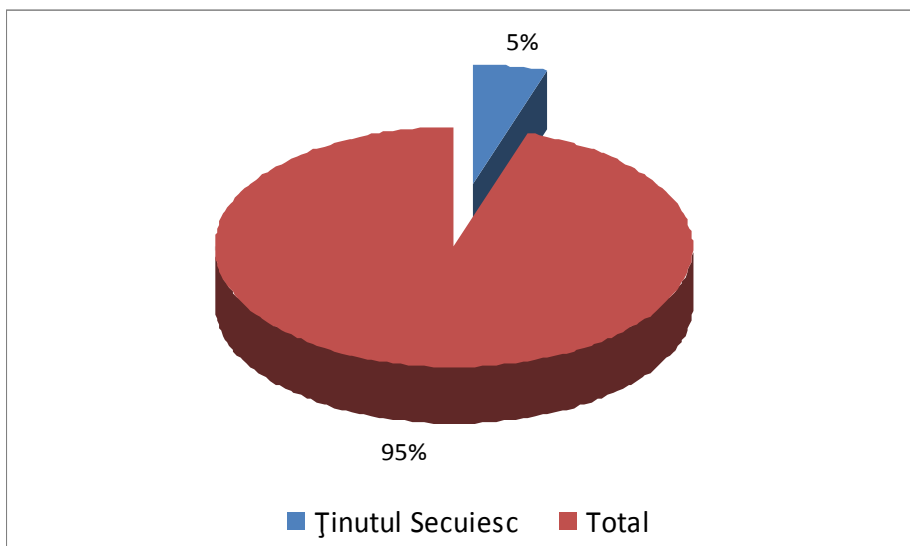
Grafic Nr. 22: 141 – sprijinirea fermelor de semi-subsistență

Sursa: MADR

În ceea ce privește absorbția fondurilor din domeniul agriculturii observăm că cele trei județe din Ținutul Secuiesc ocupă un loc important raportat la numărul proiectelor depuse și aprobate.

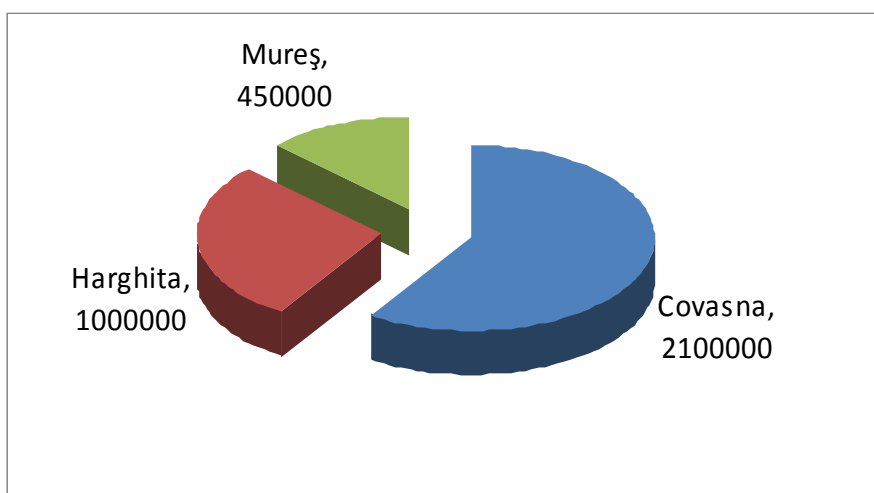
Grafic Nr. 23: Situația proiectelor din județele Covasna, Harghita și Mureș

Sursa: MADR

Datele, potrivit cărora pe anul 2010 pentru 170.000 ha teren agricol (din care 45.000 ha suprafața arabilă) au fost depuse 27.000 de cereri, ceea ce înseamnă 6ha/cerere, subliniază această tendință. În continuare menționăm că fără terenurile composesoratorilor, media este de 1,5 ha teren/agricultor, iar 96% din fondul de bovine se găsește în gospodării cu 1-5 bovine. 75% din acest fond se află în gospodării cu 1-2 bovine, 21% în gospodării cu 3-5 bovine. Din figura de mai jos putem observa la nivel județean s-au obținut rezultate însemnate pe Măsura 112 – Instalarea tinerilor fermieri.

Grafic Nr. 24: 112 – Instalarea tinerilor fermieri (EURO)

Sursa: MADR

Schema de Plată Unică pe Suprafață – SAPS:

Începând cu 1 ianuarie 2007, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) implementează măsuri de sprijin pentru fermieri finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură – FEAGA ca plăți directe în cadrul Schemei de Plată Unică pe Suprafață - SAPS, precum și măsuri de sprijin finanțate din bugetul național și Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală - FEADR ca plăți naționale directe complementare - PNDC.

În vederea administrării și controlului sprijinului acordat fermierilor după aderarea României la Uniunea Europeană, s-a creat în cadrul APIA un instrument denumit Sistem Integrat de Administrare și Control - IACS. Plățile directe în cadrul Schemei de plata unică pe suprafață (SAPS) se acordă ca plată unică pe hectarul de teren agricol, independent de nivelul producției (decuplate de producție). România aplică această schemă în primii trei ani după aderare, cu posibilitatea prelungirii cu încă doi ani după aprobarea Comisiei Europene.

Potrivit Centrului Județean Harghita al Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură în cursul anului 2010 peste 29.000 de fermieri au depus cereri pentru schema de plată unică pe suprafața (SAPS), iar APIA a achitat în cursul anului 2010 suma de 37 mil. Euro aferente cererilor SAPS din anul 2009.

Scheme de garantare și de ajutor:

Schema de ajutor specific pentru îmbunătățirea calității produselor agricole în sectorul de agricultură ecologică

Ajutorul specific se acordă conform art. 68 alin. (1) lit. a) pentru îmbunătățirea calității produselor agricole din Regulamentul (CE) nr. 73/2009, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice. Prezentul ajutor specific are ca scop:

- îmbunătățirea calității produselor agricole prin trecerea exploatațiilor din agricultura convențională la practicarea agriculturii ecologice;
- creșterea suprafețelor și a numărului exploatațiilor agricole înregistrate în sistemul de agricultură ecologică;
- evitarea ieșirii din sistemul de agricultură ecologică a exploatațiilor care sunt certificate în

acest sistem;

- oferirea de alimente cu gust și calitate autentice și sigure către consumatori, certificate de către un organism de inspecție și certificare.

Schema de ajutor specific acordat producătorilor de lapte de vacă din zonele defavorizate

Schema de plată a ajutorului specific se acordă conform art. 68 alin. (1) lit. b) din Regulamentul (CE) nr. 73/2009, pentru menținerea producției în concordanță cu volumul nivelului cotei de lapte, aferente zonelor defavorizate. Aceasta are ca scop:

- păstrarea veniturilor beneficiarilor la un nivel corespunzător asigurării unui nivel de trai rezonabil în zonele defavorizate.

- păstrarea materiei brute autohtone și zonale în vederea asigurării premizelor pentru valoarea adăugată brută, în special prin producția tradițională și asigurarea cu alimente pentru piețele de proximitate.

- prevenirea deprecierei nivelului de trai în zonele defavorizate și evitarea abandonului așezărilor rurale din aceste zone.

Ajutorului de stat pentru motorina utilizată în agricultura:

Ajutorul de stat se acordă sub formă de rambursare a diferenței dintre acciza standard și acciza redusă (stabilită la 21,00 euro/1000 litri) pentru motorina utilizată la efectuarea lucrărilor mecanizate în agricultură pentru beneficiarii din sectorul vegetal, sectorul zootehnic și sectorul îmbunătățiri funciare.

Schemele de garantare pentru sectorul agricol și pentru IMM-uri

În vederea sporirii capacității de absorbție Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale prin Programul Național de Dezvoltare Rurală a alocat 220.000.000 Euro pentru finanțarea

Schemelor de garantare pentru sectorul agricol și pentru IMM-uri, din care 190.000.000 Euro pentru garantarea creditelor pentru investiții în sectorul agricol și 30.000.000 Euro pentru garantarea creditelor pentru investiții în sectorul neagricol.

Obiectivul acestora îl constituie creșterea accesibilității fermierilor, a IMM-urilor din mediul rural și a altor categorii de beneficiari ai PNDR la sursele de creditare de pe piața financiar-bancară, creșterea interesului și încrederii instituțiilor financiar-bancare în economia rurală

și intensificarea procesului de dezvoltare rurală prin efectul de adiționalitate (atragera de finanțare privată adițională) generat de astfel de scheme.

Instituția responsabilă de gestionarea acestor sume este Fondul de Garantare a Creditului Rural (FGCR).

IV. Arborele problemelor din sectorului agrar

Arborele problemelor și obiectivelor ca instrument al planificării strategice reprezintă mai mult decât simpla listare a problemelor și obiectivelor. În cele mai multe cazuri eșecul intervențiilor este cauzat de faptul că măsurile planificate stimulează unele metode care tratează problemele numai la nivel superficial, în timp ce în spatele problemelor există un întreg raport de cauzalitate. Acest fapt nu este diferit nici în cazul sectorului agrar din județul Harghita, domeniu în care scenariile de viitor care tratează dezavantajele situației actuale se pot formula numai prin cunoașterea amplă a raporturilor de cauzalitate din fundal.

Strategia de dezvoltare a sectorului agrar se focalizează pe situația actuală, aceasta reprezintă punctul de origine al planificării strategice. Pentru prezentarea situației actuale din sectorul agricol în capitolul destinat analizei situației am folosit numeroși indicatori, iar prezentarea s-a făcut din mai multe perspective. Pe baza rezultatelor sondajului realizat, a interviurilor purtate, a datelor statistice dar și a experiențelor empirice se poate afirma că problema cardinală a sectorului agricol din județul Harghita este constituită de performanța slabă a sectorului din punctul de vedere al competitivității.

Aceasta este așadar situația actuală, în spatele căreia găsim o serie de cauze de tip natural, economic, juridic, social, etc. Este necesar să analizăm și procesul în care cauzele evoluează formând raporturi de cauzalitate ce stau în spatele problemelor identificate. Schimbarea situației actuale, realizarea competitivității sectorului devine un obiectiv realist numai în cazul în care recunoaștem cauzele reale, înțelegem raporturile de cauzalitate și tratăm problema în mod integrat. În acest proces ne poate fi de ajutor ierarhia problemelor afișată în partea dreaptă a arborelui problemelor prezentat mai jos.

În partea stângă a arborelui am afișat efectele actuale și din viitor a situației din prezent. Cele mai importante efecte ale sectorului agrar necompetitiv sunt calitatea inegală a produselor,

randamentul slab, poziția de subordonat în competiția de pe piață, valorificarea fără prelucrare. Se poate observa că ierarhia cauzelor și efectelor induce probleme extinse în domeniul social, economic și ecologic. În scopul de a evita efectele negative trebuie să ne străduim asupra schimbării situației actuale, iar drumul realizării acestora trece prin soluționarea raporturilor de cauzalitate din fundal.

Reflecția arborelui problemelor este arborele obiectivelor, care de fapt înseamnă recalificarea unor probleme ca obiective. În scopul schimbării situației dezavantajoase reformulăm problemele ca obiective și analizăm dacă există un raport logic între ele. Așadar obiectivul central pe care strategia dorește să îl stimuleze este intensificarea competitivității sectorului. La acest obiectiv converg și celelalte obiective ale strategiei dar și sistemul de priorități prezentat în cele ce urmează. Vectorul de orientare al arborelui obiectivelor ar funcționa din nou de la stânga la dreapta, din direcția cauzelor spre efecte.

Așadar prezenta strategia are ca scop schimbarea situației actuale, situație în spatele căreia stau raporturi de cauzalitate din trecut. Obiectivul este creșterea competitivității sectorului proces al cărui instrumente sunt reprezentate de diferitele programe și proiecte de dezvoltare.

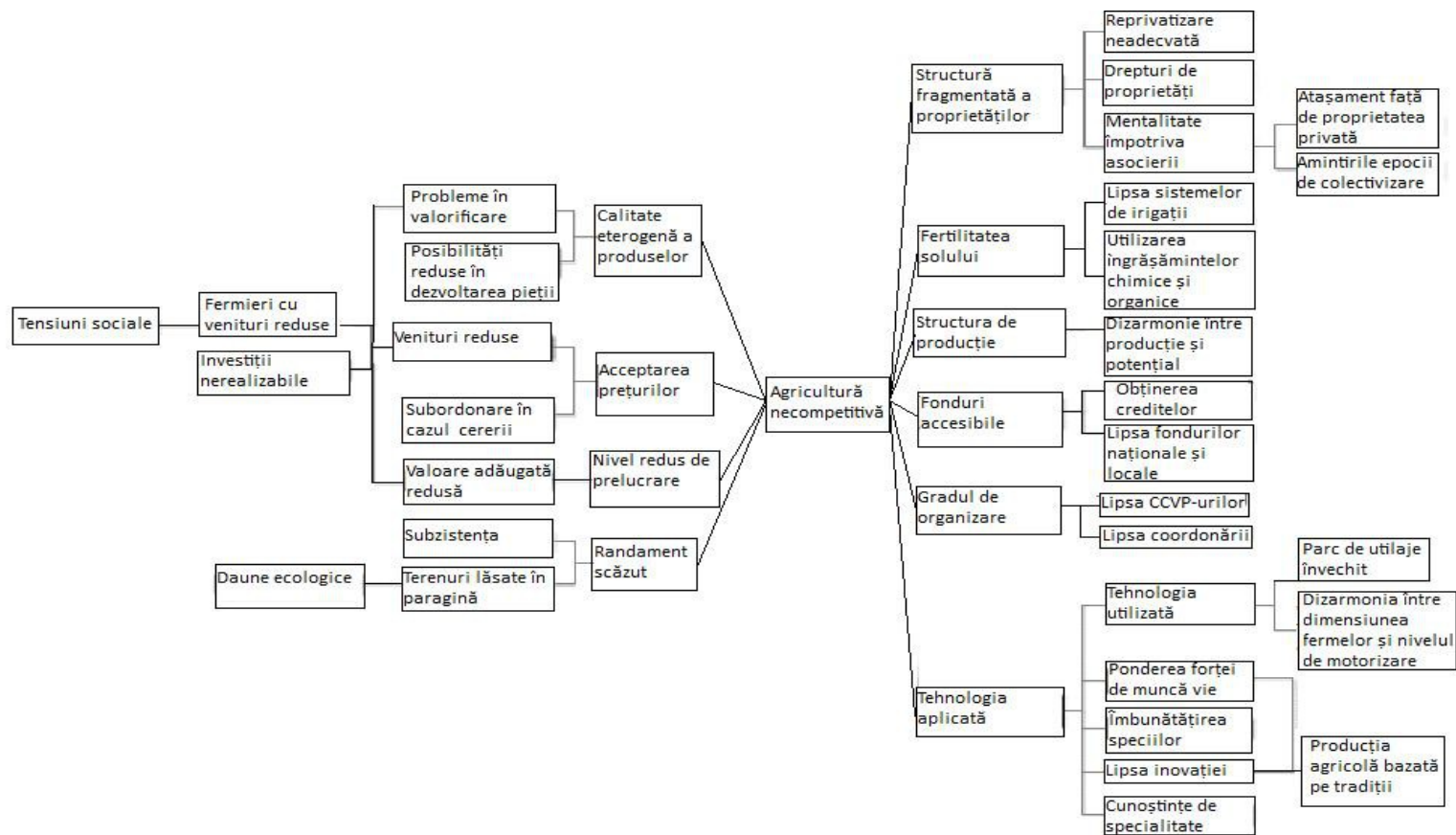
Raportul dintre probleme și instrumente pe parcursul planificării strategice sunt următoarele:

- Cauzele de bază reprezintă nivelul proiectelor, în acest caz apare ca obiectiv implementarea unor proiecte cu ajutorul cărora se pot trata eficient cauzele de bază ale problemelor
- Punerea în ordine tematică și sistematică a proiectelor va rezulta nivelul programelor, obiectivele programelor se construiește din sistemul de obiective al proiectelor
- Programele au ca scop schimbarea problemei centrale, astfel în acest caz devine accentuat realizarea obiectivelor strategice
- Realizarea obiectivelor strategice va contribui la realizarea unor obiective de nivel mai înalt, globale, ce pot fi percepute și ca un avantaj suplimentar al strategiei de dezvoltare

Astfel de obiective pot fi considerate ocrotirea peisajului și protecția mediului, evitarea unor tensiuni sociale, și creșterea nivelului de trai a populației angajate în sectorul agricol. Se poate

observa că aceste obiective se leagă strâns de obiectivul general al dezvoltării rurale, cel referitor la creșterea nivelului de trai a populației.

Grafic Nr. 25: Arborele problemelor a sectorului agricol din județul Harghita

Sursa:redactare proprie

V. Analiza SWOT a sectorului agrar din județul Harghita

Analiza SWOT, pe lângă arborii problemelor și obiectivelor este un alt instrument foarte popular în planificarea strategică. Secretul succesului acestui instrument constă în faptul că prin ajutorul acestuia se pot prezenta simultan factorii endogeni (puncte tari, puncte slabe) și cei exogeni (oportunități și amenințări). Analiza SWOT ajută și la cuplarea analizei situației cu planificarea strategică. Analiza SWOT oferă următoarele patru alternative pentru a defini cea mai optimă viziune strategică:

- A.) Formarea strategiei bazate pe puncte tari valorificând oportunitățile
- B.) Formarea strategiei de ameliorare a punctelor slabe valorificând oportunitățile
- C.) Formarea strategiei bazate pe puncte tari evitând amenințările
- D.) Formarea strategiei de ameliorare a punctelor slabe înlăturând amenințările

Teoretic se poate elabora și o strategie care să combine alternativele prezentate mai sus, însă construind pe puncte tari, ameliorând punctele slabe, minimalizând amenințările și maximalizând oportunitățile în același timp poate rezulta fragmentarea resurselor. Agricultură este considerată ca un domeniu lipsit de fonduri și capital, din acest punct de vedere este important să se aleagă o alternativă din cele patru și alocarea resurselor conform acesteia.

Am analizat punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările sectorului agrar din județ pe baza următoarelor patru dimensiuni:

- Resurse naturale
- Condiții economice
- Condiții sociale și de organizare
- Condiții tehnologice

Structurarea analizei SWOT pe domeniile menționate se încadrează eficient în structura analizei situației a prezentului document, pe lângă funcția de planificare a acestuia poate fi și o sintetizare a celor formulate în analiza situației.

Tabel Nr. 7: Analiza SWOT a sectorului agrar din județul Harghita

Puncte tari	Puncte slabe
<p>Resurse naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Suprafețe extinse de pășuni de bună calitate ➤ Suprafețe de fânețe peste media națională ➤ Condiții climatice ideale pentru cultivarea cartofului și a cerealelor ➤ Condiții de relief variate, posibilitatea producției diversificate ➤ Flora spontană bogată în plante medicinale, pășuni și păduri bogate în ciuperci, fructe de pădure ➤ Precipitații peste media națională ➤ Biodiversitate, natură neatinsă <p>Condiții economice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Proportia ridicată a forței de muncă libere ➤ Ferme profitabile ➤ Branduri și mărci care favorizează poziționarea produselor ➤ Târguri de profil care contribuie la extinderea posibilităților de valorificare a produselor <p>Condiții sociale și de organizare</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Cunoștințe locale în domeniul producției, cultivării și ocrotirii plantelor ➤ Apariția unei noi generații de fermieri ➤ Asociații, organizații de profil ➤ Programe de dezvoltare rurală, atitudine proactivă a Consiliului Județean 	<p>Resurse naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Perioada scurtă de vegetație ➤ Terenuri arabile de slabă calitate ➤ Condiții climatice nefavorabile cultivării anumitor soiuri de plante ➤ Productivitatea redusă a terenurilor agricole ➤ Pagube importante produse de animalele sălbatice în unele zone ale județului <p>Condiții economice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Proprietăți fragmentate ➤ Input restrâns de capital ➤ Ferme de subsistență ➤ Lipsa activităților de formare a specialiștilor în domeniu ➤ Lacune legislative (producători primari, valorificare, etc.) <p>Condiții sociale și de organizare</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Atitudinea față de inovație și noi cunoștințe ➤ Abținerea de la formele de asociere și cooperare ➤ Lipsa planificării strategice ➤ Lipsa specialiștilor, calitatea consilierii de specialitate

<p>Condiții tehnologice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Valoare mai mare decât media națională a numărului de tractoare pe hectar ➤ Institut de cercetare și producție a cartofului ➤ Specialiști având cunoștințe tehnice 	<p>Condiții tehnologice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Starea și nivelul tehnologic al utilajelor agricole ➤ Utilizarea redusă și ineficientă a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor ➤ Lipsa centrelor de cercetare în domeniul agrar ➤ Sisteme de irigație învechite
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări</p>
<p>Resurse naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Recultivare pe suprafețele scoase din producția agricolă ➤ Împădurire și reîmpădurire ➤ Îmbunătățirea solului, activități de ameliorare ➤ Protecția vegetației naturale pe suprafețele înclinate ➤ Valorificarea ariilor protejate ➤ Culegerea plantelor medicinale <p>Condiții economice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Întărirea fermelor ➤ Stimularea investițiilor în scopul prelucrării produselor (abatoare, unități de ambalare, etc.) ➤ Înființarea centrelor logistice, de depozitare și valorificare ➤ Înființarea de noi branduri și mărci ➤ Acțiuni comune de marketing, relații cu lanțurile de magazine ➤ Sprijinirea accesului la fonduri de finanțare, împrumuturi, etc. ➤ Sprijinirea serviciilor conexe (turism, pescuit, vânătoare) ➤ Metode naturale de producție ➤ Proiecte care vizează modernizarea fermelor, valorificarea produselor ➤ Obținerea dreptului de a participa la sisteme naționale și internaționale de asigurare a calității ➤ Dezvoltarea apiculturii 	<p>Resurse naturale</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Scăderea fertilității solului ➤ Eroziuni ➤ Riscul uscării terenurilor din depresiunile județului ➤ Afectarea vegetației naturale pe suprafețele înclinate ➤ Riscurile cultivării suprafețelor în pantă ➤ Diminuarea biodiversității <p>Condiții economice</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ În lipsa fondurilor de finanțare fermele ajung în situație dezavantajoasă ➤ În lipsa posibilităților de valorificare scad veniturile fermierilor ➤ Produsele locale sunt scoase de pe piață de produsele din afara regiunii ➤ Lichidarea unităților de producție din județ ➤ În lipsa organizării și a protejării intereselor se consolidează poziția de subordonat a fermierilor în competiția de pe piață ➤ Se accentuează vulnerabilitatea producătorilor ➤ Neclarificarea drepturilor de proprietate îngreunează comasarea terenurilor agricole ➤ Scăderea proporției suprafețelor cultivate, scăderea numărului de animale

Condiții sociale și de organizare <ul style="list-style-type: none">➤ Popularizarea bunelor practici din domeniu➤ Intensificarea spiritului antreprenorial în rândul fermierilor➤ Înființarea rețelei de consiliere în domeniu➤ Înființarea asociațiilor, sprijinirea celor existente➤ Înființarea instituțiilor județene de coordonare	Condiții sociale și de organizare <ul style="list-style-type: none">➤ Ruptura generațiilor tinere de la domeniul agricol➤ Dispariția culturii rurale, obiceiurilor și tradițiilor legate de agricultură➤ Schimbarea spațiului rural➤ Suprapunerea instituțiilor din domeniul agrar➤ Intensificarea tensiunilor sociale
Condiții tehnologice <ul style="list-style-type: none">➤ Modernizarea parcului de utilaje➤ Optimizarea utilizării parcului de utilaje➤ Programe de reproducere, îmbunătățirea raselor de animale➤ Construirea sistemelor de irigație➤ Organizarea unor expoziții pentru prezentarea noilor tehnologii	Condiții tehnologice <ul style="list-style-type: none">➤ Din pricina nivelului redus de tehnologizare se restrâng posibilitățile de valorificare➤ Poluarea mediului datorită folosirii ineficiente a chimicalelor

VI. Viziunea de viitor a sectorului agrar din județul Harghita

Justificarea viziunii de viitor

Despre calea de dezvoltare ideală a agriculturii din județ au viziuni concrete fermierii, cunoscătorii problemelor și oportunităților din acest sector, și specialiștii în agricultură. Pe baza interviurilor, forumurilor și a sondajului realizat pe parcursul muncii de teren aceste idei și viziuni se pot sintetiza putându-se astfel formula o viziune unitară a sectorului agricol. În cazul planificării strategice dintr-o regiune sau sector este indispensabil formularea unei viziuni bazate pe consens, viziune care focalizează asupra viitorului, iar realizarea ei necesită soluționarea problemelor actuale. În mod natural viziunea de viitor trebuie formulată prin inventarierea situației actuale și al potențialului endogen existent, viziunea însă nu este independentă nici de la schimbările mediului exogen. Având în vedere că viziunea trebuie percepută ca un obiectiv pe termen lung, aceasta necesită o monitorizare permanentă, pe parcursul implementării programelor reevaluarea ei, sau în anumite cazuri corectarea viziunii.

După formularea viziunii de viitor a strategiei de dezvoltare a sectorului agrar este necesar să specificăm unele elemente ale viziunii de viitor, prezentarea mai pe larg a acestora și formularea principiilor de bază în acest domeniu.

Viziunea de viitor

Agricultura din județul Harghita îndeplinește în mod echilibrat și durabil sarcinile sale multifuncționale, asigurând un trai rezonabil pentru fermieri și păstrând biodiversitatea regiunii. În afară de rolul său în producția de alimente va sta la baza ocrotirii tradițiilor, a colaborării bazate pe tradiții, a realizării inovației din mediul rural, și va contribui la crearea armoniei între societate – economie - mediu.

Elementele viziunii de viitor

Îndeplinirea funcțiilor agricole în mod durabil se referă la faptul că se vor duce la bun sfârșit următoarele sarcini:

- Cultivarea plantelor alternative (biomasă) și creșterea animalelor (apicultură, creșterea speciilor unicate);
- Extinderea alternativelor de ocupare și de obținere a unui venit, asigurând astfel condiții de trai rezonabil (diversificarea activităților)
- Prelucrarea produselor agricole
- Bioagricultura, agricultura organică
- Ocrotirea modului de viață rural, a comunităților rurale, a organizațiilor și a valorilor și tradițiilor culturale
- Intensificarea devotamentului tinerilor întreprinzători față de mediul rural
- Servicii de protecția mediului și naturii
- Ocrotirea și îmbunătățirea peisajului
- Menținerea biodiversității
- Dezvoltarea turismului rural cât și,
- Realizarea altor servicii de utilități publice

Asigurarea unui trai rezonabil poate fi perceput ca asigurarea competitivității sectorului și a succesului pe piață a produselor locale. Analizând resursele din județul Harghita aceste produse pot deservi conjunctura europeană de nutriție conștientă, fiind produse de calitate, specifice regiunii, putându-se valorifica pe piața internă sau internațională. Produsele cu mare succes pe piață, asigurarea calității permanente, creșterea valorii adăugate, și capacitatea de a satisface exigențele vor duce la rezultatul ca agricultura să ofere venituri rezonabile pentru fermieri.

Menținerea biodiversității depășește deja sarcina agriculturii de asigurare a alimentelor, și înrolează fermierii cu sarcina de ocrotitori ai naturii și peisajului. Conform viziunii de viitor a sectorului societatea recunoaște aceste fapte nobile și recompensează fermierii pentru eforturile depuse.

De sarcina referitoare la menținerea biodiversității se leagă strâns și funcția de ocrotire a peisajului și mediului, acestea laolaltă având legătură cu dezvoltarea organică a **modului de producție tradițional**. Aproximativ două treimi din fermierii chestionați consideră că aceste sarcini trebuie să se realizeze simultan în ferme mijlocii, care produc și pentru valorificarea pe piață și sunt conforme cu cerințele agriculturii moderne.

Existența fermelor mijlocii necesită o concentrare limitată a proprietăților, fapt ce asigură un spațiu favorabil menținerii biodiversității, însă necesită organizare și colaborare în privința achiziționării și valorificării inputurilor. În viziunea de viitor a agriculturii din județ apare funcționarea eficientă a asociațiilor de producători, a cooperativelor, 81% din persoanele chestionate au fost de acord cu importanța acestora.

Expansiunea **inovației rurale** pe lângă noile tehnologii și specii cuprinde și ideile noi privind valorificarea produselor, cât și apariția unor activități alternative. Capacitatea de reînnoire și viziunea inovativă asigură realizarea permanentă și în mod durabil a sarcinilor economico-sociale ale agriculturii, așadar păstrarea capacității de producător de venit a sectorului fără a afecta valorile naturale.

Principii de dezvoltare

Făcând un rezumat al celor dezbătute anterior putem afirma că pe parcursul formulării obiectivelor și axelor prioritare ale agriculturii din județul Harghita trebuie să ținem cont de următoarele principii de dezvoltare:

- Luarea în considerare a caracterului multifuncțional al agriculturii
- Egalitatea dintre funcții
- Viziune orientată spre piață
- Parteneriat și colaborare în domeniile de producție și valorificare
- Realizarea produselor de calitate
- Păstrarea caracterului peisajului
- Asigurarea unui venit rezonabil persoanelor ocupate în sector
- Utilizarea noilor tehnologii, modele eficiente de producție
- Dezvoltarea mediului rural, diversificarea funcțiilor mediului rural

VII. Sistemul obiectivelor

Pentru realizarea viziunii de viitor formulate în cadrul strategiei de dezvoltare se arată necesitatea formulării obiectivelor generale care vor sta la baza realizării eficiente a acesteia. Efortul depus pentru realizarea acestor obiective reprezintă acea obligație de activitate care îndeamnă agenții interesați spre schimbare, spre elaborarea unor proiecte. Programele și axele prioritare din sistemul obiectivelor asigură realizarea bazată pe logică a obiectivelor, și astfel contribuie la apropierea de viziunea formulată. Obiectivele strategiei se intensifică între ele, numai realizarea colectivă a acestora asigură succesul dezvoltării.

Obiective strategice

- Creșterea eficienței sectoarelor agricol și forestier și dezvoltarea durabilă a producției
- Creșterea competitivității produselor obținute din sectoarele agricol și forestier, îmbunătățirea exportului și dezvoltarea pieței interne
- Creșterea nivelului de trai a populației din județ prin asigurarea veniturilor rezonabile și a alimentelor sănătoase
- Producție agricolă în armonie cu mediul natural și social, menținerea tradițiilor și a biodiversității
- Intensificarea funcțiilor agricole care nu se rezumă numai la producția de alimente: producția de energie, agroturism, și alte activități alternative
- Gestionarea eficientă, în mod nepoluant a ariilor naturale protejate

Realizarea obiectivelor generale se poate face prin programe cuprinse în axe prioritare. Aceste direcții reprezintă de fapt și desemnarea obiectivelor specifice, și grupează măsurile care sunt în strânsă legătură între ele (proiecte).

Axe prioritare:

Axa 1. Dezvoltarea eficienței sectoarelor agricol și forestier (tehnologie, utilaje, cadru legislativ, infrastructură, dezvoltare organizațională)

Axa 2. Dezvoltarea bazei de cunoștințe a sectorului (învățământ de specialitate, fluxul de informații, prezentarea bunelor practici, cursuri de perfecționare, excursii de studii, stimulare spre inovație)

Axa 3. Dezvoltarea produselor locale și stimularea ajungerii pe piață a acestora (proiectul produselor secuiești, dezvoltarea pieței, dezvoltarea produselor, dezvoltarea imaginii, canale de valorificare, campanii)

Axa 4. Integrarea aspectelor naturale și sociale (arii protejate, biodiversitate, activități tradiționale, produse locale, bioagricultura)

Axa 5. Dezvoltarea echilibrată a funcțiilor sectorului agrar, dezvoltarea rurală (turism, producție de energie, recreere, ocrotirea peisajului)

Obiectivele operaționale ale axelor prioritare

Obiective operaționale	Obiective operaționale
Dezvoltarea eficienței sectoarelor agricol și forestier	<ul style="list-style-type: none"> • Optimizarea drepturilor de proprietate și a structurii proprietăților • Îmbunătățirea și modernizarea nivelului tehnologic • Dezvoltarea sistemului de irigație • Utilizarea de noi soiuri și specii • Restructurarea producției • Asigurarea finanțării și creșterea siguranței financiare
Dezvoltarea bazei de cunoștințe a sectorului	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea sistemului de consultanță • Creșterea nivelului învățământului de specialitate • Lansarea fermelor model • Îmbunătățirea eficienței coordonării organizatorice • Stimularea inovației în agricultură • Înființarea centrelor de cercetare dezvoltare
Marketingul produselor locale	<ul style="list-style-type: none"> • Înființarea asociațiilor de valorificare a produselor • Stimularea consumării produselor locale • Asigurarea calității uniforme • Prelucrare inovativă și orientată spre

35
17

	<p>cererile de pe piață</p> <ul style="list-style-type: none">• Mediatizare națională și internațională, mărci înregistrate• Deschiderea a noi canale de valorificare
Integrarea aspectelor naturale și sociale	<ul style="list-style-type: none">• Menținerea biodiversității• Menținerea activităților tradiționale din agricultură• Lansarea unor activități durabile în ariile naturale protejate• Menținerea și îmbunătățirea calității suprafețelor agricole• Ocrotirea raselor de animale tradiționale regiunii
Dezvoltarea echilibrată a funcțiilor sectorului agrar, dezvoltarea rurală	<ul style="list-style-type: none">• Diversificarea activităților• Extinderea activităților de producție a energiei• Creșterea importanței aplicării aspectelor referitoare la peisaj

VIII. Programe de dezvoltare

Programele de dezvoltare sunt un agregat al măsurilor de intervenție prin implementarea cărora se pot realiza obiectivele strategice formulate anterior. Componentele programelor (subprograme, proiecte) sunt caracterizate de interdependență, acestea intensificându-se între ele. Tocmai din acest punct de vedere intervențiile trebuie realizate pe baza unui scenariu coerent, bine sincronizat. Astfel din perspectiva realizării obiectivelor strategice în locul proiectelor este util elaborarea programelor de dezvoltare.

Relații se pot identifica în afară de componentele din interiorul programelor și între elementele diferitelor programe. Programele de dezvoltare acordă un cadru coerent intervențiilor formulate asupra diferitelor domenii. Direcția acestora fiind similară deoarece fiecare dintre acestea dorește soluționarea problemelor identificate în cadrul arborelui problemelor și dorește să contribuie la realizarea obiectivelor strategice în rezultatul cărora se îndeplinesc cele formulate în viziunea de viitor a documentului de dezvoltare.

Axele prioritare prezentate vor cuprinde următoarele programe de dezvoltare:

- 1. Programul utilizarea rațională a suprafețelor agricole**
- 2. Programul creșterea și alocarea eficientă a fondurilor financiare din sectorul agrar**
- 3. Programul dezvoltarea abilității profesionale a resurselor umane din sectorul agrar**
- 4. Programul creșterea nivelului de tehnologizare și stimularea inovației în domeniul agrar**
- 5. Programul realizarea structurii de producție conforme potențialului agrar**
- 6. Programul sprijinirea agriculturii ecologice și bioagriculturii**
- 7. Programul dezvoltarea cadrului instituțional a sectorului agrar**
- 8. Programul prelucrarea produselor agricole**
- 9. Programul stimularea valorificării în mod organizat și realizarea activității eficiente de agromarketing**
- 10. Programul dezvoltarea funcțiilor alternative ale sectorului agrar**

1. Programul utilizarea rațională a suprafețelor agricole

Justificarea programului: În procesul de creștere a competitivității sectorului agricol din județul Harghita reprezintă un obstacol din mai multe puncte de vedere structura fragmentată a proprietăților agricole, structură formată în consecința procesului de retrocedare din primii ani de după Revoluție. Aceasta nu asigură realizarea economiei de scară, utilizarea adecvată a resurselor și nu poate asigura calitatea și cantitatea solicitată de piață. Problema este accentuată de faptul că parcelele din proprietatea gospodarilor, fermierilor sunt fragmentate. Astfel în unele zone ale județului ar fi necesar comasarea terenurilor agricole în scopul cultivării eficiente a acestora. Cel mai mare obstacol al procesului de comasare este reprezentat de situația neclarificată a drepturilor de proprietate, fapt ce induce o serie de alte probleme. Fragmentarea proprietăților devine cel mai important obstacol al procesului de dezvoltare deoarece îngreunează planificarea pe termen lung, obținerea împrumuturilor, investițiile și dezvoltările, dar și atragerea fondurilor de finanțare. Comasarea ar diminua și proporția suprafețelor lăsate în paragină, totodată ar crește și posibilitățile tinerilor fermieri de a-și instala propriile afaceri în domeniu.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în prioritățile strategiei: Obiectivul programului este de a stimula soluționarea problemelor din domeniu, asigurarea utilizării raționale a suprafețelor și a condițiilor necesare dezvoltării sectorului. Programul se încadrează în axa prioritară 1 și vizează dezvoltarea agriculturii viabile.

Descrierea programului: Finalizarea procesului de clarificare a drepturilor de proprietate prin creșterea interesului proprietarilor și colaborarea administrațiilor publice locale. Populația trebuie informată despre avantajele acestei activități, se arată necesitatea diseminării permanente a informațiilor despre diferitele etape ale procesului, iar în acele cazuri unde există consilieri specializați trebuie format un sistem de consiliere în domeniu. După soluționarea situației privind drepturile de proprietate trebuie stimulate activitățile privind comasarea terenurilor.

Subprograme și proiecte necesare realizării programului:

- Proiect privind clarificarea drepturilor de proprietate – creșterea interesului al Consiliilor Locale, asigurarea fondurilor necesare acoperirii cheltuielilor necesare clarificării drepturilor de proprietate
- Informare și consiliere – informații și sprijin administrativ în scopul ca fermierii să conștientizeze importanța, avantajul economic al clarificării drepturilor de proprietate și al comasării terenurilor agricole
- Proiect privind organizarea terenurilor agricole – elaborarea programelor de comasare, studii de specialitate, înființarea sistemului de finanțare și subvenții
- Proiect privind înființarea unui fond funciar județean – concesionarea sau vânzarea terenurilor agricole lăsate în paragină, sau a celor utilizate ineficient, sprijinirea tinerilor fermieri
- Legislație – realizarea unui proiect de lege pentru schimbarea legislației cu privire la dreptul de moștenire, și la comasare

Rezultate așteptate: În cazul majorității proprietăților agricole se va rezolva problema drepturilor de proprietate și se vor întocmi documentațiile necesare, fapt ce va favoriza utilizarea rațională a terenurilor agricole, dezvoltarea și comasarea eficientă a acestora. Prin comasare va crește prețul terenurilor, cultivarea acestora devenind mai eficientă și profitabilă. Se va deschide posibilitatea producției de calitate, a folosirii eficiente a utilajelor, cultivarea intensivă a terenurilor. Totodată vor scădea și procesele privind clarificarea dreptului de proprietate, minimalizându-se astfel tensiunile sociale.

Inițiator, grupuri țintă: Inițiator și coordonator: Consiliul Județean Harghita, Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Harghita, Responsabil implementare: Consiliile Locale, Informare și consultanță: Camera Agricolă, asociații de producători, grupuri țintă: populația

Perioada: Programul trebuie realizat pe termen mediu (5 ani)

Fonduri necesare: Program Național de Dezvoltare Rurală, axa 1., sprijin acordat de Consiliul Județean Harghita, bugetul propriu al Consiliilor Locale, fonduri guvernamentale

2. Programul creșterea și alocarea eficientă a fondurilor financiare din sectorul agrar

Justificarea programului: Agricultură modernă este una din sectoarele ce necesită cel mai mare capital financiar. În lipsa activităților permanente de dezvoltare, întreținere, dezvoltare tehnică și tehnologică, îmbunătățirea raselor, succesul pe piață și participarea eficientă în competiția cu produsele din alte regiuni devine imposibilă. În lipsa activităților de dezvoltare fermierii din județul Harghita ajung într-o situație dezavantajoasă, și nu pot valorifica produsele la un preț corespunzător. Pentru asigurarea finanțării activităților de dezvoltare sunt accesibile mai multe fonduri guvernamentale și ale Uniunii Europene (proiecte, subvenții, împrumuturi). Gradul de absorbție al acestora, din pricina lipsei de informații, a birocrăției, și a capacităților reduse de atragere a fondurilor în rândul fermierilor nu poate fi considerat nici pe departe ideal. Reprezintă o problemă faptul că aceste fonduri adesea ajung prea târziu, și deseori finanțările nu sunt primite de persoanele care cultivă terenurile ci de proprietari, astfel nu contribuie la dezvoltarea posibilităților fermierilor. Situația creată astfel nu favorizează investiția în mijloacele de producție, iar în acest sector predomină viziunea și planificarea pe termen scurt. În lipsă de capital apare și un alt factor, problema rambursării creditelor.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Obiectivul programului este îmbunătățirea accesului la fondurile de finanțare, prin maximalizarea atragerii fondurilor accesibile, intrarea acestora în posesia producătorilor, cât și prin credite acordate. Programul se încadrează în axa prioritară 1 a strategiei și vizează creșterea eficienței sectoarelor agricol și forestier.

Descrierea programului: În primul rând trebuie acordată atenție informării permanente a fermierilor, realizării și întreținerii unei rețele de consiliere în acest domeniu. În fiecare comună se arată necesitatea angajării unui consultant de proiecte care să ajute la întocmirea dosarelor proiectelor de finanțare. În afară de acestea prin colaborarea autorităților este necesar simplificarea și accelerarea proceselor din domeniul proiectelor de finanțare. Fermierilor trebuie să li se asigure transparența proceselor. Pe lângă acestea consilierii vor sprijini producătorii și cu informații din domeniile administrării afacerilor, financiar și al asigurărilor. Fondurile de finanțare necesare derulării programului trebuie asigurate din resursele asociațiilor de

producători, a consiliilor locale și județene, și din fondurile composesoratelor. Ar fi indicat realizarea unui fond județean în acest domeniu.

Subprograme și proiecte necesare realizării programului:

- Fonduri accesibile pentru fermieri– Informații clare și ușor accesibile despre posibilitățile de finanțare și despre credite. Publicații pentru informare, foruri și caravane, și sistem de relații cu publicul prin internet
- Sistem de consiliere și mentori: înființarea unui sistem de consiliere în proiecte și afaceri, în coordonarea asociațiilor de producători
- Sprijinirea producătorilor – lansarea unor construcții financiare prin implicarea consiliilor locale și județene, composesoratelor, băncilor, etc.
- Sprijinirea asociațiilor și cooperativelor de producători – Realizarea unui sistem de finanțare pentru funcționarea asociațiilor și a sistemului de consultanță
- Sprijin acordat producătorilor – soluții tehnice și proiect de lege în scopul ca fondurile să ajungă în posesia producătorilor

Rezultate așteptate: Creșterea gradului de utilizare a fondurilor agricole și de dezvoltare rurală, accesarea fondurilor în mod eficient la nivel județean. Se vor extinde creditele preferențiale acordate producătorilor, contribuind astfel la creșterea eficienței activităților acestora. Prin obținerea fondurilor va crește numărul dezvoltărilor în domeniu, toate acestea contribuind la creșterea eficienței producției agricole.

Inițiator, beneficiari: Inițiator: Consiliile Locale, consiliul Județean, Asociații de producători, Bănci, Composesorate

Perioada: Programul trebuie realizat pe termen mediu (5 ani)

Fonduri de finanțare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, axa 1. Măsura 1.4.3., fondurile Consiliilor, asociațiilor

3. Programul dezvoltarea abilității profesionale a resurselor umane din sectorul agrar

Justificarea programului: În afară de lipsa de capital o altă problemă gravă a sectorului agrar din județul Harghita, este reprezentat de problema învățământului de specialitate din domeniul agricol. Caracterul tradițional al fluxului de cunoștințe și informații se realizează formalizare, și conduce la popularizarea metodelor de producție învechite. În unitățile agricole moderne și competitive producătorii își dezvoltă permanent cunoștințele, sunt la zi cu noutățile tehnice și tehnologice, cu schimbările de pe piață, astfel nu urmăresc numai în mod pasiv schimbările intervenite ci pot influența activ eficiența producției și competitivitatea produselor. În județul Harghita și pe întreg teritoriul Ținutului Secuiesc lipsește specializarea de inginerie agricolă din cadrul învățământului superior, nu s-au planificat sistemele de consultanță și învățământ pentru adulți, sunt puține inițiative și programe de schimb de experiență. Din acest motiv majoritatea gospodarilor desfășoară activități cu utilaje și mijloace învechite, înrăutățindu-se astfel indicatorii de performanță, în numeroase cazuri acestea conducând la poluarea mediului. Din pricina lipsei cunoștințelor nu există o atitudine pozitivă în ceea ce privește colaborarea în domeniile de producție sau valorificare. Toate acestea justifică asigurarea fluxului de informații, promovarea bunelor practici, și înființarea sistemului de formare profesională.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Obiectivul programului este crearea sistemului de formare profesională în domeniul agrar începând de la școala profesională până la nivelul învățământului superior, încadrându-se în axa prioritară 2. a strategiei, cea referitoare la asigurarea bazei de cunoștințe a sectorului.

Descrierea programului: Programul necesită lansarea a două subprograme conexe. Unul dintre acestea vizează dezvoltarea abilităților profesionale a fermierilor care desfășoară activități în momentul de față, iar cel de-al doilea formarea profesională a potențialilor fermieri. În ambele subprograme apare necesitatea asigurării fluxului de informații din domeniu, campanii de informare, lansarea revistelor de specialitate, și organizarea forurilor în domeniu.

3.1 Formarea profesională a fermierilor are ca obiectiv realizarea unui sistem de formare prin implicarea asociațiilor din domeniu, sistem care să asigure accesul la informație pentru fiecare

persoană interesată, iar prin acestea dezvoltarea cunoștințelor, contribuind astfel la modernizarea sectorului și la creșterea valorii adăugate a produselor. Obținerea informațiilor din domeniile de marketing și gestionarea afacerilor are importanță aparte.

Proiecte care stau la baza realizării subprogramului:

- Consultanță pentru fiecare – Sistemul de consultanță profesională de nivel local se realizează simultan cu sistemul de consultanță în afaceri și proiecte (programul nr.2), aflându-se în subordinea asociațiilor de profil sau a camerei agricole
- Cum să gestionăm gospodăria? – Organizarea sistematică a evenimentelor de informare prin implicarea specialiștilor, în mod apropiat fermierilor (pe zone și sectoare), despre trendurile de pe piață și despre mijloacele de producție eficiente
- Excursii de studiu – cuprinderea excursiilor de studii existente într-un program județean, prin valorificarea relațiilor de înfrățire cu localități și județe din țară și străinătate
- Tineri fermieri bine pregătiți – proiect care vizează dezvoltarea cunoștințelor profesionale prin programe bazate pe schimb de experiență
- Valoare adăugată – Promovarea bunelor practici în rândul microfermelor în scopul creșterii cantității produselor valorificate, programul de sprijinire a producătorilor rurali de produse tradiționale din județul Harghita

Inițiator, beneficiari: Asociația agricultorilor din România, Asociația agricultorilor din Ținutul Secuiesc, Fundația LAM, Asociația de dezvoltare intercomunitară de dezvoltare rurală

Perioada: Programul trebuie realizat pe termen scurt (2-3 ani)

Fonduri necesare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, Axa 1., fondurile consiliilor locale, proiecte internaționale, bugetul asociațiilor și fundațiilor din domeniu

3.2 Subprogramul învățământ superior în domeniul agriculturii are ca obiectiv popularizarea învățământului superior de profil în regiunea analizată. În momentul de față la nivelul județului

Harghita sau a Ținutului Secuiesc nu există învățământ superior în domeniul agrar, iar majoritatea fermelor de subzistență nu au resursele financiare necesare educării tinerilor în instituții de învățământ din afara regiunii. În cadrul programului se dorește înființarea catedrelor de profil profitând de infrastructura existentă a centrelor universitare din regiune, și prin implicarea universităților din țară și străinătate. Obiectivul pe termen lung al subprogramului este lansarea programelor de cercetare în domeniu pentru identificarea problemelor și soluțiilor din sectorul agrar al județului și a regiunii.

Proiecte care stau la baza realizării subprogramului:

- Burse post-graduale – formarea rețelei de informare a inginerilor agronomi, sprijinirea perfecționării acestora, conectarea într-un sistem a intelectualilor din domeniul agrar
- Înființarea specializării de inginerie agronomă – Formarea unor relații cu centre universitare din țară și străinătate, organizarea profesorilor, crearea infrastructurii necesare
- Burse pentru elevi și cercetători din domeniul agrar – sprijinirea formării profesionale și a angajării tinerilor care se licențiază în domenii din sectorul agricol și forestier

Inițiator, beneficiari: Consiliul Județean Harghita, Asociația Intercomunitară de Dezvoltare Rurală, Asociația agricultorilor Maghiari din România, Universitatea Sapientia, Universitatea Babes-Bolyai, alte centre universitare.

Perioada: Subprogramul trebuie realizat pe termen lung (10 ani)

Surse de finanțare: Sprijin guvernamental (Guvernul Ungariei), bugetul Consiliului Județean Harghita, fundații

Rezultate așteptate: Rezultatul programului constituit din cele două subprograme este creșterea abilităților profesionale și a cunoștințelor fermierilor din județul Harghita, prin ajutorul cărora pot participa mai eficient la procesele economice naționale și mondiale, și creșterea gradului de colaborare eficientizând sectorul și crescând valoarea adăugată a produselor. Cunoștințele de specialitate din domeniul agrar vor fi completate și de aptitudini în domeniile

financiar, economic și marketing, iar prin ajutorul acestora va scădea vulnerabilitatea fermierilor și se va deschide posibilitatea obținerii unor venituri rezonabile.

4. Programul creșterea nivelului de tehnologizare și stimularea inovației în domeniul agrar

Justificarea programului: Din analiza situației și a interviurilor purtate pe teren a reieșit nivelul scăzut al tehnologizării din sectorul agricol. Aceasta nu înseamnă numai problemele de mecanizare (parc de utilaje învechit, nefavorabil, etc.) ci și utilizarea unor mijloace de producție ineficiente, toate acestea dezavantajând considerabil eficiența și competitivitatea sectorului. Consecința acestor factori este că agricultura devine mult mai vulnerabilă din punct de vedere al condițiilor meteorologice, iar costurile de producție sunt mai ridicate decât ale concurenței. Ineficiența tehnologizării are și cauze financiare și atitudinale: în lipsa fondurilor de finanțare fermierii nu pot iniția activități de cercetare-dezvoltare, însă necesitatea acestora nu este populară la o scară largă în rândul fermierilor. Există numeroase tehnologii moderne a căror utilizare necesită o amplă colaborare între fermieri, de ex.: în alegerea soiurilor eliminând factorii externi negativi, sau în cazul construirii sistemelor de irigație, lansarea unor activități nepoluante. Toate acestea sunt proiecte și investiții cu caracter public, iar în mod individual nici unul dintre fermieri nu poate soluționa această problemă, este necesar colaborarea orizontală și verticală pentru utilizarea eficientă a surselor de finanțare.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Programul are ca obiectiv creșterea gradului de tehnologizare a sectorului agrar din județul Harghita, și se încadrează în axa 1. creșterea eficienței sectoarelor agricol și forestier.

Descrierea programului: Creșterea gradului de tehnologizare trebuie să înceapă prin dezvoltarea capacității de colaborare și dezvoltarea aptitudinilor de utilizare a noilor tehnologii. Fermierilor trebuie să li se prezinte bunele practici și trebuie scos în evidență importanța colaborării. Trebuie să devină clar pentru fiecare fermier beneficiile ce pot fi obținute din activitățile de asociere și colaborare. Diferitele sectoare de producție necesită diferite tipuri de colaborare, acestea fiind dezvoltate pe baza cerințelor existente. Procesul de inovație

tehnologică trebuie să se realizeze simultan în întregul verticim de producție și valorificare, în acest caz este posibil conceperea și implementarea unor proiecte și programe conexe.

Proiecte care stau la baza realizării programului:

- Realizarea studiilor de fezabilitate – cu sprijinul Consiliului Județean Harghita trebuie identificate lacunele tehnologiei pe sectoare și regiuni. Este necesar realizarea unor studii de specialitate și economice în scopul creșterii eficienței. Trebuie realizate studii privind infrastructura de irigație, tehnologia de ambalare, dezvoltarea parcului de utilaje, reciclarea deșeurilor agricole, etc.
- Dezvoltarea capacității de colaborare – dezvoltarea competențelor fermierilor prin traininguri, în domeniile: colaborare, tratarea conflictelor, prezentarea bunelor practici și tehnologii.
- Optimizarea îmbunătățirii solului, a soiurilor și speciilor – Sprijinirea funcționării centrelor de dezvoltare din regiune prin proiecte în scopul identificării soluțiilor optime, a programelor de cercetare.
- Dezvoltarea infrastructurii – Sprijinirea realizării parcurilor de utilaje comune, infrastructuri de irigație, etc.
- Dezvoltarea metodelor de depozitare, procesare a produselor alimentare
 - Sprijinirea proiectelor de cercetare în colaborare cu laboratorul de inginerie alimentară din cadrul Universității Sapientia
 - Sprijinirea uzinelor și asociațiilor de procesare
- produse secundare în locul deșeurilor:
- Lansarea unor proiecte de cercetare în scopul valorificării deșeurilor din activitățile agricole în colaborare cu programul de cercetare al catedrei de inginerie de mediu din cadrul Universității Sapientia
- Nimicirea deșeurilor și mortăciunilor, lansarea unor mijloace de valorificare
- Premiul inovator-agrar – premiarea gospodăriilor, fermelor care utilizează tehnologii inovative, prezentarea bunelor practici în scopul popularizării acestora

Rezultate așteptate: Fermierii pot desfășura activități de producție valorificând eficient resursele, prin utilizarea optimă a utilajelor și soiurilor, speciilor și a mijloacelor eficiente. Se vor

Înființa asociațiile de producție și procesare, va crește activitatea de inovație a producătorilor. Rezultatele centrelor de cercetare-dezvoltare vor fi valorificate în agricultură.

Inițiator, beneficiari: Consiliul Județean Harghita, Universitatea Sapiientia, asociații agricole, Asociația Agricultorilor din Ținutul Secuiesc, Asociația de dezvoltare intercomunitară de dezvoltare rurală.

Perioada: Programul trebuie realizat pe termen scurt (2-3 ani) cu începere imediată.

Fonduri necesare: Consiliul Județean Harghita, Programul Național de Dezvoltare Rurală, axa. 1, bugetul consiliilor locale, bugetul asociațiilor și fundațiilor, proiecte internaționale

5. Programul realizarea structurii de producție conform potențialului agrar

Justificarea programului: Agricultură din județul Harghita dispune de un potențial important nevalorificat la valoarea sa reală. O proporție considerabilă din suprafața agricolă este constituit de pășuni, valorificarea cărora nu poate fi considerată nici pe departe ideală. Cauzele acestui fapt sunt că până în momentul de față nu s-a lansat practica extensivă de creștere a animalelor în scopul producției de carne, iar cultivarea plantelor se reduce la doar câteva soiuri. Soiurile noi, productive se dezvoltă greu în timp, ar fi necesar și îmbunătățirea speciilor. Există unele plante de exemplu sfecla de zahăr sau cânepa, care nu se mai cultivă din pricina declinului industriei ușoare. Creșterea animalelor prin valorificarea pășunilor de bună calitate, și cultivarea cerealelor acordând atenție segmentelor libere de pe piață poate conduce la extinderea pieței de export. Starea suprafețelor agricole ar putea fi îmbunătățită prin rotația culturilor, însă în lipsa cunoștințelor de specialitate se realizează numai într-o măsură restrânsă. În afară de cele menționate raționalizarea structurii de producție este necesară și din punctul de vedere al protecției mediului prin valorificarea, reciclarea deșeurilor agricole.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Obiectivul programului este raționalizarea sectorului agricol și zootehnic, valorificare în mod durabil raportat la potențialul existent. Programul se încadrează în axa 1. a strategiei și vizează eficientizarea agriculturii.

Descrierea programului: Raționalizarea și modificarea structurii de producție se poate realiza prin dezvoltarea și popularizarea unor modele aplicabile în domeniu. Este foarte important să propunem modele funcționale și bazate pe studiile elaborate, în scopul ca efectul acestora să poată fi simțit deja pe termen scurt. Obiceiurile tradiționale predate de la generație la generație se pot schimba numai prin modele eficiente și de succes. Cu ajutorul specialiștilor trebuie identificate soiurile ce pot fi cultivate în mod eficient, trebuie realizate unele ferme model prin implicarea unor fermieri care arată deschidere spre inovație. Rezultatele fermelor model trebuie promovate în întreg Ținutul Secuiesc, pentru extinderea acestei practici.

Proiecte care stau la baza realizării programului:

- Studii, cercetări – prin implicarea specialiștilor trebuie identificate acele tipuri de producție care sunt eficiente în cazul diferitelor zone din județ, acestea fiind realizate cu ajutorul modelelor naționale și internaționale
- Informare – despre mijloacele și metodele de raționalizare a producției agricole, despre schimbările tehnologice necesare, a soiurilor, despre costurile acestora. Este necesar editarea unei reviste pentru agricultori, care să ofere sfaturi eficiente pentru producători
- Ferme model – sprijinirea și premierea fermierilor cu deschidere spre inovație, pentru recunoașterea importanței utilizării noilor mijloace de producție
- Prelucrarea și participare pe piață – Realizarea unui program în comun cu unitățile industriei alimentare din județ pentru producția materiilor prime, semnarea contractelor pe termen lung, asigurarea calității
- Agricultură ecologică – Valorificarea activităților agricole tradiționale, realizarea unor produse alimentare de înaltă calitate. Se arată necesitatea fluxului de informații din domeniul agriculturii ecologice.

Rezultate așteptate: Schimbarea modului de producție, a soiurilor, speciilor și culturilor va conduce la stoparea degradării stării solului. Utilizarea inovativă a suprafețelor agricole bazat pe rezultate științifice va crește volumul producției. Crește numărul fermierilor care recunosc importanța acestor activități (rotația culturilor, plante industriale, creșterea extensivă a animalelor, valorificarea produselor secundare, procesare), iar cu ajutorul acestora se vor putea obține venituri acceptabile din agricultură.

Inițiator, beneficiari: Consiliul Județean Harghita, Asociații de agricultori, ADI dezvoltare rurală, centre de cercetare, specialiști din străinătate, Organizația Caritas Dezvoltare Comunitară Rurală, Fundația LAM.

Perioada: Programul trebuie realizat pe termen lung (10 ani) cu începere imediată.

Fonduri necesare: Consiliul Județean Harghita, fundații din străinătate, PNDR

6. Programul sprijinirea agriculturii ecologice și bioagriculturii

Justificarea programului: Obiceiurile nutriționale din zilele noastre tind spre modul de viață sănătos bazat pe alimente naturale, fără conservanți, aditivi. Deși prețul bio-alimentelor este relativ mai ridicat decât al alimentelor în procesarea cărora se utilizează și input-uri industriale cererea de pe piață din domeniul bio-alimentelor este în creștere, atât pe piața din țară cât și din străinătate. Recunoscând oportunitățile de piață numeroase ferme din Europa de vest s-au decis să desfășoare activități în agricultura ecologică, neutilizând pesticide (în cazul creșterii animalelor medicamente, hormoni, etc.) îngrășăminte chimice, etc. Produsele ecologice necesită respectarea reglementărilor la fiecare nivel al verticului agrar, din acest motiv este necesar trecerea unei perioade de timp până a se putea obține calificativul de produs bio sau bio-aliment. În județ există condițiile necesare producției de bio-alimente. Condițiile de producție, sociale, și de mediu ineficiente din punctul de vedere al agriculturii intensive pot fi valorificate eficient în agricultura organică. Modul tradițional de producție agricolă, măsura inputurilor industriale sub media națională, favorizează agricultura ecologică.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Programul stimulează popularizarea agriculturii ecologice în cadrul fermierilor din județ. Obiectivul primordial este obținerea a cât mai multe certificate bio. Pe lângă agricultura ecologică programul susține utilizarea metodelor naturale și în procesare, în scopul de a se realiza o gamă largă de produse bio din județ. După realizarea măsurilor menționate proiectul stimulează și marketingul produselor ecologice, pentru participarea cu succes pe piață a acestora. Programul se încadrează în axa 4. a strategiei și vizează crearea armoniei dintre agricultură și mediul natural și social și menținerea tradițiilor și a biodiversității.

Descrierea programului: Subprogramele și proiectele prezentului program oferă un cadru eficient pentru popularizarea viziunii legate de bioagricultură și realizarea agriculturii ecologice. Cu ajutorul programelor și proiectelor fermierii vor cunoaște condițiile obținerii certificatelor bio, și vor desfășura activități ținând cont de acestea, oferindu-se astfel noi posibilități de valorificare.

Subprograme și proiecte care vor sta la baza realizării programului:

- Proiect privind promovarea producției bio (eco, organic)
- Proiect pentru stimularea înființării fermelor bio
- Proiect pentru realizarea sistemului de consultanță în domeniul producției bio
- Proiect care vizează obținerea certificatelor bio
- Subprogram care vizează producția produselor bio prioritare (miere, carne)
- Subprogram care vizează valorificarea produselor bio în lanțurile de magazine din țară și străinătate
- Subprogram care vizează crearea unui lanț de magazine pentru valorificarea produselor bio din județ

Rezultate așteptate: Datorită programului se va extinde numărul producătorilor bio, va crește considerabil cantitatea produselor bio, persoanele ocupate în acest sector putând obține venituri importante. Prin realizarea programului județul va apărea pe harta principalelor zone cu producție bio, și se va intensifica rolul acceptat de fermieri în păstrarea armoniei cu natura.

Inițiator, beneficiari: Asociații de agricultori, Consiliul Județean Harghita, Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, fermierii din județ

Perioada: Proiectul trebuie realizat pe termen mediu 3-5 ani

Fonduri necesare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, programele Consiliului Județean Harghita, fonduri guvernamentale, resursele proprii ale organizațiilor, asociațiilor

7. Programul dezvoltarea cadrului instituțional al sectorului agrar

Justificarea programului: Unul din factorii care afectează negativ competitivitatea sectorului agrar este chiar nivelul redus al organizării. Considerăm că dezvoltarea cadrului instituțional în domeniul agrar este o problemă cardinală care necesită o atenție similară cu ceilalți factori de competitivitate (tehnologie, cunoștințe, economia de scară) În momentul de față la nivelul județului Harghita putem discuta despre întâlnirea a două procese, însă aceasta necesită o coordonare strategică în viitor. Pe de o parte în rândul fermierilor s-a inițiat un proces de autoorganizare (bottom-up) care își are ca rezultate asociațiile și organizațiile agricole, și în creșterea numărului acestora. Aceste structuri s-au organizat pentru valorificarea eficientă a fluxului de informații și pentru reprezentarea intereselor comune. Funcții de valorificare sunt îndeplinite în puține cazuri. Un alt nivel al cadrului instituțional din domeniul agrar este reprezentat de diferitele agenții de specialitate ale instituțiilor de stat. În acest caz deseori se pot observa suprapuneri în funcționare și lipsă de comunicare. Până în momentul de față nu s-au născut inițiative cu privire la sincronizarea celor două procese, și la valorificarea eficientă a potențialului.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Programul vizează dezvoltarea cadrului instituțional din agricultură, inclusiv susținerea autoorganizării bottom-up. Programul se încadrează în axa 1. a strategiei, și vizează creșterea eficienței sectoarelor agricol și forestier, și creșterea competitivității produselor agricole și forestiere, creșterea pieței de export și dezvoltarea pieței interne.

Descrierea programului: Programul formulează măsurile de intervenție menite să dezvolte cadrul instituțional în formă de proiecte și măsuri; vizează sincronizarea funcționării instituțiilor centrale și locale, dezvoltarea serviciilor oferite și a competențelor angajaților din instituțiile din domeniul agrar. Proiectele din cealaltă categorie vizează intensificarea inițiativelor venite de la nivel local, și valorificarea avantajelor de piață oferită de colaborare și asociere.

Subprograme și proiecte care stau la baza realizării programului:

- Sincronizarea activităților Camerei Agricole și a Compartimentului de Dezvoltare Rurală
- Eficientizarea fluxului de informații între Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală și subunitățile Consiliului Județean
- Dezvoltarea competențelor organelor de stat cu activități în agricultură, perfecționarea personalului
- Înființarea unei asociații de dezvoltare intercomunitară cu funcții multiple, competență în realizarea unor investiții în agricultură, prin sprijinul Consiliului Județean și a administrațiilor publice locale
- Proiect privind sprijinirea asociațiilor de agricultori
- Program privind conectarea asociațiilor la rețele naționale și internaționale din domeniu
- Intensificarea rolului asociațiilor în concentrarea proprietăților și în organizarea producției

Rezultate așteptate: Prin rezultatul proiectului se va realiza un cadru instituțional în domeniul agrar care va fi capabil să deservească cerințele fermierilor într-un mod mult mai eficient decât cel actual. Nu vor mai exista suprapuneri între diferitele structuri, iar competențele angajaților se vor dezvolta. Inițiativele venite de jos vor integra din ce în ce mai mulți fermieri, care în afară de informații și reprezentare de interese vor beneficia și de avantajele de piață ale organizării, colaborării.

Inițiator, beneficiari: Consiliul Județean Harghita, Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, asociații de agricultori, comune din județ

Perioada: termen scurt 1-3 ani

Fonduri necesare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, Programele Consiliului Județean, fonduri guvernamentale, resursele proprii ale organizațiilor

8. Programul prelucrarea produselor agricole

Justificarea programului: În cadrul analizei situației am făcut mai multe referiri la valorificarea produselor agricole în formă neprelucrată, ca materie primă, am prezentat și justificat importanța investițiilor în domeniul prelucrării materiei prime obținute din sectorul agrar. Stimularea producției are un efect favorabil pentru întregul verticum agrar. Pe de o parte este o piață de desfacere pentru producătorii locali, pe de altă parte asigură o gamă largă de produse și o valoare adăugată mai ridicată pentru sectorul de valorificare. În județ sectorul de prelucrare se află în stadiul de după o lungă perioadă de criză, numeroase unități fiind închise în ultimii ani. Evident există și exemple pozitive, printre ele unitățile de prelucrare care au ajuns în proprietatea asociațiilor. În județ sunt lacune și în ceea ce privește depozitele, sistemele de răcire, uscare, etc. totodată nivelul de tehnologizare al unor unități existente necesită modernizare cât mai rapidă. Pe lângă stimularea prelucrării produselor agricole activitățile trebuie să se extindă și asupra produselor lemnoase și nelemnoase din sectorul forestier.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Programul vizează dezvoltarea sectorului de prelucrare, ca nivelul al doilea din verticumul agrar. Obiectivul central este realizarea și modernizarea infrastructurii necesare prelucrării la nivel local a produselor obținute din sectoarele agricol și forestier. Programul se încadrează în axa 3. a strategiei și vizează creșterea eficienței și dezvoltarea durabilă a producției din sectoarele agricol și forestier, creșterea competitivității produselor din sectoarele agricol și forestier, dezvoltarea pieței de export și a pieței interne dar și creșterea nivelului de trai a populației prin asigurarea veniturilor rezonabile și a alimentelor sănătoase.

Descrierea programului: Programul cuprinde mai multe măsuri care vizează soluționarea problemelor legate de prelucrarea ineficientă a produselor din sector. Evident dezvoltarea prelucrării necesită un capital foarte mare. Tocmai din acest punct de vedere proiectele necesită deopotrivă fondurile publice și investițiile sectorului privat. În domeniul investițiilor se arată necesitatea lansării unor parteneriate public-privat, iar funcționarea uzinelor de prelucrare și sarcinile de producție și valorificare trebuie trecute în sfera de activitate a asociațiilor din domeniu.

Subprograme și proiecte care stau la baza realizării programului:

- Proiect privind realizarea unui parc agro-industrial cu infrastructură de depozitare/răcire/uscare
- Proiect privind achiziționarea sistemelor și echipamentelor de ambalare
- Proiect privind stimularea prelucrării de carne
- Proiect privind construirea centrelor de sacrificare acreditate, în fiecare regiune din județ
- Program privind transferarea unităților de prelucrare a laptelui în administrația asociațiilor din domeniu
- Program privind prelucrarea fructelor de pădure, a ciupercilor și plantelor medicinale
- Program privind prelucrarea produselor bio
- Program privind prelucrarea masei lemnoase exploatate de Composesorate
- Intensificarea rolului Consiliului Județean Harghita în construirea și modernizarea uzinelor de prelucrare
- Investiții regionale în cadrul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară

Rezultate așteptate: Datorită investițiilor realizate fermierii și sectorul agrar va beneficia de o infrastructură modernă de prelucrare a produselor. La realizarea investițiilor participă domeniul public și privat deopotrivă. Se dezvoltă paleta de oferte a produselor agricole, astfel vor crește veniturile obținute din sector.

Inițiator, Beneficiari: Întreprinderi agricole, Consiliul Județean Harghita, Asociații de agricultori, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară

Perioada: termen mediu (5-7 ani)

Fonduri necesare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, resursele asociațiilor de agricultori, resursele Composesoratelor, resursele ADI, resursele CJH

9. Programul stimularea valorificării în mod organizat și realizarea activității eficiente de agro-marketing

Justificarea programului: Rezultatele muncii de teren au scos la iveală faptul că în cazul majorității producătorilor, fermierilor accesul pe piață este ori imposibil, ori se realizează numai prin combaterea unor obstacole importante. În momentul de față valorificarea produselor se realizează în general în mod individual, fără organizare, fapt ce conduce la o poziție subordonată în relațiile de pe piață. Activități eficiente de valorificare și de cercetare de piață cu excepția anumitor cazuri lipsesc cu desăvârșire, astfel tranzacțiile sunt ocazionale iar profitul în cele mai multe cazuri nu este realizat de către producători. O altă problemă importantă este reprezentată de dumpingul de pe piață, ce poate fi combătut numai prin branduri bine definite, și activități eficiente de marketing. Din fericire Consiliul Județean Harghita a identificat această problemă și a lansat mai multe inițiative menite să contribuie la poziționarea pe piață a produselor agricole.

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Obiectivul programului este susținerea producătorilor locali în ajungerea pe piață prin implementarea unor proiecte care vor contribui la poziționarea produselor și vor induce o cerere reală față de produsele locale. Problema valorificării se leagă strâns de producție și prelucrare, deoarece în lipsa asigurării condițiilor privind calitatea și cantitatea nu se poate asigura valorificarea în mod durabil. Programul se încadrează în axa 3. a strategiei și vizează creșterea competitivității produselor agricole și forestiere, dezvoltarea pieței de export și pieței interne, creșterea nivelului de trai a populației prin asigurarea veniturilor rezonabil și a alimentelor sănătoase.

Descrierea programului: Programul cuprinde elemente care sunt menite să dezvolte cerea de pe piață a produselor locale. Programul susține schimbarea actualei practici de valorificare, și poziționarea corespunzătoare a produselor. Printre elementele programului se întâlnesc și inițiative care s-au confirmat, acestea trebuie susținute dar se arată și necesitatea lansării unor noi proiecte în acest domeniu.

Subprograme și proiecte care stau la baza realizării programului :

- Proiect privind înființarea organizațiilor care să angajeze specialiști în domeniul valorificării produselor
- Sisteme de asigurare a calității în cazul produselor ce se doresc a fi valorificate
- Proiect privind realizarea unui centru logistic pentru produsele agrare (la parcul industrial)
- Program privind înființarea Cooperativelor Regionale de Colectare și Valorificare a Produselor
- Organizarea sistematică a târgurilor produselor locale
- Extinderea mărcii „Produs Secuiesc”, sistem de asigurare a calității
- Proiect privind începerea tratativelor cu marile lanțuri de magazine (organizațiile umbrelă primesc un rol important în acest caz)
- Înființarea unui lanț de magazine bazat pe capital local
- Obținerea unor certificate care să asigure un caracter specific produselor
- Proiecte privind utilizarea unor noi canale de comunicare (marketing on-line)

Rezultate așteptate: Proiectul va induce schimbarea practicii actuale de valorificare, producătorii trecând de la valorificarea în mod individual la cea organizată. Valorificarea în acest mod va contribui la creșterea veniturilor obținute. Se vor extinde posibilitățile de dezvoltare de pe piața națională și internațională, iar datorită certificatelor și brandurilor bine conturate produsele din județ nu vor fi confundate cu alte produse de pe piață.

Inițiator, beneficiari: Asociații de agricultori, organizații umbrelă, Consiliul Județean Harghita, ADI

Perioada: termen scurt (1-3 ani)

Fonduri necesare: Programul Național de Dezvoltare Rurală, resursele asociațiilor, bugetul Consiliului Județean Harghita, fondurile ADI

10. Programul dezvoltarea funcțiilor alternative ale sectorului agrar

Justificarea programului: Din analiza situației s-a putut recunoaște faptul că agricultura are efecte asupra mai multor domenii economico-sociale, și se află în strânsă legătură cu numeroase elemente ale acestora. Agricultura tradițională a fost abordată dintr-o perspectivă a menținerii și ocrotirii valorilor sociale, ca un component evidențiat al patrimoniului cultural. Totodată s-a evidențiat și faptul că agricultura primește un rol important și din punctul de vedere al protecției mediului, în special în cazul regiunilor cu caracteristici asemănătoare județului Harghita, în care bazele agriculturii tradiționale sunt reprezentate de sisteme de producție aproape de natură, menite să ocrotească biodiversitatea. Agricultura îndeplinește un rol important și în ocrotirea peisajului, prin intermediul acestei funcții se asigură un peisaj estetic și diversificat apreciat de turiștii sosiți în regiune. Prin funcțiile alternative ale agriculturii se pot compensa eficient și dezavantajele din domeniul producției de alimente (venituri reduse).

Obiectivul programului și încadrarea acestuia în axele prioritare ale strategiei: Programul are ca obiectiv dezvoltarea acelor funcții ale agriculturii care nu țin de domeniul producției de alimente. Are ca scop creșterea profitului obținut din funcțiile alternative, intensificarea caracterului multifuncțional al agriculturii. Programul se încadrează în axa 5. și vizează menținerea modului de producție armonizat cu mediul natural și social, intensificarea funcțiilor alternative ale agriculturii: producția de energie, dezvoltarea agroturismului și al altor funcții alternative, lansarea unor activități durabile în ariile naturale protejate.

Descrierea programului: Denumirea programului este de fapt o noțiune colectivă, astfel s-a arătat necesitatea formulării unor subprograme și tratarea separată a acestora. Astfel proiectele și intervențiile se conectează la cinci subprograme, enumerate mai jos:

- Subprogramul privind intensificarea funcției agriculturii îndeplinite în sectorul turistic
- Subprogram privind intensificarea funcțiilor socio-culturale ale agriculturii
- Subprogram privind intensificarea funcțiilor îndeplinite în producția de energie
- Subprogram privind intensificarea funcției îndeplinite în ocrotirea peisajului
- Subprogram privind sprijinirea implementării strategiilor LEADER

Subprograme și proiecte care stau la baza realizării programului:

- Proiect privind organizarea cursurilor agroturistice pentru fermieri
- Proiect privind dezvoltarea serviciilor agroturistice și a capacității de cazare din mediul rural
- Organizarea evenimentelor culturale de nivel local și județean legat de ciclurile agriculturii
- Proiect privind organizarea expozițiilor și târgurilor pentru producători
- Program privind stimularea aprecierii sociale a producătorilor
- Subprogram privind lansarea unor reviste agricole, emisiuni TV și radio în domeniu
- Proiect privind cultivarea salciei energetice pe suprafețele agricole neutilizate sau cu randament scăzut
- Proiect privind valorificarea energetică a produselor secundare din agricultură
- Subprogram privind menținerea cultivării pe mici parcele
- Proiect privind elaborarea proiectelor de finanțare în domeniul agricol și protecția mediului
- Proiectul Fermierul ocrotitorul peisajului
- Prezenta strategie sprijină inițiativele LEADER asigurând un cadru de specialitate pentru măsurile de dezvoltare formulate la nivel local.

Rezultate așteptate: Ca rezultatul programului caracterul multifuncțional al agriculturii se va recunoaște și în cadrul societății locale, nu numai în cadrul producătorilor/fermierilor. Prin abordarea complexă se vor evidenția și aspectele sociale și de mediu ale producției agricole, iar prin acestea se poate realiza dezvoltarea sectorului în mod durabil.

Inițiator, beneficiari: Organizații neguvernamentale, consiliile locale, Consiliul Județean Harghita

Perioada: termen scurt 1-3 ani

Fonduri necesare: PNDR, resursele proprii ale asociațiilor de agricultori, fondurile Consiliului Județean Harghita, fondurile ONG-urilor.

Bibliografie

- Tofan Alexandru, Economie si Politica Agrara, Ed. Junimea, Iasi, 2004, p. 223 ; vezi si Dona Ion, Economie Rurala, Ed. Economica, Bucuresti 2000, p. 287
- Popescu Gabriel, Probleme de politica agrara, Ed. ASE, Bucuresti 2001, p. 39
- Popescu Gabriel, Probleme de politica agrara, Ed. ASE, Bucuresti 2001, p. 42, vezi si Bran, Florina, Ioan, Ildiko, Trică, Carmen, Eco-economia ecosistemelor si biodiversitatea, Editura ASE, Bucuresti, 2004, p.119-122
- Davidescu D si Davidescu Velicica - Agricultura biologica, Ed.Ceres, Bucuresti, 1994
- Puia și V. Soran - Agroecosistemele si alimentasia omenirii, Ed. Ceres, Bucuresti,1981
- Evaluarea politicilor agricole - România, OECD 2000, p.11
- Dobrogeanu-Gherea, C. (1910). Neoioabăgia, Editura Socec, București
- Giurcă, D., Hurduzeu, G., Rusu, M., Salasan, C., „Sectorul agricolă în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană.
- Implicații asupra sistemului de plăți sau sistemul de plăți pentru sectorul agricol”, Studiul nr. 6, 2004, București
- Otiman, P.I. (2002). Evoluția structurii proprietății funciare și a exploatațiilor în agricultura românească în secolul XX și probleme ale dezvoltării rurale, vol.: Secolul XX, Performanțe în agricultură, Editura Ceres, București Râmniceanu, I., „Probleme structurale ale agriculturii românești în perspective aderării la Uniunea Europeană”, Colecția Studii I.E.R nr. 4, 2004, București
- Fogarasi J. - Nyárs L. - Papp G. - Varga E. - Vőneki É. (2007): A főbb állattenyésztési ágazatok és a takarmánytermelés helyzete Romániában, Agrárgazdasági Tanulmányok 2007. 5. Szám
- Kupán Edith (2007), Az agrárstruktúra és agrártermelés fejlesztésének lehetőségei és irányai Maros megyében, Doktori (PhD) értekezés, Corvinus Egyetem, Budapest.
- Buday-Sántha Attila (2002): Környezetgazdálkodás (Általános rész) Dialóg Campus
- Kiadó. Budapest-Pécs, 2002

- Buday Sántha Attila (2009) - Környezetgazdálkodás, Dialóg Campus, Pécs.
- Buday-Sántha Attila (2010): Agrárpolitika – Vidékpolitika, Dialóg Campus
- Kiadó. Budapest-Pécs, 2010
- Fóri Endre, 2003 – Közbirtokosság, in Székelyföld, szerk. Horváth Gyula, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- Nagy István: Székelyföld gazdasági fejlettségének pozicionálása a külföldi működő tőke és a pénzügyi szektor hatása a regionális fejlődésre
- Orbók Sándor: Megújuló energiával a szegénység ellen, Nemzetközi Workshop, Csíkszereda, 2009. június 4
- Benedek Márta, 2003 – Mező- és erdőgazdaság, in Székelyföld, szerk. Horváth Gyula, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- Szikszai Tamás, 2005 - Az európai unióhoz történő csatlakozás hatása a székely erdőgazdálkodásra, Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny 2005/2
- Sarudi Csaba A MEZŐGAZDASÁGI KÖZJAVAK KÖRÉBE TARTOZÓ TEVÉKENYSÉGEK, FUNKCIÓK VIZSGÁLATA, Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Gazdasági- és Vidékpolitikai Tanszék, Kaposvár 2007
- Institutul Național de Cercetare-dezvoltare pentru cartof și sfeclă de zahăr Brașov – Valorificarea Biomasei o soluție pentru fermeri (<http://www.scribd.com/doc/43767186/Brosura-BIOMASA>)
- Marea Enciclopedie Agricolă (1937). vol. I, Editura P.A.S., București
- European Union, Directorate-General for Agriculture and Rural Development „Agriculture in the European Union. Statistical and Economical Information”, 2005, February, 2006
- Recensământul General Agricol, 2002
- Programul Național pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013
- Planul Național de Dezvoltare

- Legea nr.18/1991, privind fondul funciar, MO nr. 37/1991
- Legea nr.16/1994, privind arendarea terenurilor agricole, MO nr. 91/1994
- Legea nr. 54/1998, privind circulația juridică a terenurilor agricole, MO nr. 102/1998
- Legea nr.1/2000, privind reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și cele forestiere, MO nr. 8/2000
- Legea nr.166/2002, privind exploatațiile agricole, MO nr. 256/ 2002
- Legea nr.73/2002, privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și alimentare, MO nr. 110/2002
- HG 755/2010 privind schema de ajutor specific acordat producătorilor de lapte de vacă din zonele defavorizate;
- HG 759/2010 privind acordarea de ajutoare specifice pentru îmbunătățirea calității produselor agricole în sectorul de agricultură ecologică.
- HG 995/2010 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 755/2010 privind schema de ajutor specific acordat producătorilor de lapte de vacă din zonele defavorizate, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 759/2010 privind acordarea de ajutoare specifice pentru îmbunătățirea calității produselor agricole în sectorul de agricultură ecologică.
- OUG nr. 125 din 21.12.2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură, începând cu anul 2007 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991, privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură;
- Legea nr. 139 din 21.05.2007 privind aprobarea O.U.G. nr. 125/2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură, începând cu anul 2007 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură;
- OMADR 98/2010 privind stabilirea modului de implementare, a condițiilor specifice și a criteriilor de eligibilitate pentru aplicarea schemelor de plăți naționale directe

complementare în sectorul zootehnic la speciile ovine/caprine, în acord cu reglementările comunitare în domeniu.

- OMADR 215/2010 privind stabilirea modului de implementare, a condițiilor specifice, a criteriilor de eligibilitate și termenilor de referință pentru aplicarea schemelor de plăți naționale directe complementare în sectorul zootehnic la specia bovine, în acord cu reglementările comunitare în domeniu.
- HG 748/2010 privind aprobarea ajutoarelor de stat și a sumei totale alocate pentru anul 2010;
- HG 408/2010 privind aprobarea acordării unui ajutor de stat pentru motorina utilizată în agricultură, cu modificările și completările ulterioare;

ANEXE

Chestionar*Studiu privind situația actuală a sectorului agricol din județul Harghita*1. Sex: Bărbat Femeie

2. Anul nașterii: _____

3. Domeniu de activitate:

- Creșterea animalelor
- Cultivarea plantelor
- Ambele

4. Tipul activității:

- Întreprindere agricolă
- gospodărie individuală, familială
- alt tip:.....

5. Suprafața cultivată?

- sub 1 ha
- 1-2 ha
- 3-5 ha
- 5-10 ha
- 10-20 ha
- peste 20 ha

6. În ce procent utilizați produsele agricole pentru:

- Valorificare pe piață 0% 1-25% 25-50% 50-75%
 100%
- Consum propriu 0% 1-25% 25-50% 50-75%
 100%
- Altceva 0% 1-25% 25-50% 50-75%
 100%

7. Cum valorificați produsele agricole?

- Acasă, la fața locului
- Schimbăm cu alte produse
- Valorificăm pe piața locală
- Valorificăm pe piața regională
- Valorificăm pe bază de contract
- Altfel.....

8. După părerea Dvs. Care sunt cele mai importante probleme ale sectorului agrar? Vă rugăm să marcați cele mai importante trei!

X	Domeniu de dezvoltare
	Suprafețe agricole de slabă calitate și randament scăzut
	Framentarea proprietăților
	Legislație ineficientă
	Parc de utilaje învechit
	Tehnologie de producție ineficientă
	Lipsa informațiilor și a cunoștințelor de specialitate
	Lacunele sistemului de sprijin în agricultură
	Lipsa organizării în producție, achiziționare și valorificare
	Greutățile de pe piață, lipsa posibilităților de valorificare
	Structură ineficientă de producție și activități agricole
	Altele:

9. Considerați că este important realizarea unei strategii de dezvoltare pentru sectorul agricol?

Da Nu Nu știu

10. După părerea Dvs. dintre următoarele programe și instrumente cu ajutorul cărora Consiliul Județean harghita poate sprijini agricultorii din județ? Vă rugăm să apreciați următoarele: (1- cel mai important, 5- cel mai puțin important)

Programe, instrumente	1	2	3	4	5
Programe de informare, organizarea schimburilor de experiență					
Consultanță de specialitate					
Sprijinirea participării pe piață prin brandul produselor locale					
Organizarea târgurilor locale					
Investiții în infrastructura de prelucrare					
Înființarea organizațiilor de specialitate și a reprezentanțelor de interes					
Altele:.....					

11. Din punctul de vedere al creșterii competitivității agriculturii, care tipuri de investiții considerați a fi cele mai importante? Vă rugăm să marcați cele mai importante trei!

- Realizarea unui parc agro-industrial în jud. Harghita
- Construirea abatoarelor în zonă
- Construirea depozitelor, înființarea unui centru de colectare și logistică
- Realizarea parcurilor de utilaje moderne la nivel regional
- Construirea grajdurilor conform normelor în vigoare
- Modernizarea și construirea piețelor, halelor
- Înființarea unităților de prelucrare
- Alte investiții:.....

12. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație?: Ca în viitor agricultura să poate asigura un trai decent, este nevoie de asocierea producătorilor!

☐ Sunt de acord în totalitate	☐ Nu sunt de acord
☐ Sunt de acord	☐ Nu sunt de acord deloc
☐ Și-și	☐ Nu știu

13. Care dintre scenariile prezentate mai jos considerați că va fi viitorul agriculturii din județ? Vă rugăm marcați unul dintre scenarii!

- Gospodăriile familiale produc pe mici parcele pentru consumul propriu.
- Tinerii abandonează agricultura, crește suprafața terenurilor lăsate în paragină, rolul sectorului agricol devine din ce în ce mai nesemnificativ.
- Locul gospodăriilor familiale va fi luat de marile unități agricole, se va accentua concentrarea suprafețelor agricole.
- Se vor dezvolta gospodăriile familiale de dimensiuni medii, care produc și pentru piață.

14. Cum apreciați efortul depus în ultimii doi ani de Consiliul Județean Harghita în dezvoltarea sectorului agricol?

☐ exemplar	☐ insuficient
☐ suficient de bun	☐ nu știu
☐ ar putea primi mai multă atenție	☐ nu răspund

15. Considerați că în comparație cu perioada dinaintea anului 2008 Consiliul Județean a realizat mai mult sau mai puțin din punctul de vedere al dezvoltării sectorului agricol?

- Mai mult La fel Mai puțin Nu știu Nu răspund

Mulțumim pentru timpul acordat!

Anexa nr. 2 – interviuri